

Forskerforum

TIDSSKRIFT FOR NORSK FORSKERFORBUND

Fusjonsbølge i Danmark

Antallet danske universitet halveres fra 12 til seks. Vitenskapsminister Helge Sander overkjører Folketinget og raserer dansk forskning, mener opposisjonen.

Side 8

Nr. 7/2006 – 38. årgang
Tidsskrift for Norsk forskerforbund
Forskerforum blir redigert etter Redaktørplakaten.
Redaksjonen avsluttet 29. august 2006.

REDAKSJON
REDAKTØR: Ingar Myking
REDAKSJONSSEKRETÆR: Kjetil A. Brottveit
BLADBUNAD: Ragnhild Gram

REDAKSJONSRÅD
Martin Eide, professor UiB
Helge Salvesen, bibliotekdirektør UiTø
Reidun Høydal, Møreforskning/Høgskulen i Volda

ADRESSE
Forskerforum, Postboks 1025 Sentrum, 0104 Oslo
Telefon: 21 02 34 00/ Telefaks: 21 02 34 01
E-post redaksjon:
i.myking@forskerforbundet.no,
k.brottveit@forskerforbundet.no

Trykk/ekspedisjon: Øyvind Glomvik AS
ISSN 0800-1715
Opplag: 16 500

ANNONSER
Arne Aardalsbakke
Telefon: 64 87 67 90
Telefaks: 64 87 67 91
E-post: forskerforum@c2i.net

Format
1/1 side 16900
1/2 side 11900
1/3 side 8500
1/4 side 6500

Stilling/kunngjøringer: kr 27,- pr spaltemm.
Alle priser er oppgitt ekskl. mva.

UTGIVELSESPLAN

nr. 7/2006 4.9.2006
nr. 8/2006 2.10.2006
nr. 9/2006 6.11.2006
nr.10/2006 4.12.2006

Neste nummer: 2. oktober. Deadline: 20. september.
Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte
innsendte innlegg. Sender du inn stoff, legg ved
diskett eller bruk e-post/vedlegg.

Internett: www.forskerforbundet.no
Omslagsillustrasjon: Kari Stai/Patron

aktuelt

6 STRID OM ARBEIDSTID

Skal Arbeidsmiljølovens bestemmelser om arbeidstid gjelde alle forskere? Nei, mange er arbeidstakere i "særlig uavhengig stilling", mener Kunnskapsdepartementet, og fagbevegelsen reagerer.

8 DANSK FUSJONSFEBER

12 danske universitet slås sammen til seks. Universitetsledere og politisk opposisjon protesterer mot regjeringens New Public Management-reform.

12 TELLING PÅ KANTEN

Nytt tellekantsystem for formidling truer prinsippet om åpen tilgang. Bibliotekarere advarer mot forslaget til nytt belønningssystem.

14 NYTT BRITISK FORSKERFORBUND

Storbritannia: To konkurrerende forskerforbund hadde fått nok av splitt og hersk. Nystartede University and College Union håper på bedre slagkraft og tetting av lønnsgapet til privat sektor.

magasin

19 ØKOLOGEN SOM TOK STILLING

– Jeg kunne nok ha fått arbeid innenfor forvaltning eller undervisning, men det var ikke derfor jeg begynte å studere biologi, sier Per Terje Smiseth. Norsk stillingsmangel førte økologen til Manchester.

23 PORTRETTEDET: SV-ideologen

Steinar Stjernø er mannen som i henhold til kunnskapsdepartementalt newspeak og med et tidsperspektiv på 10-20 år, skal "vurdere tiltak for å sikre at strukturen av universiteter og høyskoler bidrar til å møte samfunnets behov og sikre en god ressursutnyttelse".

26 ET FRANSK ALTERNATIV

– Fransk tenkning er ofte skjellsettende, og et alternativ til amerikansk eller skandinavisk tenkning. Litteraturviter Per Buvik anbefaler Senter for fransk-norsk forskningssamarbeid i Paris.

forbundssider

36 FORBUNDET INFORMERER

36 INNSPILL: Generalsekretær Kari Kjenndalen

37 INNSPILL: Forbundsleder Kolbjørn Hagen

faste spalter

21 20 spørsmål

22 Ti kjappe, Bilder fra norsk forskning, 20 spørsmål

Redaktør Ingar Myking

Barnehageministeren

DET MANGLA IKKJE på dystre spådomar for forskning og høgare utdanning då Øystein Djupedal tok fatt på statsrådsgjerningane i nykonstruksjonen Kunnskapsdepartementet. "Barnehagepolitikken er fanesaka til SV. Satsinga på forskning vil kome i skuggen av målet om full barnehagedekning," var omkvedet. "Ein minister greier ikkje å gjennomføre store økonomiske løft på fleire enn eitt område," blei det hevda. Statsråden svarte på kritikken i Forskerforum: "Jeg har slåss for forskning i tidligere budsjetter, og vært en av de som har ment at forskningsinnsatsen må heves betraktelig i Norge. Det har alltid skuffet meg at vi ikke har greidd å følge opp politiske løfter om forskningsinnsatsen med budsjett kroner. Nå skal vi bevise at vi virkelig skal få til en slik satsing."

Tør Kristin Halvorsen å sjå seg tilbake om 20 år? (Foto: Scanpix)

Statsråd Djupedal går under kallenamnet "Barnehagen" i eige departement. (Foto: Scanpix)

I BYRJINGA AV OKTOBER får Djupedal og SV vise kor truverdige dei er i forskings- og utdanningspolitikken. Då skal Djupedal presentere eit framlegg til statsbudsjett som han har vore med på å laga frå grunnen av. Partiet har gjennom fleire år vore dei fremste til å kritisere skiftande regjeringar for å ikkje følge opp OECD-mål og nedprioritere kunnskapspolitikken for meir "veljarvennlege" mål. Dei blei råka av sine eigne ord i fjor då dei kutta på den rause påplussinga i Forskningsfondet som Kristin Clemet fekk den førre regjeringa med på. "De gjorde en frekkas før de gikk av. Vi lar oss ikke binde av et slikt politisk spill. Men jeg lover at vi skal følge forskningsmeldingens ambisjoner ved de neste korsveiene," sa finansminister Kristin Halvorsen om kutta den gongen.

NO ER VI SNART VED korsveien. Skal vi tru signala og lekkasjane frå det politiske miljøet, ser det ikkje ut som om Djupedal og Halvorsen vil halde det dei har lova. Tvert imot er det varsla realnedgang til forskning og høgare utdanning. Budsjettvinnaren i Kunnskapsdepartementet blir etter alle solemerke barnehagane. Det er ikkje i seg sjølv noka bombe, sidan partileiar Kristin Halvorsen har sett jobben sin og heile det raud-grøne regjeringssjettet inn på skaffe barnehageplassar til alle som treng. Målet er prisverdig, men forskinga hadde truleg tapt mindre på barnehagesatsinga om ho hadde høyrte til eit anna departement.

FOR MED FARE FOR å gjere Djupedal urett, om han no likevel leverer eit bra budsjett for akademien, har vi ein mistanke om kritikarane av det nykonstruerte Kunnskapsdepartementet har rett. Til no har ministeren vore bortimot usynleg på forskings- og utdanningspolitikk. Viktige spørsmål som manglande tid til forskning, forskarrekuttering og ei haltande kvalitetsreform blir ikkje offentleg kommentert av ministeren.

Signala frå organisasjonane og institusjonane innafor akademien er også eintydig: Dialogen med den politiske leiinga i departementet har aldri vore så liten som under Djupedal. Dels fordi det ikkje skjer så mykje politisk der, dels fordi ministeren ikkje samarbeider så godt med sektoren. Oppnemninga av Stjernøutvalet, som skal definere universiteta og høgskulane si rolle i samfunnet dei neste femten-tjue åra, tenar som eit illustrerande døme på det siste. Ingen av organisasjonane i akademien, frå Universitets- og høgskulerådet til Forskerforbundet, hadde fått eit einaste signal om at ein såpass stor politisk gjennomgang skulle settast i gang. Dette er sjeldan kost sidan ei oppnemning av eit utval som skal planlegge store strukturelle endringar i ein sektor nes-

ten aldri blir gjort utan nær dialog om innhald og personsamansetting med representantar for dei som arbeider der. Den same innstillinga skal den politiske leiinga i Kunnskapsdepartementet ha hatt i fleire andre viktige spørsmål i akademien. SV-Djupedal skil seg slik ut frå tidlegare ministrarar med andre politiske fargar. SV, som i opposisjon har markert seg som forskingsvennleg og samarbeidsorientert, er ikkje til å kjenne igjen i posisjon.

VONDE TUNGER VIL ha det til at Djupedal går under kallenamnet "barnehagen" i eige departement - ein karakteristikk som er symptomatisk for Kunnskapsdepartementet som politisk prosjekt. Til no har ingen i SV, med Djupedal i spissen, greitt å kome med ei einaste god forklaring på kvifor det var naudsynt å slå saman to såpass ulike område som forskings- og barnehagesektoren. Teoretisk er det sikkert mogleg å kunne lage ei slags heilskapleg, ideologisk forklaring på kvifor disiplineringa av det norsk folk, frå eittårsstadiet, via masterstudenten i internasjonal politikk til den statstilsette professoren i kjernefysikk, naturleg skal styrast frå eitt og same departement. Men ei slik forklaring har ingen fått. Det einaste svaret statsråden gir gjennom praktisk politikk er barnehage.

RETT SKAL VERE RETT. Djupedal har gjort noko bra i si statsrådstid. Med Sudbø-saka viste han både handlekraft og godt politisk handverk. Men hovudintrykket er stillstand. Kanskje kan det vere fordi den politiske leiinga i departementet ikkje veit kva dei vil med høgare utdanning og forskning? Går SV og Djupedal på ideologisk tomgang? Det kan i det minste forklare kvifor ministeren, i staden for å vere aktiv i forskingspolitikken, til det keisame svarar: "Vent til evalueringa av kvalitetsreforma er ferdig," når han får spørsmål om akademien. Det neste no blir kanskje at han svarar: "Vent til Stjernøutvalet er ferdig i 2008."

KONTRASTEN TIL barnehagesida av Djupedal er stor. Der er det ikkje tomgang. Vi vonar likevel at SV står fram som eit truverdig politisk parti og greier å levere eit så godt budsjett for forskning som dei har forplikta seg til å gjere. I desember i fjor sa gav finansminister Kristin Halvorsen følgjande grunngeving for kvifor det er viktig å satse på forskning:

"Vi er et rikt land, men faren med denne rikdommen er at vi ikke innser at vi må investere i framtiden. Når Finland og Irland har greid dette uten oljepenger, må vi også kunne greie det. Vi må tørre å tenke stort, og å gjøre valg som tåler å bli sett tilbake på om 20 år."

I mellomtida ventar vi spent på komande statsbudsjett.

NOTISER

Australia ser til Bologna

Den europeiske Bologna-prosessen vekker interesse i andre delar av verda. Regjeringa i Australia har starta ein diskusjon om korleis landet bør stille seg til utviklinga i Europa. Bakgrunnen er ei viss uro for at Australia skal verte mindre attraktivt som studieland dersom ein ikkje tilpassar seg ein internasjonal struktur for høgare utdanning. Eit diskusjonsdokument som er utarbeidd av utdanningsdepartementet har vore ute på høyring, og svara har kome inn. National Union of Students (NUS) seier at ein er litt overraska over at den liberal-konservative regjeringa brått har vendt blikket frå USA til "a unified, mainly social democratic Europe". NUS trur forklaringa kan vere denne: "With Asia, South America and North America watching the Bologna process carefully the government is perhaps worried that Australia will be left behind what could become the global

Skal Australia tilpasse seg Europa? (Foto: Global Geografia)

model for degree structure." Fagorganisasjonen NTNU går inn for at kvalitetssikringa i Australia stemmer overeins med systema som veks fram i Europa.

USA: Krev utdanningsreformer

Den amerikanske regjeringas Commission on the Future of Higher Education har nyleg overlevert ein rapport til utdanningsminister Margaret Spellings. Rapporten er kritisk til at universitet og høyskular har auka studieavgiftene kraftig, noko som har gjort det vanskelegare for mange å skaffe seg utdanning. Kommissjonen foreslår ei omfattande granskning av det føderale studiestønadssystemet og ei forbetring av den vanlegaste stipendforma (Pell Grants), slik at stipendet dekk-

jer 70 prosent av studiekostnadene. Ettersom ikkje alle kan få stipend, vil ein samtidig sjå ein aukande privat marknad for studielån. Kommissjonen er uroleg for det ein oppfattar som dalande kunnskapsstandard hjå studentane: "There are ... disturbing signs that many students who do earn degrees have not actually mastered the reading, writing and thinking skills we expect of college graduates." For å bøte på dette, vil ein blant anna innføre fleire nasjonale, standardiserte prøver.

Vil ha rask Bologna-innføring i Tyskland

Tyskland: Universitet og høyskular må skunde seg for å få innført eksamensstrukturen frå Bologna-prosessen med bachelor- og mastergrader. Samtidig må dei syte for at det nye bachelor-nivået vert meir yrkesretta. Krava kjem frå representantar for dei tyske arbeidsgjevarane i universitets- og høyskulesektoren som møttest i Berlin før sommaren. Dei peika på fire område der innføringa av reforma etter deira oppfatning går for seint: utdanningar i juss, teknikk, medisn og lærarutdanningane. Dei meiner at mange verksemdar vil ynskje ingeniørar med treårige

utdanningar velkomne, men dei tekniske høyskulane vil helst halde fast ved dei tradisjonelle, lengre diplomutdanningane. Ein representant for næringslivet fortalde at føretaket hans tilset engelske og irske ingeniørar, då det er mangel på tyske søkjarar med kortare utdanning. Tjue store føretak står bak eit opprop der dei oppmodar universitets- og høyskulesektoren til å avskaffe den gamle gradstrukturen snarast.

Sitatet:

Fagforeninger beskylder meg ofte for å gå de reaksjonæres ærend. Men som intellektuell må jeg forholde meg til innholdet i argumentene, ikke hvem som måtte mene det samme som meg.

Tom Colbjørnsen,
ny rektor ved BI, til Dagens Næringsliv.

2,5 millionar utanlandsstudentar

Mellom 1999 og 2004 auka talet på utanlandsstudentar i verda frå 1,75 til 2,5 millionar. Det går fram av statistikk som nyleg vart publisert av Unesco. 67 prosent av studentane er konsentrerte i seks land. USA har klårt flest med bortimot 25 prosent av det totale talet. Proporsjonalt sett er studentar frå Afrika sør for Sahara dei mest mobile. Det heng mest saman med den dårlege utdanningskapasiteten i heimlanda. Studentar frå USA reiser minst ut. Berre 0,4 prosent av studentpopulasjonen i USA studerer i utlandet.

Akademikerne streiket forgjeves

Akademikerne fikk ikke noe bedre oppgjør enn de andre organisasjonene i statlig sektor. I Rikslønnsnemndas kjennelse fikk medlemmene imidlertid sine generelle tillegg fra 1. mai – samme dato som de andre organisasjonenes medlemmer.

På tampen av meklingsinnspurten i vår avsto Akademikerne meklingsmannens forslag og gikk i stedet i streik. Etter noen uker grep så regjeringen inn med tvungen lønnsnemnd. Det generelle tillegget for Akademikerne ble etter kjennelsen liggende mellom 9000 og 16 500 kroner, avhengig av lønnstrinn.

Krev fleire kvinnelege professorar

Tyskland: Det er ikkje rimeleg at berre 9,2 prosent av professorane er kvinner. Ein kan berre betre situasjonen langsiktig gjennom kvotering og klåre rekrutteringsmål. Det seier den avtroppande leiaren for Deutsche Forschungsgemeinschaft (DFG – Tysklands forskingsråd), professor Ernst-Ludwig Winnacker, til Die Welt. Etterkomaren Matthias Kleiner støttar kravet om rekrutteringsmål i visse fag. Winnacker meiner vidare at dei tyske universiteta er altfor lite internasjonalt retta i rekrutteringa av lærarar og forskarar. Han viser til at den sveitsiske tekniske høyskulen i Zürich (ETH) har 60 prosent utanlandske lærarar, medan prosentdelen ved tyske universitet ligg på fem i gjennomsnitt. Han seier vidare i intervjuet at arbeidet med å utpeike eliteinstitusjonar i Tyskland kjem til å medføre store endringar i universitets- og høyskulesystemet og at det alt i dag er ein sterk konsentrasjon i forskingsmidla frå DFG. Om lag 15 lærestader, dei fleste i det sørlege Tyskland, får det meste av pengane.

Canada: Boikott av ranking

11 leiande universitet i Canada har i fellesskap kunngjort at dei ikkje vil medverke i dei årlege rankingane i tidsskriftet Maclean's. Dei kjem ikkje til å levere noko statistisk underlag. Universiteta meiner at metodane til tidsskriftet er forenkla og omtrentlege. Maclean's har publisert slike rankingar i 15 år, og leiinga i tidsskriftet seier at ein tenkjer å halde fram i år, sjølv om ein ikkje får hjelp av statistikk og opplysningar frå opne kjelder. Rektoren for det respekterte Toronto University (nr. 18 på den nemnde lista) seier i ei pressemelding: "It's a bit hypocritical for institutions that tend

to be focused on intellectual rigour to implicitly support and endorse a rating system that is really junk science." Dei 11 universiteta meiner det er eit hovudproblem at rankinga bruker ei rekkje ulike mål som sidan vert lagde saman til ein slags gjennomsnittsverdi: "Dette kan samanliknast med at eit sjukehus kjem på fyrsteplass når det gjeld obstetrik og på tiande i kreftomsorg, for seinare å gje det middelveidien fem. For ein pasient som søker hjelp innanfor eitt av desse områda ville eit slikt mål vere i beste fall ubrukeleg, i verste fall villeande."

Akademia

Powerpoint og avmakt

Undervising vert underholdning. Byråkratane reformerer, og sosionomtenkinga regjerer. Professor Erling Aadland oppsummerer norsk akademia.

– Eg skriv det mange tenkjer, seier Aadland til Forskerforum. Professoren i allmenn litteraturvitenskap ved Universitetet i Bergen gav nyleg ut essaysamlinga *Farvel til litteraturvitenskapen*. Boka er hovudsakleg eit innlegg om utviklinga i dette faget, men opptakten er ei lite nådig skildring av stoda ved universiteta. Aadland meiner universiteta dei ti siste åra har gått i retning av byråkratisering og reformsjuka. Undervisinga har vorte underkasta eit pedagogisk hegemoni, ein tendens han kallar "sosionomisering". Alt i alt har dette ført til "det kvalitative ras i universitetsutdannelsen", og det er skildra med, skal eg seie ein dåm av framandgjering?

Vaksne, teknisk sett

Aadland kritiserer eit press i retning av meir underholdande undervisningsmetodar. Han tek utgangspunkt i sitat av litteraturvitaren Paul de Man: "Den eneste undervisning som fortjener navnet, er forskningsbasert, ikke personlig; analogier mellom undervisning og forskjellige aspekter av underholdning eller rådgivning er oftest unnskyldninger for at man har gitt opp oppgaven."

– God utdanning krev god forskning. Tilsette må ha tid og høve til å forske meir enn no. Dersom ein trur ein kan bøte på manglande kunnskapar med ei oppussa form og bruk av Powerpoint, trur eg ein tek feil. Pedagogikken har sjølv sagt sine område, og har ei viktig rolle som støttedisciplin, seier Aadland. Han fryser av namnet kvalitetsreforma, ettersom normert tid for universitetsgrader vart redusert gjennom den same reforma.

– Den vidaregåande skulen er radikalt annleis enn før, og vi får andre typar studenter. Det skulle tilseie at vi burde forlenge studietida i staden for å forkorte ho.

– Dersom dei nye studentane er svakare enn før, skal ein late som ingenting og halde undervising på eit nivå dei ikkje heng med på?

– Nei, men substansen er slik han er. Noko er lett for alle, noko er vanskeleg for alle, seier Aadland som påpeikar at studentane er "teknisk sett vaksne menneskje".

– Universitetet møter studentane med byråkrati og skjemavelde. Dei vert handsama på ein nedlatande måte, som klientar eller kundar. Det vert til dømes sendt ut purreskriv til studenter som har brukt lang tid, om at dei må verte ferdige.

Sosionomisk invasjon

– Sosionomiseringa er ikkje berre negativ, ho er ein sjølvsgad konsekvens av velferdsstaten, og den er eg varm tilhengjar av. Men når den sosiale fornuft og sosionomiske forstand trengjer inn på andre område enn sine egne og vil gjere seg til herre over religion, vitenskap og kunst, er det ein uynskt invasjon, seier Aadland. Han meiner klimaet for tenking og

– Det er ein stor del fordel å ha eit høgt utdanna folk, men får ein ei god utdanning ved å gå på universitetet i dag? spør litteraturprofessor Erling Aadland.

grunnleggjande spørsmål er dårleg. Det midelmåttige og "flinke" når fram.

– Det er bortimot umogeleg å skrive noko godt eller framifrå på 3-5 sider, slik tilfellet kan vere ved mappeevalueringar.

– Fleire av tendensane du påpeikar er vel rett og slett kjenneteikn ved masseuniversitetet?

– Ja, og eg er den siste som vil nekte nokon å studere. Samtidig må vi spørje oss om det er for mange som studerer no. Dersom alle skal ha universitetsutdanning, treng ein svært mykje støtte og oppfølging for å få det til. Alle har rett til å prøve seg, men alle har vel ikkje rett til å halde fram?

– For glade i staten

Aadland gjer eit poeng av at "utdanningsbyråkratane" er lågare utdanna enn fagleg tilsette ved universiteta.

– Dette er eit faktum, og i eit demokratiperspektiv er det ikkje berre av det vonde. Men eitt av problema er at toppbyråkratane må legetimere virket sitt ved å føreslå nye reformer.

– Dersom dei fagleg tilsette er betre utdanna, kvi for er dei ikkje betre i stand til å yte motstand mot ei utvikling dei ikkje ynskjer?

– For å kome med eit svært overgripande svar: Det norske folk er altfor glade i, og altfor lojale til staten. Dessutan: Kva skal folk gjere? Det er ikkje realistisk å stoppe eller omforme alle avgjerslene ovanfrå, seier Aadland, som ynskjer seg tilsette i staden for valde institutt-leiarar:

– Då får arbeidsgjevaren i det minste eit andlet. I dag veit ein knapt nok kven som er arbeidsgjever.

Dermed føyer eg til, for eiga rekning: Jo, eg kallar det ein dåm av framandgjering.

Av Kjetil A. Brottveit (tekst og foto)

Studie av forskarutdanning

Irske doktorgradstudentar i naturvitenskap får 16 til 20 rettleiingstimar i semesteret. Svenske, finske og katalanske doktorgradstudentar i humaniora må nøye seg med 1 til 5 timar. Det går fram av ein samanliknande studie av forskarutdanninga som det svenske Høgskoleverket har gjort. Sverige er samanlikna med Finland, Irland og den spanske regionen Katalonia. Doktorstudentane i Irland er mest positive til utdanning, heile 84 prosent tykkjer ho er "bra" eller "framifrå". Tilsvarende tal for Sverige, Finland og Katalonia er 78, 74 og 71 prosent. Irane legg òg ned flest timar i forskarutdanninga. 70 prosent arbeider minst 30 timar i veka med studia. Blant svenske doktorgradstudentar er den tilvarande prosenten 63, medan 48 og 44 prosent er tala for Finland og Katalonia. Doktorgradstudentane i alle landa etterlyser ein betre introduksjon til forskarutdanninga. Svenskane er mest kritiske – heile 19 prosent oppgjev at dei heller ville ha gjort noko anna dersom dei fekk valet om att.

Japan og Norge

27. juni i år signerte Forskningsrådets administrerende direktør Arvid Hallén og presidenten i Japan Society for the Promotion of Science, professor Motoyuki Ono, en avtale om bilateral utveksling av forskere mellom Japan og Norge. Japan Society for the Promotion of Science (JSPS) har i flere år tilbudt sjenerøse stipender til norske forskere i form av stipender til gjesteforskere og postdoktorer. En mulighet norske miljøer og forskere har visst å benytte seg av. Nå stilles én million kroner til rådighet i 2007 fra norsk side, og japanske forskere har muligheten til å søke om kortere eller lengre faglige opphold i Norge fra og med 2007. Midlene skal gå til dekning av reise- og oppholdsutgifter.

"Heltidsstudenten" må jobbe

Halvparten av norske studenter jobber ved siden av studiet på grunn av at studiestøtten ikke strekker til, viser SSBs Levekårsundersøkelse for studenter 2005. Å jobbe i helgene var den mest vanlige arbeidsformen. 74 prosent av studentene med arbeid jobbet i helgene, mens 59 prosent jobbet kvelds eller nattetid på hverdager. 62 prosent jobbet varierende arbeidstid, noe som betyr at arbeidstiden varierer mellom dag-, kvelds- eller nattarbeid fra uke til uke. Undersøkelsen kom også frem til at tre av ti studenter fikk økonomisk hjelp fra nærmeste familie til løpende utgifter, hvor det gjennomsnittlige beløpet var på 7900 kroner i året.

Ny direktør for Vitenskap

Anders Hanneborg, forskningssjef for Mikrosystemer og nanoteknologi i SINTEF, er ansatt som direktør for Divisjon for vitenskap i Forskningsrådet. Hanneborg er dr.scient. i elektronikk fra Universitetet i Oslo og har en Master of Business Administration fra BI.

Arbeidsmiljø

Vil frata forskere overtidsbetaling

Kunnskapsminister Øystein Djupedals departement ønsker å definere forskere ved universiteter og høyskoler bort fra viktige deler av Arbeidsmiljøloven.

Forvirringen om opphevelsen av særavtalen, som har regulert arbeidstiden til forskere ved landets norske høyere læresteder, forsetter. Nå brygger det opp til strid mellom fagorganisasjonene og Øystein Djupedals departement om hvorvidt forskere skal omfattes av deler eller hele Arbeidsmiljøloven.

Fakta

Særavtalen opphevet

■ Forskerforbundet og de andre organisasjonene i sektoren har sagt opp særavtalen med virkning fra 1. august 2006.

■ Bakgrunnen for oppsigelsen var at Arbeidsretten den 16.03.06 ga Kunnskapsdepartementet medhold i saken som Forskerforbundet hadde reist mot departementet.

■ Kunnskapsdepartementet opphevet i 2005 retningslinjene som ga de vitenskapelige ansatte på universitetene og de vitenskapelige høyskolene en individuell rett til lik fordeling av arbeidstiden mellom undervisning og forskning. For høyskolenes del skulle retningslinjene sikre at forskningsomfanget som et minimum ble opprettholdt og på sikt skulle økes. Fra organisasjonenes side var retningslinjene en absolutt forutsetning for inngåelsen av særavtalen i 1992. Siden retningslinjene falt bort, mente Forskerforbundet at avtalen måtte sies opp.

■ Når særavtalen faller bort fra 1. august, faller også særordningene om arbeidstid, betaling for ekstraarbeid, bistillinger, ferieavvikling m.m. bort.

I et brev til norske læresteder hevder Kunnskapsdepartementet at Arbeidsmiljølovens bestemmelser om arbeidstid med visse unntak ikke gjelder for "arbeidstakere i særlig uavhengig stilling". I brevet blir ansatte med en stor andel arbeidstid til forsknings- og utviklingsarbeid (FoU) definert under denne kategorien, uten noen nærmere forklaring på hva som skal betegnes som en "stor andel". Trolig legger departementet opp til at minst professorer og førsteamanuenser bør være unntatt viktige deler av Arbeidsmiljøloven.

Ikke overtidsbetalt

Konsekvensen kan bli at store deler av de vitenskapelig ansatte ved universitetene og mange ved høyskolene kan pålegges både store mengder overtid og ubekvem arbeidstid uten noen som helst lønnskompensasjon. Der vanlige arbeidstagerne er lovbeskyttet av en øvre grense med overtid på 200 lønnskompenserte timer over ett år, vil forskerne stå utenfor en lovregulering. SV-statsråden lar departementet bestemme.

Uforstående

Leder i Forskerforbundet, Kolbjørn Hagen, stiller seg uforstående til departementets tolkning.

– Stivsinn! Åpner ikke for dialog, er Hagens karakteristikk av departementet i denne saken.

– Vi pålegges undervisningsoppgaver som vi har svært liten innflytelse over i forhold til når de foregår. Det samme gjelder produksjon av eksamensoppgaver, avvikling av eksamen, retting av besvarelsen og gjennomføring av seminarer, sier Hagen.

Han peker på arbeidstakere i "særlig uavhengig stilling" i utgangspunktet bare omfav-

Toril Johansson i Kunnskapsdepartementet mener det blir opp til institusjonen å avgjøre hvem som jobber i særlig uavhengige stillinger. (Foto: Andreas Høy Knudsen)

Populært Open University

Den årlege studentundersøkinga i Storbritannia – National Student Survey – er nyleg lagt fram. 157 000 studentar som går sitt siste år har svara på kor nøgde dei er med studia. 56 prosent av den aktuelle studentpopulasjonen har delteke. Studentane ved Open University (OU) er mest nøgde. OU driv såkalla "fleksibel læring" og har 180 000 studentar, dei fleste på deltid. 70 prosent kombinerer studiar med arbeid. Studentar som har gått ved andre universitet meiner dei har fått minst like mykje personleg oppfølging frå OU som meir konvensjonelle universitet. Prestisjetunge universitet som Oxford og Cambridge er ikkje med i dei offentleggjorde resultatgrunna for låg svarprosent. Blant andre tradisjonelle universitet kjem University of St. Andrews i Skottland høgst.

Komprimert eksamen

På to år skal ein kunne ta ein treårig eksamen. Det er hovudinnhaldet i eit forsøk som skal startast ved fleire universitet i Storbritannia. Tanken er at studentane skal kunne kome raskare ut på arbeidsmarknaden – og med mindre studielån. Prosjektet vert lansert av styresmaktene berre nokre månader før studieavgiftene vert innførte ved engelske universitet og høyskular. Komprimeringa inneber at studentane får inn eit ekstra semester i staden for ein lang sommarferie. Eksamen frå dette prosjektet vert likeverdige med dei vanlege treårige løpa. Utdanningsminister Bill Rammell seier til the Times at forsøket òg kan sjåast som eit ledd i regjeringas ambisjon om å nå målet om at 50 prosent tek høgare utdanning.

Balletthøyskole revideres

Styret i NOKUT skal revidere bachelorutdanningen ved Den norske balletthøyskolen i Oslo. NOKUT, Forbrukerrådet og Kunnskapsdepartementet fikk i vinter flere henvendelser fra studenter og journalister som mente at Den norske balletthøyskolen ga en annen utdanning enn den høyskolen har godkjenning til å gi. Da NOKUT sammenlignet den godkjente og den gjeldende studieplanen ved høyskolen, kom det fram at det var gjort vesentlige endringer. Studier som ikke oppfyller kriteriene ved en revidering, vil kunne miste akkrediteringen. Høyskoler som mister akkrediteringen må trekke studietilbudet tilbake etter en viss frist til å rette opp manglene.

ner de som full råderett over arbeidsdagen sin.

– Etter gjennomføringen av kvalitetsreformen har vår arbeidsdag blitt enda mer gjenomregulert. Det å påstå at vi har "særlig selvstendige og uavhengige" stillinger, kan umulig være en realitet.

Individuelle vurderinger

Ekspedisjonssjef i Kunnskapsdepartementet, Toril Johansson, vil ikke gå direkte i polemikk med Forskerforbundet.

– Som vi skriver i brevet er det vanskelig å sette klare grenser for hvilke stillingskate-

gorier som kan betraktes som særlig uavhengige. Det kommer blant annet an på hvor mye forskningstid kontra undervisningstid som ligger til den enkelte stillingen. Derfor må institusjonene selv avgjøre dette ut fra individuelle vurderinger.

– *Dere hevder også at institusjonene kan legge undervisningen utover normalarbeidstid om det er nødvendig. Når er det nødvendig?*

– Det kan være av ulike grunner. Av hensyn til studentgrupper, av forskningsgrunner, betjening av deltidsstudenter osv.

– *Dermed legger dere opp til et system som i liten grad avviker fra tiden før særavtalen ble oppsagt?*

– Vi sier at det er institusjonene som er de som må avgjøre slike spørsmål.

– *Dere pålegger institusjonene å ta beslutningene i slike spørsmål, men dere gir dem ikke adgang til å inngå egne særavtaler. Er ikke det inkonsekvent?*

– Her er jeg ikke enig i din tolkning. Det vi har sagt, er at de ikke kan inngå lokale avtaler om forhold som den oppsagte avtalen heller ikke hadde bestemmelser om. For øvrig kan de ikke inngå lokale avtaler som fraviker sentrale avtaler om for eksempel arbeidstid og ferie.

– *Samtidig lar dere de som er organisert i fagorganisasjoner som ikke har sagt opp særavtalen få fortsette under den. Er ikke det en ny praksis i staten å akseptere ulikt regelverk for arbeidstakere ut fra organisasjonstilhørighet?*

– Det var ikke vi som sa opp særavtalen, og vi må forholde oss til inngåtte avtaler. Om vi kan leve med en slik ordning over tid, får vi vurdere etter hvert.

Registrering av arbeidstiden

Et ømtålig punkt i opphevelsen av særavtalen har vært spørsmålet om tidsregistrering. Ansatte i "særlig uavhengige stillinger" slipper slik registrering, mens andre må daglig registrere arbeidstiden. Departementet foreslår et system for egenmelding innen for "normal" arbeidstid for disse, men påpeker at overtidsarbeid må måles på andre måter.

– *Med Forskerforbundets holdning vil alle forskere drive med tidsregistrering. Tror du dere har støtte i medlemsmassen for et slikt syn?*

– Å gjennomføre egenregistrering burde ikke skremme så mange av våre medlemmer all den stund de rapporterer å jobbe opp mot 50 timer i uken. Dette betyr ikke at institusjonene må gjennomføre bruk av stemplingsur eller andre byråkratiske tidsregistreringer. Det er opp til ledelsen ved institusjonene, i samarbeid med de ansatte og tillitsvalgte, å komme fram til fornuftige ordninger. Vi vet jo også at en eventuell tidsregistrering ville avsløre at de aller fleste arbeider altfor mye. Skulle en holde seg til de regler som gjelder nå, ville dette bli svært dyrt for institusjonene, sier Kolbjørn Hagen.

Av Ingar Myking

Eureka!

Ein serie med tidlegare uopppdaga tekstar av den greske filosofen og matematikaren Archimedes har blitt gjenopppdaga. Pergamentet, som er av geiteskinn, har vore lagra saman med religiøse tekstar og ikkje blitt lese sidan det trettande hundreåret. Teksten inkluderer sju traktatar av Archimedes, som mellom anna er kjend for å ha rekna ut verdien av Pi og som var den første vi veit som problematiserte omgrepet æve. Will Noel, kurator for manuskript og sjeldne bøker ved Walters Art Museum i Baltimore, skildrar oppdaginga som verdas åttande underverk, skriv The Independent.

Hovedopptaket til høyere utdanning

86 prosent av de kvalifiserte søkerne gjennom Samordna opptak (SO) 2006 får tilbud om studieplass, to av tre på sitt førsteonske. I alt 94 204 personer har i år søkt opptak til høyere grunnutdanning gjennom SO, en liten nedgang sammenliknet med 2005 (2,2 prosent). Av de 80 669 reelle søkerne, er 69 529 kvalifisert for studier. Til sammen sendes det ut 60 094 tilbud om studieplass, omtrent det samme antall tilbud som ble sendt ut i 2005.

Størst framgang i antall førsteprioritets-søkere har Lærerutdanningene (13,5 prosent) og Teknologi, ingeniørfag og arkitektur (10, 5). Mediefag, bibliotekfag og journalistfag har størst tilbakegang i antallet førsteprioritets-søkere fra 2005 til 2006 (27,6 prosent). Estetiske fag, kunst- og musikkfag har en nedgang på 33,6, men dette skyldes i første rekke at Kunsthøgskolen i Oslo ikke lenger deltar i Samordna opptak.

Årets opptak viser en klar til tendens til at søkerne foretrekker utdanningsinstitusjoner som ligger i sentrale strøk.

Klima for russisk matematikk

Verdspressa var nyleg fylt av notisar om det russiske, matematiske geniet Grigorij Perelman, ein 40-åring som takka nei til internasjonale utmerkingar og invitasjonar for å heller leve eit stille liv med mor si i utkanten av St. Petersburg. Perelman har blant anna fått merksemd for truleg å ha løyst det klassiske matematiske problemet "Poincarés formodning". Ein kommentator i russisk media har spekulert rundt matematikkens sterke stilling i det russiske utdanningssystemet. Han peikar på at Russland historisk sett har fått fram mange matematikkgeni blant anna gjennom konkurransar på alle nivå. Å vere ein god matematikar kan føre med seg like mykje prestisje som å vere ein god idrettsutøvar. Perelmans talent er sjølv-sagt ein individuell eigenskap, men han er òg eit produkt av eit system som har tatt hand om matematiske talent og lete dei konkurrere.

Ei gruppe leiande matematikarar samlar seg nyleg ved The Mathematical Science Research Institute ved Berkeley for å prøve å teste løysinga til Perelman.

Fakta

Arbeidsmiljøloven

Fra 1. august er det Arbeidsmiljøloven og Hovedavtalen som vil regulere forskernes arbeidstid. Ferieloven regulerer ferie.

Ifølge Hovedavtalen må alt arbeid legges innenfor ordinær arbeidstid.

Det betyr:

■ All forskning, undervisning, veiledning, sensur, administrasjon skal skje mellom 07.00 – 17.00.

■ Arbeidet fordeles på fem dagers arbeidsuke.

Fleksitidavtalen i staten vil gjelde for høgskoler og universiteter:

■ Fleksitid er en individuell rettighet.

■ Ytre tid: 07.00 – 09.00 og 14.30 – 20.00.

■ Maks arbeidsdag er 12 timer.

■ Maks arbeidsuke er 48 timer.

■ Ikke mer en 37,5 timer i snitt over året.

■ Ikke undervisning etter klokka 17.00.

Det er arbeidsgivers ansvar å sørge for at arbeidet organiseres i tråd med lov og avtaleverk. Det kan for eksempel innføres tilstedeværelsesregistrering.

43 studiepoeng per student

Ved universitetene og høgskolene ble det i gjennomsnitt oppnådd 43 studiepoeng per student i studieåret 2004/05. Høgskolene er mer produktive enn universitetene. Nesten 42 000 registrerte studenter, eller 18 prosent av høst- og vårsemesterets studentmasse, oppnådde ingen studiepoeng i løpet av studieåret 2004/05. Flertallet av studentene følger dermed ikke normert studieprogresjon, som er 60 studiepoeng i året. Mindre enn en tredjedel av landets studenter oppnådde 60 studiepoeng eller mer. Tre av ti studenter gjorde seg fortjent til mellom 30 og 59 studiepoeng. En større andel menn enn kvinner oppnådde null studiepoeng, mens flest kvinner fulgte normert studieprogresjon.

Danmark

Forhatte fusjoner herjer

I høst halverer Danmark antallet universiteter fra 12 til seks. Reformen inneholder både institusjonstvang og overkjøring av Folketinget.

Vitenskapsminister Helge Sander pådrar seg uttrykt vrede fra store deler av det intellektuelle Danmark i disse dager. På mindre enn ett år vil den driftige Venstre-ministeren ha endret Danmarks universitetssektor fullstendig. Dette skjer i direkte forlengelse av den nye universitsloven eller den såkalte New Public Management-reformen av forskningen og universitetene i Danmark.

I 2003 fikk danskene en ny universitslov med ansatte rektorer, institutt- og avdelingsledere, samt eksternt styreflertall. Nå står Sander klar med en såkalt globaliseringsstrategi som krever færre og større universiteter. Målet er å gjøre dansk forskning til den beste i verden.

– Skal vi klare oss internasjonalt må vi samle kreftene om sterkere forskningsmiljøer, sier Helge Sander til Ritzau. Når det gjelder beslutningen om fusjoner, bygger Sander på en OECD-rapport fra 2003. Nylig gikk imidlertid medlemmer av den aktuelle OECD-komiteen ut med advarsel mot å tolke konklusjonene klart og entydig som en anbefaling av universitetsfusjoner i Danmark.

Vil gå i protest

Premissene for universitetsfusjoner er svært omstridt i danske forskningsmiljøer. Rektorene ved Danmarks Pædagogiske Universitet (DPU), IT-Universitetet (ITU) og Copenhagen Business School (CBS) motsetter seg offentlig å bli fusjonert inn i Københavns Universitet (KU).

– Vi er sterkest alene, ikke minst fordi IT-sektoren representerer 30 prosent av produksjonen i Danmark, og vi er langt fra dyktige nok i IT-forskningen, sier rektor ved IT-Universitetet Mads Tofte. Tofte har bygget opp ITU som en internasjonalt anerkjent IT-forskningsinstitusjon siden 2003, da Helge Sander fikk det opprettet. Nå vil den samme ministeren legge ned institusjonen.

Ved DPU er situasjonen om mulig enda mer tilspisset i forkant av 15. september, da fusjonsplanene skal være klare.

– Vi har intet å tjene på å fusjonere med KU, og det har heller ikke dansk utdanningsforskning, sier DPU-rektor Lars Henrik Schmidt til Forskerforum. Både Schmidt og styrets leder Kjeld Holm sier at de vil gå fra stillingene sine hvis Sander og co avvikler universitetet deres, som ligger i København.

Intet å tjene

Danske forskere reagerer på metodene Helge Sander har brukt for å tvinge gjennom fusjoner. Tidligere i år fikk alle institusjonene beskjed om å meddele regjeringen hvem de ønsket å "samarbeide" tettere med. De fire universitetene som ikke ønsket å fusjonere, er for øyeblikket til behandling i et utvalg hvor de har mindretall. Regjeringen har fire representanter, KU har to, mens outsidersene i ITU og DPU har til sammen fire.

– Fusjoner er frustrerende og dyre, og forskningens konkurransekraft – som regjeringen går i manesjen for – vil ikke tjene på dem. Men jeg har ikke noe håp om at DPU forblir selvstendig, sier Schmidt. Han spår at den igangværende utdanningsforskningen i Danmark blir forsinket med to år.

– Jeg mener at det ikke finnes noen som helst faglig bakgrunn for å lage universitetsfusjonene, sier Schmidt.

– Ingen faglige argumenter

Universitetsdirektør Gert Bechlund etterlyser faglige argumenter for å slå sammen Copenhagen Business School (CBS) med et annet universitet.

– Vår minister viser til et flere år gammelt OECD-dokument, hvor det ikke står noen klar mening om behovet for fusjoner i dansk universitetssektor, sier Bechlund til Forskerforum. CBS direktøren peker på at den planlagte fusjonsprosessen blir kostbar – uten at regjeringen bevilger ekstra midler.

– Det vil i mange år fremover bli et redusert utbytte for undervisning og forskning, og det er meget interessant at ministeriet ikke legger vekt på faglige argumenter i en sektor som er så opptatt av faglighet. Argumentene må være rent politiske, sier Bechlund.

Rektor ved IT-universitetet Mads Tofte går åpent ut mot universitetsreform i Danmark.

Den tradisjonsrike handelshøyskolen i København er et av de danske universitetene som skal fusjoneres bort.

Universitetsdirektør Gert Bechlund etterlyser faglige argumenter for å slå sammen Copenhagen Business School (CBS) med et annet universitet.

Demokratisk problem

Den danske opposisjonen på Folketinget raser over Helge Sanders universitetsreform. Store deler av reformen er blitt avgjort mens de politiske motstanderne har vært på ferie, og Folketinget har ikke hatt forslaget oppe til diskusjon.

– Gjennomføringen av reformen har vært meget useriøs, uten noen forskningsresultater eller noen dokumentasjon på at større universiteter er bedre enn små, sier Morten Homann i SF (Socialistisk Folkeparti). Homann

er universitetspolitisk ordfører og medlem av Folketinget. Han mener det er under enhver kritikk at fusjonene av danske universiteter blir avgjort i korridorene til Videnskabsministeriet.

– Vi har ikke hatt noen parlamentarisk debatt om en reform som opposisjonen mener vil svekke dansk forskning, sier Homann til Forskerforum.

Av Andreas Høy Knudsen (tekst og foto)

Danmark

Kompetansestrid mellom stat og universitet

Danmarks universiteter har fått eksternt styreflertall, regjeringsoppnevnt styreformann og utpekte ledere ved institusjonene. Nyansatt rektor ved Roskilde Universitetscenter Poul Holm kjemper nå mot både regjering og egne forskere.

Knallharde protester fra de danske forskningsmiljøene førte ikke fram i den nye danske universitetsloven, som trådte i kraft ved nyttår. Økt kommersialisering og måling av ytelse går parallelt med politisk utpekte styrever og ansatte rektorer i den nye loven. Verst har konfliktene herjet ved Roskilde Universitetscenter (RUC), som er sist ute med å innføre den nye loven fra 1. september i år.

Forlot i protest

I august bestemte alle instituttlederne ved RUC seg for å forlate sine stillinger i protest mot nyansatte Poul Holm. Rektoren begynte sitt årsmål med å omorganisere hele institusjonen – uten behov for mandat fra verken kollegium eller de nå avgåtte instituttbestyrerne. Forskerforum møter den hardt presederte RUC-rektoren på campus få dager før semesterstart.

– Jeg har hele tiden støttet den nye universitetsloven, fordi jeg mener at universitetet har behov for en klar ledelse, sier Holm. Den klare ledelsen er imidlertid presset fra de samme politikerne som vedtok ny lov.

Holm viser til en presserende kompetansestrid mellom Videnskapsministeriet (tilsvarende Kunnskapsdepartementet) og de nye universitetsstyrene.

– Ministeriet agerer som de gjorde i den gamle tids universitet, med meget høy grad av detaljstyring. Med den opportuniste som ligger i enhver politikers ønske om å skaffe seg medieomtale og bli gjenvalgt, så er det en risiko for at man bryter dialogen med de som skal styres, påpeker Holm.

Inndro sparepengene

Den konservative danske VK-regjeringen og vitenskapsminister Helge Sander bestemte seg i vår for forbud mot gruppeeksamen-for-

men, som RUC bygger sine utdanninger på. Alle universitetene i Danmark avviste forslaget, og arbeidslivsorganisasjonene advarte mot det. Poul Holm tolker det som en fullstendig mangel på tillit til de nye universitetsstyrene – fra statsrådets side.

– Ennå mangler en ny kontrakt-inngåelse mellom ministeriet og universitetsstyrene, samtidig som vi har et system med flere dagsordener, advarer Holm.

Tidligere i år inndro Sander oppsparte midler ved flere institusjoner i sektoren til statskassen – penger som var avsatt med uttalt aksept fra regjeringen. Poul Holm karakteriserer opptreden som fullstendig ødeleggende.

– Når Sander plutselig griper inn og tar penger fra oss, er vi i en situasjon hvor det er meget vanskelig å tro på det politiske systemet. Gjensidig tillit er svært viktig, og innføring av nye styrever forplikter fra politisk hold. Universitetene må være troverdige avtalepartnere, sier Holm.

Turbulent

Tillitsvalgt Helge Hvid ved Institutt for teknologi og samfund ved RUC betegner overgangen til ansatt rektor som meget turbulent.

– Ny direktør og rektor har skapt en masse unødvendige konflikter, sier Hvid til Forskerforum. Hvid er lektor i arbeidslivsforskning. Han er ikke i tvil om at flere av de endringene som Poul Holm nå gjennomfører ved RUC er nødvendige.

– Organiseringen av forskergrupper har bred støtte, påpeker Hvid.

Forskergrupper

RUC-rektor Poul Holm mener at universitetets gamle institutter ikke er egnet til å konkurrere innenfor forskning, fordi de er tenkt

Fakta

Universitetsfusjoner i Danmark

■ Danmarks 12 universiteter og 25 sektor-forskningsinstitutter skal slås sammen til seks store universiteter innen årets utgang. Planen ble lansert av vitenskapsminister Helge Sander (V) i januar i år.

■ Københavns Universitet slås sammen med Danmarks Farmaceutiske Universitet og Landbohøjskolen.

■ Aarhus Universitet, Danmarks Tekniske Universitet, Syddansk Universitet får et antall forskningsinstitutter innlemmet.

■ Roskilde Universitetscenter fortsetter uendret.

■ Handelshøyskolene i København og Aarhus, samt IT-Universitetet og Danmarks Pædagogiske Universitet, kan bli tvunget inn i nye institusjoner den 15. september.

Danske universiteter har gjennomført regimeskiftet til ansatte rektorer. Forholdet til departementet er imidlertid ikke forbedret. Her Roskilde-rektor Poul Holm.

ut ifra en utdanningslogikk. Løsningen var å legge ned RUCs ti avdelinger/institutter og lage seks nye, som er bygget på forskergrupper med fem til femten medlemmer.

– Nå skal forskerne danne prosjektgrupper med sine medstudenter. Forskergruppene skal identifisere problemstillinger som er holdbare de neste fem til åtte årene. I en forskningsgruppe med fem – ti – femten personer vil det over tid avfødte nye ideer som leder til nye forskningsgrupper. Dette skal ikke instituttlederne styre; retten til å stemme med føttene vil konstituere en flat struktur, sier rektor Poul Holm.

I skrivende stund har RUC fått 60 forskergrupper med dagsorden klar. Av 500 forskere på RUC falt 100 utenfor.

Av Andreas Høy Knudsen (tekst og foto)

Kor går dei norske oljepengane? Går den dyre barnehagereforma ut over løyvingane til forskning? (Foto: Scanpix)

Statsbudsjettet

Krav om oljepengar til

– Det vart skapt eit bilete av at regjeringa svikta forskinga i statsbudsjettet for i år. Derfor treng dei å rette opp att inntrykket, meiner NIFU STEP-forskar Egil Kallerud.

– Det er eit paradoks at statsbudsjettet for 2006 var historisk godt for forskinga, samtidig som det vart skapt eit bilete av at den raud-grøne regjeringa svikta området, seier Kallerud, som har forskning og høgare utdanning i statsbudsjettet blant spesialfelt.

– Optisk bedrag

Kallerud meiner mottakinga av budsjettet var prega av eit "optisk bedrag":

– Den avtroppande Bondevik-regjeringa gjorde mellom anna framlegg om ein ekstrem høg vekst i kapitalen til Forskningsfondet, med ein auke i kapitalen på 39 milliardar. Stoltenberg-regjeringa reduserte auken til 14 milliardar. Men budsjettet representerte ikkje kutt frå føregåande år, det stod tvert imot for ein kraftig vekst. For å rette opp inntrykket, forventar nok mange at budsjettet for 2007 minst kjem på nivå med 2006, elles vil det verte kritisert.

– *Meiner du at regjeringa må ta omsyn til at folk ikkje forstod at Forskningsfondet auka?*

– Ja, det er eit element av det. Det kan ikkje feste seg at "det elendige held fram". I politikken er persepsjonar på sett og vis realitetar, og regjeringa har eit stort press på seg.

– Urealistisk BNP-mål

Sjølv om dei samla løyvingane til forskning og utvikling auka i 2006-budsjettet, er regjeringa langt unna å nærme seg det uttalte BNP-målet: Innan 2010 skal 3 prosent av BNP gå til forskning og utvikling, men i dag ligg prosenten på om lag 1,75. Etter opptrappingsplanen, lagt fram av Bondevik-regjeringa i fjor, skal dei offentlege løyvingane auke med 6,5 milliardar kroner innan 2010 – det vil seie 1,3 milliardar i året.

– Dette beløpet er målt i 2005-kroner. Alt i fjor fekk ein eit etterslep blant anna når ein justerer for inflasjon, seier Kallerud. Han trur FoU-løyvingane må vekse med minst 1,7-1,8

milliardar dersom ein skal kome opp mot tala i opptrappingsplanen.

– Men ingenting er bra nok så lenge ein har BNP-målet. Det er heilt urealistisk å oppfylle dette, seier Kallerud, som meiner det har mange ulemper å ta utgangspunkt i bruttonasjonalproduktet i målsetnaden for forskingsinnsatsen:

– BNP-målet er svært bevegeleg, og er dessutan frikopla frå vekst i forskningssystema og den indre dynamikken i desse. Skal forskningssystema auke svært raskt, må ein òg ha kapasitet til å *ta unna* for veksten, slik at det ikkje går ut over kvaliteten. På kort og mellomlang sikt har auke i forskningssystema og BNP lite med kvarandre å gjere, og det finst ingen klår korrelasjon på lang sikt heller, seier Kallerud, som meiner målsettingar om prosentvis realvekst i forskingsbudsjetta kan ha meir for seg:

– Det hadde vorte meir kontrollerbart, stabilt og kopla betre til den indre dynamikken i forskingsinstitusjonane.

– 70 milliardar til Forskningsfondet

– Overfør 70 milliardar kroner frå Pensjons-

Vi treng ei politisk urørlig, langsiktig satsing, seier Per Brandtzæg. (Foto: Scanpix)

Kristin Halvorsen om satsing på forskning:

– Jeg lover å følge opp forskningsmeldingen. Målet om å bruke tre prosent av BNP til forskning står fortsatt fast. (Forskerforum 1/2006)

– Vi er et rikt land, men faren med denne rikdommen er at vi ikke innser at vi må investere i framtiden. Når Finland og Irland har greid dette uten oljepenger, må vi også kunne greie det. Vi må tørre å tenke stort, og å gjøre valg som tåler å bli sett tilbake på om 20 år, sa Halvorsen. (Forskerforum 1/2006)

– Spørsmålet blir nå om næringslivet greier å stå for to tredjedeler av "treprosent-målet". Jeg tviler. Kanskje må det offentlige inn med enda mer. (Forskerforum 1/2006)

Øystein Djupedal om satsing på forskning:

– Jeg har slåss for forskning i tidligere budsjetter, og vært en av de som har ment at forskningsinnsatsen må heves betraktelig i Norge. Det har alltid skuffet meg at vi ikke har greidd å følge opp politiske løfter om forskningsinnsatsen med budsjett kroner. Nå skal vi bevise at vi virkelig skal få til en slik satsing. (Forskerforum 9/2005)

– (...) regjeringen har bundet seg til den foreslåtte opptrappingsplanen. Så vi skal finne pengene. (Forskerforum 10/2005)

– Målene i forskningsmeldingen er krevende. Svært krevende. (Forskerforum 5/2006)

Forskningsfondet

fondet til Forskningsfondet! Oppmodinga kom frå Per Brandtzæg, professor og tidlegare leiar ved Fakultetsdivisjon Rikshospitalet, i ein kronikk i Aftenposten.

– Forskningsfondet må aukast, og gjerne i eit jafs. Den politiske viljen til å satse på Forskningsfondet er laber, og mine kjelder seier at embetsverket i Finansdepartementet er ein del av problemet, seier Brandtzæg til Forskerforum. Han er dermed inne på ein skepsis dåverande forskningsminister Kristin Clemet formulerte slik i Dagbladet: "Siden avkastningen av fondet går til forskning, så bindes det også opp fremtidige midler til forskning. Jo større fond, jo mer midler bindes opp."

– Vi treng ei politisk urørleg, langsiktig satsing. Det er mangelen på det langsiktige som er hovudproblemet for norsk forskning, seier Brandtzæg. Han understrekar at løyvingane til Forskningsfondet må vere vanskelege å reversere for å byggje opp langsiktige, stabile rammevilkår for forskning. Han deler ikkje Kalleruds syn på det fyrste budsjettet frå dei raud-grøne.

Dårleg samvit

– Bondevik-regjeringa vart skulda for å ha laga ein snubletråd, men eg trur framlegget var seriøst meint. Regjeringa osa av dårleg samvit etter at forskinga kom så dårleg ut i 2005-budsjettet. Eg trur dei ynskte å kome med eit plaster på såret, seier Brandtzæg, som meiner regjeringa er forplikta av lovna-dane sine:

BNP-målet er urealistisk og dessutan lite eigna til å måle forskningsinnsats, meiner NIFU STEP-forskar Egil Kallerud. (Foto: Forskerforum)

– Statssekretær Åge Rosnes i Kunnskapsdepartementet forsikra i mai, frå talarstolen i Universitetets aula ved Immunologiens dag, at målet om 3 prosent av BNP står fast.

Av Kjetil A. Brottveit

Lekkasjar varslar forskingskutt

Forskning blir peika ut som taparen i kampen om budsjettkronene.

Finansminister Kristin Halvorsen har allerede gitt klare signal om at regjeringa ønskjer ein stram profil på det første statsbudsjettet. Frykta for ein ukontrollert rentevekst gjer at dei fleste av fanesakene frå Soria Moria-erklæringa truleg let vente på seg. Mykje tyder på at forskning blir eitt av områda som blir nedprioritert av dei raud-grøne.

Ein sentral SV-mann som ønskjer å vere anonym varslar dårleg budsjett for forskning og høgare utdanning.

– Dei som ventar på vekst i sektoren vil nok få dårlege nyheiter, seier den sentrale personen i SV til Forskerforum.

– Regjeringa har jo bunde seg opp på førehand. Det er ikkje pengar til noka ekstra satsing på forskning og høgare utdanning med ein slik politikk. Ikkje vil dei ha høgare skattar, og ikkje vil dei bruke meir oljepengar. Kanskje blir det litt vekst i Forskningsfondet, men det slår ikkje ut før i 2008.

Ei anna kjelde som sit sentralt i regjeringens-

systemet varslar realnedgang i budsjetta til forskning og høgare utdanning. Frykta for renteskrømtet gjer at dei tre regjeringspartia har fått singla ut berre eit område kvar som vil få vekst i budsjetta. Arbeidarpartiet har falle ned på helse og omsorg, Senterpartiet har vald seg samferdsel og SV satsar på barnehagane.

Ein artikkel i Klassekampen i august forsterkar mistanken om at forskinga vil kome i skuggen av barnehagesektoren i komande budsjett. "Fordi utgiftene til forskning og høgare utdanning ikke lønns- og prisjusteres på alle områder, men nominelt videreføres som i dag, kommer forskningsmiljøene og de høyere utdanningsinstitusjonene til å oppleve realkutt i 2007.", skriv Klassekampen som har fått desse signala frå sentrale kjelder i Kunnskapsdepartementet.

Også i Dagbladet blir forskning og høgare utdanning peika ut som "budsjettaparar", medan barnehagesektoren blir spådd eit stort løft.

Av Ingar Myking

– Museene har sovnet

Skipsreder Jens Ulltveit-Moe har vekket norske museer med mer enn 50 millioner kroner i gaver. Nå hevder han at museums-verdenen sover, skriver Aftenposten. Han har sponset Norsk Bremuseum i Fjærland med 15 millioner kroner og Norsk Arkitekturmuseum i Oslo med 37,5 millioner kroner, og har vært medlem av det offentlig oppnevnte universitetsmuseumsutvalget. Men skipsreder og tidligere NHO-president Jens Ulltveit-Moe mener norske museer, spesielt universitetsmuseene, trues av formidlingsangst og forgubbing.

– Universitetsmuseene må rives fra universitetene. De må få mer bevilgninger, og bruke bevilgningene de har på å aktivere de besøkende. Jeg ville ikke brukt mye penger på å opprettholde samlingene. Jeg ville heller brukt dem på formidling, sier Ulltveit-Moe, som ville ha redusert forskningsinnsatsen betydelig – og brukt alle de pengene på formidling.

Nytt nordisk patentinstitutt

Regjeringen besluttet 30. juni at det skal inngås en avtale mellom Danmark, Island og Norge om opprettelsen av et Nordisk patentinstitutt (NPI). Ved avtalen inngås et nordisk samarbeid på patentområdet mellom landenes nasjonale patentverk. Norske bedrifter vil dra nytte av samarbeidet gjennom at Patentstyret opprettholder og styrker kvaliteten og bredden i tilbudet av tjenester for beskyttelse av industrielle rettigheter. Regjeringen har også satt i gang en prosess med sikte på norsk tilslutning til Den europeiske patentkonvensjonen (EPC) innen 2008. En eventuell norsk tilslutning til EPC vil innebære at mange patentsøkere (80 prosent er utenlandske) vil søke vern i Norge gjennom Den europeiske patentorganisasjonen (EPO) i stedet for gjennom Patentstyret.

Sviende kritikk av Sudbø

Granskningsrapporten gir Jon Sudbø hovedansvaret for forskningsskandalen. Men også sykehus, universitet og veileder får sterk kritikk for at de ikke oppdaget jukset. Granskningskommisjonen mener at Jon Sudbøs forskningsfusk er så omfattende at det meste av hans produksjon er ugyldig. Sudbø manipulerte og fabrikkerte data til sin egen doktoravhandling. Det fabrikkerte materialet spredte han videre ved å bruke det som underlag for 13 vitenskapelige publikasjoner. Alle er nå trukket tilbake. Men også Radiumhospitalet-Rikshospitalet må tåle sterk kritikk for mangelfull opplæring, styring og kontroll med forskningsvirksomheten. Universitetene i Oslo og Bergen og Kreftregisteret får på pukkelen for utlevering av pasientmateriale til Sudbø i strid med regelverket.

Finansiering av akademia

Nye indikatorer rammer åpne arkiver

Det nye belønningssystemet, som skal få fart på forskningsformidlingen i Norge, kan føre til at forskningen tvert i mot blir vanskeligere tilgjengelig. Forslaget kan sperre veien for Open Access – åpne institusjonsarkiver, hevder bibliotekarer.

Bibliotekleder ved Diakonhjemmet Høgskole i Oslo, Hilde Trygstad, advarer mot et mulig utfall av den nye formidlingsmodulen i regjeringens tellekantprosjekt for forskningsfinansiering. I sommer la Formidlingsutvalget II fram et nytt forslag til indikatorer for forskningsformidling. Flere problematiske områder er tatt inn i forslaget, blant annet selskapsetableringer, lisenser og studentprosjekt, som danner en såkalt innovasjonsindikator. Et annet kontroversielt forslag er å gjøre omsetning av publikasjoner til mål for vellykket forskerformidling.

Kontraproduktivt

– Dette kan virke kontraproduktivt i forhold til sektorens oppgave, som å gjøre forskning allment tilgjengelig i åpne institusjonelle arkiver, sier Trygstad. Hun mener den såkalte omsetningsindikatoren bør begrenses til å omfatte tjenester og ikke salg av analoge publikasjoner.

– En økonomisk dobbeltgevinst ved salg av institusjonelle publikasjoner virker underlig, sier Trygstad. Hun fremholder at Formidlingssystemet bør være sikret mot utilsiktet atferd i forskningssektoren før det settes ut i live.

– Lite omfang

Rapporten "Sammen om kunnskap II" foreslår å premiere fulltekstpublisering i åpne institusjonsarkiver (Open Access Archives). Dette er imidlertid ikke godt nok, ifølge bibliotekarer som Forskerforum har snakket med.

– Dersom salget av publikasjoner skal telle, så sier man at det skal være status quo i forhold til elektronisk publisering. Dette er noe alle universitetene forsøker å rette på

ved å lage åpne arkiver, sier Trygstad.

Formidlingsutvalget II mener problemet vil være av så lite omfang at det ikke får konsekvenser for publisering i åpne arkiv.

– Dette dreier seg om allmennformidling, mens Open Access dreier seg om vitenskapelig publisering. Dette problemet er dermed av svært lite omfang, sier leder av UHRs bibliotekutvalg, bibliotekdirektør Ingar Lomheim ved NTNU.

Advarer mot kobling

Den grundige utredningen, som Formidlingsutvalget II har gjort under ledelse av HiST-rector Torunn Klemp, peker selv på problemer med å innføre formidlingsindikatorer i UH-sektoren. Blant annet er det vanskelig å kategorisere arbeider på Internett. Et annet problem er å inkludere randsoneselskapenes virksomhet, på grunn av eierskapsstruktur og dokumentasjonsvansker.

Hovedbibliotekar Sigbjørn Hernes ved Høgskolen i Lillehammer er en av få norske eksperter på kategorisering av forskningspublikasjoner. Hernes advarer mot å koble indikatorer til økonomi. – En indikator er ikke noe objektivt mål, og mange publikasjoner faller utenfor, sier Hernes til Forskerforum. Med det kategoriserte som er valgt oppstår det stadig tvilstilfeller. – På sikt vil vi kunne se i hvilken grad systemet påvirker forskningen i seg selv. Økonomisk belønning er et meget sterkt virkemiddel som kan gi uønskede konsekvenser, sier Hernes. Hittil er den eneste internasjonale erfaringen med tellekantsystemer hentet fra Australia, hvor effekten var negativ.

Av Andreas Høy Knudsen

Bibliotekleder Hilde Trygstad frykter for framtiden til Open Access-initiativet hvis forskere skal få betaling for å selge publikasjoner, slik Formidlingsutvalget II foreslår. (Foto: Stefan Sandberg Jacobsen)

Fakta**Formidlingsmodul**

Formidlingsutvalget II under ledelse av HiST-rector Torunn Klemp la i sommer fram innstillingen "Sammen om kunnskap II" til Kunnskapsdepartementet. Innstillingen om formidling vil trolig inneholde indikatorene:

- Omsetning av tjenester og publikasjoner
- Selskapsetableringer, lisenser og studentprosjekt
- Publikasjoner
- Innlegg på brukerrettede fagkonferanser
- Medier og direkte formidling

Ledere blåser i arbeidsmiljø

Mange norske ledere lider av et selvbedrag når det gjelder satsing på virksomhetens arbeidsmiljø, skriver bladet Arbeidsmiljø. Dette viser en studie over lederes forhold til utvikling av arbeidsmiljøet, utført av Administrativt Forskningsfond. Resultatet var nedslående, særlig når det gjaldt mannlige ledere. To tredjedeler anså ikke utvikling av arbeidsmiljøet som en sentral ledelsesutfordring i det hele tatt, skriver bladet. Undersøkelsen tar utgangspunkt i tidligere undersøkelser som viser at norske ledere selv mener de er svært opptatte av arbeidsmiljøet. Men nærmere analyser gjennom dybdeintervjuer viser at det lederne egentlig mener med arbeidsmiljø, er inntjening, tilleggssalg og lønnsomhet.

Næringslivet satser mer

Næringslivet brukte om lag 13,3 milliarder kroner på egen forskning og utvikling (FoU) i 2005. Dette er en økning på 3 prosent fra 2004. Antall utførte FoU-årsverk er i samme periode økt med 4 prosent og utgjorde 14 600 årsverk. Dette viser foreløpige tall fra FoU-statistikken fra SSB.

Fordelt etter størrelse viser statistikken at foretak med minst 50 sysselsatte brukte 9,9 milliarder kroner og 10 500 årsverk på egen forskning og utvikling (FoU) i 2005. Foretak med 10-49 sysselsatte sto for 3,4 milliarder av total egenutført FoU og utførte 4 100 FoU-årsverk i 2005.

13 professorer sparkes

15 ansatte på humaniora – 13 professorer eller lektorer – får sparken ved Universitetet i Aalborg i Danmark. "Der er skåret ned i tre år. Nu er opsparingen på fakultetet brugt, så en simpel prognose fortæller, at vi i 2008 ville få et underskud på 7-8 millioner kr. – og bestyrelsen har krævet, at budgettet skal være i balance til den tid", sier dekan Ole Prehn til danske Forskerforum. Dekanen forklarer underskuddet med at universitetet har for mange medarbeidere og at studentene består for få eksamener: "Vi har et passende antal studerende og indskrivninger, men de udløser for få taksameterkroner, og fraldet er for stort. Og så er humanioras taksametre jo generelt altfor lave."

Fagbøker

Fastpris – inntil vidare

Regjeringa har avgjort at det framleis skal vere faste prisar på lærebøker til høgare utdanning – iallfall i eitt år til.

Avgjerda om fastpris på fagbøker skulle kome i januar, men vart utsett til juni. Ein høyringsrunde i mellomtida viste at ein samla fagbokbransje ynskte fastpris. Hovudargumenta var omsynet til norsk faglitteratur og norsk som fagspråk, og at spesielt smale utgjevingar ville ha vorte truga i eit friprisregime.

Ventar på Stortingsmelding

Universitets- og høgskulerådet gjekk derimot inn for fripris. "Vi meiner det er heilt andre ting som påverkar språket enn faste prisar på lærebøker," sa generalsekretær Ola Stave i UHR til Forskerforum nr. 6/06.

I juni valde regjeringa å forlenge fastprisordninga med eitt år til, fram til juli 2007. Tidsskriftet Bok og samfunn refererte i sommar frå ein pressekonferanse der kulturminister Trond Giske grunngav utsettinga: Det kjem ei stortingsmelding om språk i løpet av neste år, og regjeringa vil sjå fastprisen på fag- og lærebøker i samanheng med denne. Giske sa vidare at ordninga sannsynlegvis vil verte vidareført utover juli 2007.

NFF i beredskap

Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening (NFF) har vore blant forkjemparane for fastpris.

- *Korleis motte de avgjersla frå regjeringa?*
- Med eit skuldertrekk og oppgitt mine, seier NFF-generalsekretær Trond Andreasen og held fram:

– Vi har arbeidd for fastpris i fleire rundar. Fyrst vart avgjersla utsett i eit halvt år, deretter i eitt år til. Dette er ikkje ein beslutningsdyktig politikk, seier Andreassen.

Sjølv om Giske har signalisert forlenga fastpris, vil NFF framleis vere ein pådrivar i saka:

– Vi er heile tida i beredskap. Vi satsar på å verte inviterte til arbeidet med stortingsmelding om språk. I motsett fall vil vi sørgje for å verte inviterte, seier Andreassen som finn det "uhyre uheldig" at Universitets- og høgskulerådet gjekk inn for fripris i høyringssvaret sitt.

– Dersom ein slepper marknadskreftene laus, vil det gå ut over dei smale utgjevingane, seier Andreassen.

Av Kjetil A. Brottveit (tekst og foto)

Fakta

Fastprisordninga

Regimet med faste prisar er nedfelt i bokavtalen mellom Bokhandlerforeningen og Forleggerforeningen. Fastprisen representerer eit avvik frå prinsippet om fri prisdannning, nedfelt i konkurranselover. Partane i bokavtalen treng difor løyve til å vidareføre samarbeidet om faste prisar dersom ordninga skal eksistere etter 1. juli 2007

– Uklar høgskolekrangel

– Oppland fylkeskommune vil gjerne bidra til et bedre samarbeidsklima mellom Høgskolene i Innlandet, men da må vi først bli fortalt hva som faktisk er problemet, sier fylkesordfører Audun Tron.

Han synes ikke at medienes dekning av konflikten har gitt noe klart svar på hvorfor Høgskolene i Gjøvik (HiG) har ombestemt seg og ikke lenger vil slå seg sammen med Høgskolen i Lillehammer (HiL) fra 1. januar 2007, skriver Oppland Arbeiderblad.

– Det virker som om alle skylder på alle, men det virker fortsatt uklart hva de kran- gler om, sier Tron.

Spleiser forskning og næringsliv

Norge får nye elitesenter i 2007. Hos 14 forskjellige Senter for forskningsdrevet innovasjon (SFI) skal sterke forskningsmiljøer og forskningsaktivt næringsliv jobbe sammen om å styrke den næringsrettede forskningen i Norge. Av 58 søkergrupper som har konkurrert, ble 14 valgt ut.

Hvert SFI vil årlig ha et samlet budsjett på om lag 20 millioner kroner. Bevilgningene gis for fem år, med mulighet for ytterligere tre år etter en midtveisevaluering. Satsingen baserer seg på et spleiselag mellom offentlige myndigheter og private bedrifter. 50 prosent av midlene kommer fra Forskningsrådet.

Sverige styrker stamcelleforskningen

– Når USA og store deler av Europa motarbeider stamcelleforskningen har Sverige et stort ansvar for millioner av syke og pårørende, sier forskningsminister Leif Pagrotsky. Sveriges regjering gir nå Vetenskapsrådet i oppdrag å styrke stamcelleforskningen. Pagrotsky peker på at sykdommer som Parkinsons, Alzheimers, diabetes og hjertelidelser kan komme til å finne sin behandling gjennom stamcelleforskning. Bakgrunnen for den svenske satsningen på stamcelleforskning er den siste tidens turbulens rundt finansiering av stamcelleforskning, både i EUs 7. rammeprogram og i USA. Vetenskapsrådet skal disponere 1 million SEK til satsningen

Finland øker forskningsbudsjettet

I statsbudsjettet for 2007 foreslår det finske utdanningsministeriet å øke forskningssektorens midler med 95,6 millioner euro. I følge forslaget vil Finlands Akademi få en økning på 19,7 millioner euro. I 2006 har Finlands Akademi et budsjett på 257 millioner euro til forskningsfinansiering, noe som tilsvarer 15,3 prosent av statens forskningsfinansiering. Blant annet går også overskuddet fra Lotto til forskning, og i 2007 er det estimert at 75,7 millioner lotto-euro vil gå til forskningen. Regjeringens budsjett diskusjoner starter i august, og forslaget blir overlevert til parlamentet i midten av september.

Skal det vere faste utsalsprisar på lærebøker for høgare utdanning og fagbøker for profesjonsmarknaden? Stoltenberg-regjeringa kvir seg for å kome med eit varig svar.

Fagforeiningsarbeid

Talar med ei røyst

Etter langvarig konkurranse, slo dei to "forskarforbunda" i Storbritannia seg saman i vår. – Til sjuande og sist handlar det om kollektivet: Vi er sterkare di fleire vi er, seier Brian Everett frå den nystarta organisasjonen University and College Union.

Forskerforum besøkte UCU's regionkontor i Manchester på forsommaren. Everett har vore "regional officer", øvste administrative leiar for nord-vest-England, sidan 1980.

– I denne perioden har vi gått frå å *sjå ut som* ei fagforeining til å *verte* ei fagforeining, som no òg er internasjonalt viktig. UCU er den største fagforeininga for forskarar i verda, inkludert USA, seier Everett.

Same sektor, ulik strategi

Opphavleg var han tilsett i AUT – Association of University Teachers. Tradisjonelt var tilsette ved eliteuniversiteta hovudsakleg organiserte i AUT. Tilsette ved dei polytekniske – meir yrkesretta – universiteta tilhøyrde stort sett NATFHE – The University & College Lecturers' Union.

– AUT hadde eit rykte som snille og aristokratiske, NATFHE som aggressive. Men dei siste 20-30 åra har AUT gått til streikar og aksjonar fleire gonger enn NATFHE, seier Everett.

– *Korleis kom de over motsetnadene og foreinte dykk til slutt?*

– Vi har snakka om samanslåing i om lag ti år. Spørsmålet vart aktualisert på ny under dei vanskelege lønsforhandlingane og aksjonane for to år sidan. Generalsekretær Sally Hunt i AUT meinte at det ikkje har fungert med to organisasjonar i sektoren. AUT og NATFHE var i same sektor, men hadde ulik strategi. Innføringa av ein sams lønsstruktur for nye og gamle universitet gjorde ei samanslåing meir aktuell, og vi fann ut at medlemmene var opne for tanken, seier Everett. Han fortel òg om eit visst politisk press:

– Labour har sagt at det ville ha vore ein fordel om tilsette i sektoren snakka med ei røyst. Dei var leie av å høyre på to. Til sjuande og sist handlar det òg om kollektivet: Vi er sterkare di fleire vi er. Då debatten om samanslåinga for alvor kom i gang gjekk det svært fort, kan hende det òg var ein fordel at det gjekk såpass fort, slik at tvil ikkje melde seg, seier Everett.

Stort fleirtal

Universitet som før hadde to lokale fagforeiningar for forskarar, får no berre ein på kvar stad. Everett meiner dette er den største vinninga med samanslåinga:

– Arbeidsgjevarane har ofte spela dei to organisasjonane mot kvarandre. Det kan dei ikkje gjere lenger.

Medlemmene i dei to organisasjonane røysta med overveldande fleirtal for samanslåing – 79,2 prosent av dei AUT-medlemmene som røysta og tilsvarende 95,7 prosent i NATFHE.

– *Kva motstand og motargument måtte tilhenga-*

rane av samanslåing overvinne?

– Nokre var skeptiske på grunn av at den nye organisasjonen skulle dekkje både vidaregåande og høgare utdanning. Dei meinte at det er ein vesentleg skilnad på vidaregåande skule, der ein framleis har klasseromundervisning, og dei som har fylt 18 og er sjølvmotiverte studentar. Enkelte har òg vore uroa for at UCU ikkje ville representere universiteta med sterke forskingsinteresser på ein god nok måte. Men tyngdepunktet ligg framleis i høgare utdanning med 65 000 medlemmer mot 55 000 i vidaregåande.

Midtausten-spørsmålet

– *Korleis går det å utforme ein ny og sams politikk?*

– 90 prosent er samanfallande mellom dei to organisasjonane, men dei siste 10 prosentane kan by på nokre problem, meiner Everett, som held fram:

– Den internasjonale politikken må samkøyrast. NATFHE har til dømes vore meir involverte i Israel-Palestina-saka. NAT-

FHE boikottar Israel, og her må vi finne ei klår, samla line. Når det gjeld tradisjonell utdannings- og forskingspolitikk, vert hovudspørsmålet korleis vi meiner at løyvingane frå styresmaktene bør fordele seg. UCU må finne ut kor vi skal sette inn trykket. Forsking eller utdanning? Her må vi finne den rette samansetnaden.

Praktisk samkøyring

Samanslåinga får elles store praktiske og organisatoriske konsekvensar. UCU har to distriktskontor for nordvest-England i Manchester. I løpet av eit par-tre år kjem UCU til å ha eitt felles kontor i Manchester, men enn så lenge representerer det tidlegare AUT-kontoret dei gamle universiteta, medan den tidlegare NATFHE-avdelinga tek seg av dei nye. Everett fortel om andre samkøyringssspørsmål:

– Dei to organisasjonane har ulike tradisjonar for korleis ein yter juridisk hjelp. AUT har brukt eksterne juristar, som har kunna løyse saker på ein dag, medan NATFHE hadde egne juristar. No prøver vi å finne eit kompromiss, kan hende ei løysing med både egne og utanforståande juristar, seier Everett.

Av Kjetil A. Brottveit (tekst og foto)

Fagforeiningsarbeid

Avtale etter hard lønskamp

UCU var gjennom ein lang og hard lønskamp i vår. Lønsgapet til privat sektor vart dermed redusert – men berre litt.

Eksamensboikott og aksjonar: Dei britiske universitetslærarane og -forskarane i UCU hadde ein lang vår i konflikt. Det opphavlege kravet til UCU var ein lønsvekst på 20 prosent fordelt på dei tre kommande åra. Omsider kom partane til ein avtale om 13,1 prosent lønsvekst fordelt på tre år.

Mest strid var det rundt avtalen for det tredje året. Lønsveksten då er avtalt å dels avhenge av økonomien til institusjonane på det aktuelle tidspunktet. Kor mykje sparepengar universiteta har skal avgjere kor store lønstillegg ein får.

– Lojale medlemmer

Då Forskerforum var på besøk på forsommaren var det rett før avtalen skulle ut til uravrøysting. Brian Everett ved UCU i Manchester venta seg eit jamt resultat, og var temmelig nervøs for utfallet.

– Nokre tenkjer nok at "det er ein forferdelig avtale, men kva kan vi gjere"? Ein del vil nok røyste ja ut frå utmatting og frustrasjon.

Everett slapp situasjonen han frykta. 71 prosent av røystene viste "ja", og ved univer-

sitetar var fleirtalet på heile 80 prosent.

– *Kva har de vunne og tapa på aksjonane i vår?*

– Vi har vunne styrke. Medlemmene våre viser kor lojale dei er til organisasjonen. Det har overraska oss kor villige folk har vore til å aksjonere og halde fast ved aksjonane. Det ligg ein tryggleik for framtida i at medlemmene er villige til å gjere noko som ikkje er komfortabelt, seier Everett, som held fram:

– Når det gjeld kva vi har tapt: Vi har ikkje fått så mykje pengar som vi ynskte. Vi har brukt slagord "keep up" (halde fylgje) overfor offentlig sektor, som lækjarar, politikarar og embetsmenn og "catch up" (ta att) overfor privat sektor. 13,1 prosent er meir enn alle andre har fått ved lønsoppgjera i vår, men framleis altfor lite til å tette gapet spesielt til privat sektor og bransjar som bank og juss – fag vi underviser i, seier Everett.

Den kollektive tanken

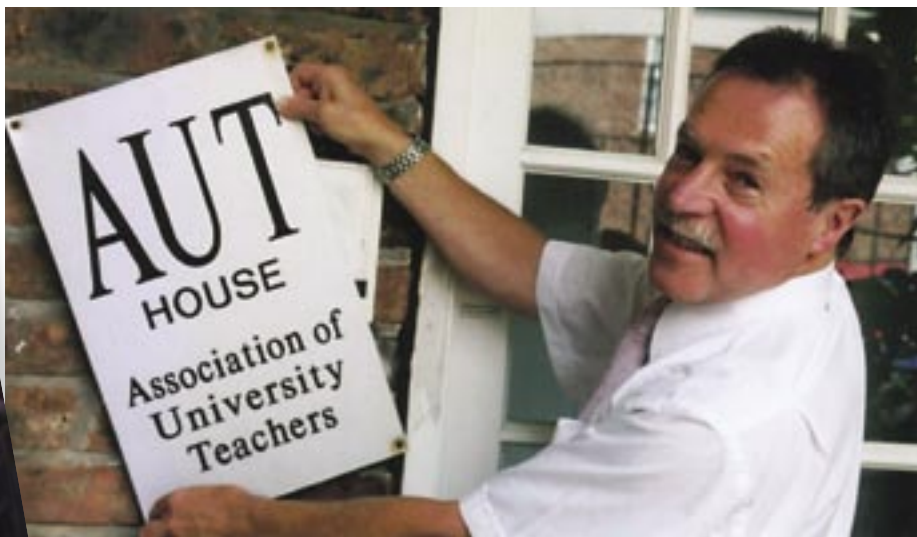
Han er heller ikkje heilt nøgd med avtalen for det tredje året.

– Dette er eit usikkert moment. Kven har råd til å gjere meir? Dette vert svært vanske-

Ei røyst, og eitt blad: UCU har òg fått nytt medlemsblad, og dette er det fyrste nummeret.

– No kan ikkje arbeidsgjevarane spele to organisasjonar opp mot kvarandre lenger, seier Brian Everett. Han byrja i 1980 som "regional officer" i AUT. No er kontoret og skiltet bytt ut med nyskapningen UCU.

leg både å finne ut og fordele. Universiteta med dårlegast råd vil truleg "bestemme" nivået, medan dei ressurssterke som Leeds, Manchester og Liverpool må halde att. Eller kan dei kome seg rundt dette? Då må ein i så fall ha lokale forhandlingar, og det er noko vi ikkje er klare for. Då bryt ein opp tanken om "collective action" og får ikkje lenger landsdekkjande aksjonar, seier Everett som fryktar at universiteta med dårleg råd vil tape endå meir terreng:

– I tida framover vert finansiering av lærestadene ei sentral sak. Kvifor varierer inntektene til universiteta så mykje? Kvifor er Leeds mykje rikare enn Derby? Det er ingen logikk i dette.

Studieavgifter

I Storbritannia har det vore ein stor debatt om studieavgifter, som vart innførde med ei overvekt på berre fire røyster i Underhuset.

– UCU var opphavleg mot avgifter, men no som dei har kome, er haldninga snarare "lat oss få tak i pengane". Slik kan vi kanskje redusere lønsgapet, noko politikarane brukte

som eit argument for avgiftene. Men no seier arbeidsgjevarane at dei er fattige og treng pengane til andre ting, seier Everett.

Studentane betalar avgifter for fyrste gong i år. I løpet av tre år vil alle studentar på lågare nivå betale.

– Derfor vort det tredje året svært viktig. Universiteta bør ha god råd på den tida, men det kan by på problem dersom styresmaktene bruker inntektene frå avgiftene som grunngeving for å skjere ned på løyvingane. Statsråden har forsikra at det ikkje skal skje, men det er noko vi fryktar, seier Everett.

I Storbritannia er det òg debatt om kor høge avgiftene skal vere. No er dei på 3000 pund i året, om lag 36 000 kroner. Avgiftene er politisk bestemte, og universiteta kan ikkje heve dei som dei vil sjølve. Men nokre av eliteuniversiteta, blant andre Oxford og Cambridge, meiner at avgiftene er for låge til å finansiere dei reelle kostnadene ved å ha ein student.

– Vi meiner at avgiftene er høge nok. Ein kan få 20 000 pund i studiegjeld etter ei treårig utdanning, og dette kan verke demoralis-

serande. Er det dessutan økonomisk berekraftig? Bør så mange unge folk skulde så mykje? spør Everett, som ikkje trur det er aktuell politikk å auke avgiftene.

– Nei, slik situasjonen er no, ville det ha vore politisk sjølv mord.

Ramme

UCU, University and College Union, er namnet på den nystarta, britiske arbeidstakarorganisasjonen for forskning og utdanning. I motsetnad til det norske systemet, der Forskerforbundet tilhøyrer hovudorganisasjonen Unio, er UCU ein sjølvstendig organisasjon som forhandlar direkte med motparten UCEA (Universities and Colleges Employers' Association).

I februar 2007 skal UCU arrangere val for fyrste gong. Då vert det eitt styre, ein leiar og ein generalsekretær. Den fyrste UCU-kongressen vert halden i mai 2007.

Av Kjetil A. Brottveit (tekst og foto)

Få vil bli forskere

– I hovedsak har folk i Norge et godt, men slett ikke ukritisk, forhold til forskning, vitenskap og teknologi, sier professor i realfagsdidaktikk ved Universitetet i Oslo, Svein Sjøberg, til forskning.no. Fra Eurobarometerstudien (2005) har han hentet ut informasjon om voksnes holdninger i 32 europeiske land. Nordmenn har sterk tro på at vitenskapen skal løse mange problemer vi står overfor, og ser flere positive enn negative sider ved vitenskap. De uttrykker støtte til grunnforskning og er i stor grad enige i utsagn som: "Myndighetene bør støtte allmenn vitenskapelig forskning, selv om det ikke medfører noen umiddelbar gevinst." Folk i Norge har også større tillit til forskere ved universiteter enn hva tilfelle er i andre land, men langt mindre tillit til industrien og dens forskere. Spesielt for Norge er også en sterk tillit til miljøvernorganisasjoner. Nordmenn mener at politikerne bør lytte mer til hva forskerne har å fortelle.

Det som er det virkelige problemet er at for få velger utdanning og karriere innen vitenskap og teknologi, og det er her utfordringen ligger, sier professor Sjøberg. Det er nesten ingen 15-åringer som ønsker å jobbe som forskere eller innen vitenskap og teknologi.

Kvalitetsreformen mislykkes

Gjennomføringen av studiene er ikke blitt bedre. Det viser den tredje delrapport av NIFU-step sin evaluering av kvalitetsreformen. En av forutsetningene for reformen var at studentene skulle jobbe mer med studiene slik at flere blir ferdig på normert tid. – Nå er det på tide å fjerne ordet kvalitet om reformen, sier leder av Studentenes Landsforbund (StL), Øyvind Bakke. Selv om studentene gjennomfører utdanningene, er det likevel ikke flere som gjør dette på normert tid enn før reformen ble innført. Undersøkelsen viser også at studentene arbeider mer ved siden av studiene enn før. Rapporten viser også at studentene bruker samme antall timer i uken, eller mindre, på studiene enn før Kvalitetsreformen ble innført. – Dette var ikke intensjonen med reformen. Når politikerne ikke følger opp løftene om bedre studiefinansiering blir dette en strukturreform som har lite med kvalitet å gjøre, sier Bakke.

Pakistan satsar på IT

Nabolandet India har hatt stor framgang som IT-nasjon, og no satsar Pakistan meir på feltet, skriv paktribune.com. Ministeren for informasjonsteknologi sa nyleg at regjeringa vil skape fleire gode IT-utdanningar. I dag er det nokre få toppuniversitet som uteksaminerer dei fleste IT-studentane. Regjeringa planlegg at 15-20 andre universitet skal verte fyrsteklasses institusjonar for høgt teknologi. 25 "career placement offices" skal etablerast rundt om i landet, og over 5000 studentar skal få praksisplassar i ulike verksemdar. Vidare skal eit stipendprogram òg inkludere hjelp til utanlandsstudiar.

Lønnsoppgjøret

Tidenes nest største lokale oppgjør

Sørg for at uorganiserte ikke får noe! Det er Forskerforbundets budskap til sine tillitsvalgte før de går inn i forhandlinger om 750 millioner lokale lønnskroner.

– Ha dessuten en lønnspolitikk med gode kriterier for hvem som bør få opprykk, slik at folk forstår hvorfor de får ekstra lønnstrinn eller ikke, sier Kolbjørn Hagen, leder i Forskerforbundet.

– Forskerforbundets tillitsvalgte skal også være de best forberedte. I lønnsoppgjør er det de som har gjort det beste grunnarbeidet som får størst gjennomslag.

Gi flere lønnstrinn!

Han fraråder sterkt å dele lønnspotten tynt utover gjennom å fordele ett og ett lønnstrinn.

– Prioriter de som har gjort en solid arbeidsinnsats. Gi så det monner. Gjerne tre lønnstrinn eller mer, er lederens oppfordring til Forskerforbundets tillitsvalgte.

Fornyings- og administrasjonsdepartementet (FAD) sendte nylig ut et brev om gjennomføringen av de lokale lønnsforhandlingene. Der ble det presisert at de lokale forhandlingene skal bidra til å fjerne kjønnsbetingede lønnsforskjeller. Det vises til likestillingsloven som krever lik lønn for arbeid av lik verdi, og det poengteres at: "Kvinner bør få en større andel av avsetningen til lokale forhandlinger enn pro rata tilsier. Det bør legges spesiell vekt på å vurdere forholdet om kvinners og menns innplassering i/og mellom stillingskoder ut i fra tilsvarende kvalifikasjoner, oppgaver og ansvar."

– Et viktig signal, sier Kolbjørn Hagen.

Fornøyd

Hagen er så langt godt fornøyd med årets oppgjør.

– Det innebærer en solid forbedring for store grupper. Mange professorer vil sitte igjen med et lønnspålegg på godt over 50 000 kroner når året er omme. Svært mange vil ha et lønnshopp på 30-50 000.

– Vil oppgjøret bidra med å tette igjen lønnsgapet mellom privat og offentlig, slik målsettingen var før forhandlingene startet?

– I forhold til rammene som ble satt på for-

Fakta

Lønnsoppgjøret i staten

Hovedtariffoppgjøret

■ Prosentvis tabelltillegg på 2,95 prosent per 1. mai 2006 fra ltr. 41 til ltr. 74
ltr. 46: 9.700 kr i generelt tillegg
ltr. 50: 10.200 kr i generelt tillegg
ltr. 55: 11.400 kr i generelt tillegg
ltr. 63: 13.200 kr i generelt tillegg
ltr. 75 og høyere: 16.500 kr i generelt tillegg

Sentrale justeringer - 1. juli 2006

■ Professorer er gitt ett lønnstrinn
■ Førstestillingene og post doktor har fått hevet grunnlønnsplasseringen
■ Etablert opprykksordning fra førstelektor til dosent
■ Begynnerlønna for stipendiatene er hevet
■ Alle bibliotekarer har fått minst ett lønnstrinn

■ Lønns plasseringer på flere nivåer i lønnsramme 25 er hevet, hvor bl.a. høgskolelektor, forsker 1108 og universitetsbibliotekar er plassert

Lokale forhandlinger

■ På 1,75 prosent av lønsmassen i staten per 1. august 2006
■ Utgjør 6200 kr per årsverk eller ca. 750 millioner kroner - den nest største noensinne

hånd, har det nok ikke gjort det for de store gruppene, men for en del har lønnen bedret seg betydelig.

– Har Forskerforbundet fått noe igjen for å melde overgang til Unio?

– Ja, vi har fått sikret at det ble prosenttillegg, og ikke kronetillegg, for størsteparten av medlemmene. Det er en relativ stor pott til lokale forhandlinger. Dessuten hadde vi stor innflytelse på justeringsoppgjøret, noe vi i alle fall ikke ville fått i Akademikerne.

Av Ingar Myking

Ny finansieringsform i Sverige

20 forskningsmiljøer i Sverige garanteres basisfinansiering de neste to årene, etter hard konkurranse med 80 andre søkere. Det er ordningen Linnéstødet som trer i kraft. Målsettingen med Linnéstødet er å forbedre støtten til forskning av høyeste kvalitet som kan konkurrere internasjonalt, i følge Vetenskapsrådet. Hele åtte av de 20 miljøene kommer fra Lunds Universitet, mens de øvrige også kommer fra gamle universiteter. Linnéstødet, som er et samarbeid mellom VR og Formas, skal være et tillegg til universitetenes basisbevilgninger. De 20 miljøene skal dele på 140 millioner SEK per år i ti år.

Stave spår norsk elite-satsning

Danskane lanserer nytt elitestudium. Norge kan følge etter. Aalborg Universitet reklamerer med eit nytt elitestudium frå 1. september. Det skal vere vanskelegare både å komme inn og å fullføre studiet, skriv vekeavisa Mandag Morgen. Målet er å rekruttere toppkvalifiserte utanlandske studentar, og generalsekretær Ola Stave i Universitets- og høgskolerådet (UHR) trur på same utvikling i Noreg. Eit nordisk elitestudium er også på trappene. Studiet skal bygge på nordiske fagleg fortrinn og er eit samarbeid mellom fleire utdanningsinstitusjonar i Norden.

EU-forskning

400 milliarder kroner i EUs 7. rammeprogram

Norge kan krysse 100 prosentgrensen for tilbakeføring, håper Norges forskningsråd i Brussel.

Tidligere i sommer godkjente Europaparlamentet historiens hittil største satsning på forskning i Europa. EUs 7. rammeprogram skal gjelde for årene 2007 til 2013. Parlamentet reduserte allikevel innstillingen fra EUs Industri-, forsknings- og energikomité fra 72 til 50 milliarder euro, eller fra 575 til 400 milliarder norske kroner.

Klart i høst

Det er store forventninger til at det finske EU-formannskapet klarer å løse dagens innstilling gjennom høstens nye behandling i Rådet og Parlamentet i EU i høst. Fra tidlig neste år kan i så fall norske forskningsmiljøer søke på ni forskjellige temaer, pluss 60 milliarder kroner til frie grunnforskningsprosjekter.

– EU har allerede utpekt et vitenskapsråd for den frie grunnforskningen, hvor listen vil ligge meget høyt for å skaffe kremen av forskning under Ideas-programmet, forteller Norges forskningsråd i Brussel Tore Grønningsæter. Han sier til Forskerforum at kuttene i satsingen fra Kommisjonen til Parlamentet skyldes en bølgedal i Europa. Allikevel vil det europeiske forskningsbudsjettet være økt med 75 prosent i 2013 i forhold til i år.

Norge med

– Det vil få stor effekt på norsk forskning, som har 800 aktive prosjekter i det sjette rammeprogrammet, sier Grønningsæter. Han forutsetter at antallet norske prosjekter i EU vil øke, og han håper vi vil krysse 100 prosentgrensen for tilbakeføring i det sjuende rammeprogrammet.

EUs kommissær for forskning, Janez Potočnik, sier i en uttalelse om det 7. rammeprogrammet at han nå ser fram til å samarbeide med Europaparlamentet om slutføringen av den endelige utformingen av programmet.

– Vi vil ha det 7. rammeprogrammet klart til slutten av 2006, slik at det blir en glidende overgang mellom det sjette og sjuende forskningsprogrammet, sier Potočnik.

Av Andreas Høy Knudsen

I høst vil EU satse vel 400 milliarder kroner på det 7. rammeprogrammet. (Foto: EU)

European Research Council satser ungt

I lanseringsstrategien fra European Research Council (ERC) heter det at støtteprogrammet som lanseres i begynnelsen av EU-kommisjonens 7. rammeprogram for forskning skal øremerkes unge, nyetablerte forskere. Det første støtteprogrammet fra ERC under 7. rammeprogram blir Starting Independent Researcher Grant (SIRG), som kommer til å legge beslag på omtrent en tredjedel av ERC årlige budsjett. Det kommer trolig til å bli på ca 7,5 milliarder euro for levetiden av 7. rammeverk (2007-2013). SIRG henvender seg til forskere som starter opp sitt første forskerteam eller som etablerer forskningsprogram. Det blir trolig 200 SIRG-stipender per år fra 2007, hvert på 0,1-0,4 millioner euro per år i opp-til fem år. Søkerne må ha disputert maksimum 10 år før de søker om stipend. Den første utlysningen av SIRG kommer så snart 7. rammeverk er vedtatt.

Sjefar for mangfold

USA: Stadig flere universitet og colleges i USA har ein "Chief Diversity Officer". Det er ein person i leiinga som har ansvar for auka mangfold i studentpopulasjonen. Dei siste fem åra har minst 30 høgare utdanningsinstitusjonar oppretta ei slik stilling. Det gjeld store universitet som Harvard, men òg mindre colleges i sør. Før var det vanleg at ein person i leiinga hadde eit spesielt ansvar for etniske minoritetar.

"Asiatisk" studentvekst

USA: For fyrste gong har studentar med asiatisk bakgrunn vorte den største gruppa ved opptaket til The University of California System. Det dreier seg som studentar frå familiar som er busette i USA, men som i offisielle folketeljingar framleis vert rekna som "Asians". 36 prosent tilhøyrer denne gruppa, medan 35,6 prosent av søkjarane er "Caucasians". 17,6 prosent er "Latinos", medan 3,4 prosent er "African-Americans".

Samarbeidsprosjektene i rammeprogrammet:

Helse: 48 milliarder kroner.

Områder: bioteknologi, generiske verktøy og medisinsk teknologi.

Translasjonsforskning, blant annet vis-à-vis biodata, hjerneforskning og infeksjonssykdommer. Forskning på europeisk helsevesen er nytt i forhold til det sjette rammeprogrammet.

Mat, landbruk og bioteknologi:

15 milliarder kroner.

Bærekraftig produksjon og forvaltning av fiskeri og landbruk. Mat, helse og velvære. Life sciences og bioteknologi utenfor matområdet.

IKT: 73 milliarder kroner.

IKT-pillarer som nanointegrerte systemer, software, kunnskapsteknologi. Integrasjon av teknologier (personlig, hjemmemiljø, robotikk etc.).

Anvendelsesforskning (nye systemer, helse, sosial deltakelse, mobilitet, miljø, samfunnsstyring).

Nanoteknologi og vitenskaps-, material- og produksjonsteknologi: 28 milliarder kroner.

Energi: 18,5 milliarder kroner.

Hydrogen- og brenselceller, fornybar elektrisitet, rent kull og smart energi.

Miljø (og klimaendringer):

15 milliarder kroner.

Klimaendringer og forurensing, bærekraftig ressursforvaltning, miljøteknologi og jordobservasjon.

Transport og flynæring:

33,5 milliarder kroner.

Flytransport og bærekraftig bakketransport.

Sosioøkonomiske fag og humaniora:

5 milliarder kroner.

Trender, "Europa i verden," "EU-borgerne," sosioøkonomiske og vitenskapelige indikatorer, samt framtidsforskning.

Sikkerhet og romfart: 23 milliarder kroner.

Terrorbeskyttelse, sikkerhet i infrastruktur, etterretning, overvåkning og grensesikkerhet, gjenopprettelse av sikkerhet i krisesituasjoner. Innen romfart er fokus på rombasert utstyr, utforskning av rommet, samt langsiktig romforskning.

Andre bevilgninger i rammeprogrammet:

Ideer: 60 milliarder kroner.

Dette er EUs satsning på forskerinitierte prosjekter, også kalt grunnforskning, med høy grad av grunnleggende frontforskning på EU-nivå.

Mennesker: 37,5 milliarder kroner.

Denne potten skal gå til stipender og skal bidra til å holde europeiske forskere i Europa eller få dem til å komme tilbake.

Jon Lilletun

En forskningspolitiker av format

Norske forskningsmiljøer sørger over Jon Lilletuns bortgang.

Jon Lilletun har som Kirke-, utdannings-, og forskningsminister og leder for KUF-komiteen på Stortinget satt store spor etter seg i norsk forskning og høyere utdanning. Han var strategen bak opprettelsen av Forskningsfondet og var den som satte i gang reformarbeidet som senere skulle gå under navnet kvalitetsreformen. I stortingsmeldingen om forskningspolitikk som han la fram i 1999, "Forskning ved et tidsskille", prioriterte Lilletun et kvalitetsløft for forskningen. Han fastslo også målet om at den norske forskningsinnsatsen skulle ligge på nivå med OECD-snittet - et mål som har hatt vesentlig betydning for å drive norsk forskning framover.

Dypt savnet

- Jon Lilletun vil bli dypt savnet av oss i Forskerforbundet. Hans varme, engasjement og levende interesse og uhyetidelige stil- vi ble jo så glad i ham, sier generalsekretær i Forskerforbundet, Kari Kjenndalen.

- Han stilte alltid opp, både på små og store arrangementer når han ble spurt. Og imponerte alltid, med sin kunnskap og klokskap - og med sin innsikt i hva som rørte seg og hva som var viktig. Han var alltid en inspirerende mann å snakke med. Og også etter at han skiftet ansvarsområde i Stortinget, fulgte han utviklingen og kunne gi gode råd, forteller Kjenndalen.

Hun påpeker at de politiske initiativ han tok gjennom Forskningsmeldingen i 1999, etableringen av Forskningsfondet og starten på de store reformene i høyere utdanning de siste årene har gjort ham til en statsråd som har satt dype og varige spor.

Skjønne politikken

Professor Hans Skoie, en av Norges fremste eksperter på forskningspolitikk har stor respekt for Lilletuns innsats for norsk forskning.

- Jon Lilletun hadde en egenskap som de aller fleste norske politikere i dag savner - genuin interesse og entusiasme for forskning og forskningspolitikk. Han var også

bedre til å redegjøre for forskningspolitiske sammenhenger enn de fleste forskere. Like før sommerferien demonstrerte han dette i en eminent takk for maten tale ved Videnskapsakademiets årsfest, sier Skoie.

Han mener Lilletun var preget av vitebegjær og en aktiv og sympatisk tilnærming til aktuelle saker.

- Til tross for hans store bredde var han primært en universitets- og høyskolemann. Her samarbeidet han blant annet nært med Gudmund Hernes i de to store fusjonssakene i 1990-årene - Norges forskningsråd og NTNU i Trondheim. Meningene sto steilt mot hverandre som så ofte i politikken. Men Lilletun var meget godt likt og respektert også blant meningsmotstandere.

Jon Lilletun som fersk statsråd i 1999. Han skulle bli en markant minister. (Foto: Scanpix)

Åpen

En av Norges mest siterte forskere internasjonalt, Per Brandtzæg, hadde god kontakt med Lilletun.

- Han var åpen om alt han ikke kunne." Jeg er politiker, du er forsker," var holdningen hans, og det var noe av det flotte med den mannen, sier professor Brandtzæg, tidligere leder ved Fakultetsdivisjon Rikshospitalet. Brandtzæg kom i kontakt med Lilletun under arbeidet med forskningsmeldingen "Forskning ved et veiskille".

- Det er et velskrevet og framtidsrettet dokument. Lilletun arbeidet for at den medisinske forskningen, og forbindelsen mellom klinisk medisin og basal forskning, fikk en plass der. Da jeg arrangerte et seminar på Blindern om rekrutteringen til norsk medisinsk forskning, stilte han uten videre opp som foredragsholder, sier Brandtzæg, som hadde et godt personlig forhold til Lilletun:

- Varmen han utstrålte - for eksempel når han sa "kjære godtfolk" - var fantastisk, sier Brandtzæg. Han har et bilde av seg selv sammen med Lilletun på veggen.

- Han overrakte meg en pris for fremragende forskning i 1998, og han tok seg tid til å være med på mottakingen på Rikshospitalet. "Jeg har ikke bruk for mer mat, men det er hyggelig å møte forskerne," sa han.

Ruvende

- Jon Lilletun var en ruvende politiker med den største betydning for norsk forskning og kunnskapsutvikling. Han har gitt et stort bidrag til at norsk forskning har vært i framgang de siste årene, sier administrerende direktør Arvid Hallén i Forskningsrådet.

- Lilletun imponerte alle i sitt virke som forskningsminister. Han hadde stor evne til å trengte inn i komplekse problemstillinger, og turnerte representantene for det akademiske miljøet med stor eleganse. Lilletun var også en samarbeidets mann som ingen kunne mislike. Hans smittende humør og hjertelige varme preget hans politiske virke, og bidro til at gode kompromisser oppsto i politiske prosesser der Lilletun deltok, sier Hallén.

Av Ingar Myking og Kjetil A. Brottveit

Kvalitetsdebatt om UiS

Universitetsdirektør Per Ramvi ved Universitetet i Stavanger (UiS) er opprørt over en artikkel i magasinet Memo. Her stilles det spørsmål ved kvaliteten ved UiS og grunnlaget for universitetsstatusen.

- Memo-artikkelen er et useriøst og arrogant innspill i universitetsdebatten om hvor mange universiteter nasjonen Norge skal ha. Noen ønsker fortsatt omkamp om de nye universitetene, sier Ramvi på nettsidene til UiS.

Venstre mot streik!

Venstreleder Lars Sponheim meiner at streik er umoderne, og foreslår å oppheve streikeretten i Noreg. Leiaren for Venstre vil innføre ei ordning med lønnsnemnd før arbeidskonfliktane ender i streik. Utspelet frå Sponheim bryt med FN's konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettår, Den europeiske menneskerettserklæringa og den europeiske sosialpakta.

Islam blir bachelorprogram

Universitetet skal opprette et senter for islamske studier, men lover ingen imamutdanning, skriver Universitas. Senteret vil tidligst være på plass i 2007, og foreløpig er det meste på planleggingsstadiet. Utvalget har enda ikke tatt stilling til hvor senteret skal ligge, eller hvilket fakultet det skal høre inn under. Senter for islamske studier tar sikte på et bachelorstudium i islam, med mål om å etter hvert tilby mastergrad.

Det tilfeldiges problem

Ei stilling i rett fagfelt må verte ledig på rett tidspunkt. Skal ein gjere forskar-karriere ved norske universitet, spelar dermed det tilfeldige ei stor rolle, meiner økolog **Per Terje Smiseth**. Han fann løysinga i Manchester.

FEM HUNDRE ÅTSELBILLER kravlar rundt i kvar sin boks. To gonger i veka får dei grisenyrer å ete. Smiseth viser rundt på laben ved University of Manchester, der han er midt i eit stort eksperiment. Åtferdsøkologi er eit relativt lite fagfelt i Noreg, men her er fagmiljøet stort og internasjonalt. Smiseth deler lab med forskarar og stipendiatar frå blant anna Storbritannia, Brasil, USA, Sveits, Frankrike og India.

Han studerer korleis sosiale åtferdstrekk hjå billene utviklar seg frå generasjon til ge-

nerasjon. Nærare bestemt gjeld det samspelet mellom foreldre og barn. Mykje dreier seg om næring: Kor mykje tigg ungane om mat? I kor stor grad tek foreldra omsyn til maset? Løner det seg å tigge meir enn det strengt teke er grunn til? Løner det seg for foreldra å halde att?

– Billene har ei generasjonstid på berre 40 dagar, eller ni generasjonar på eitt år. Det er ein stor fordel, fordi eg dermed lett kan studere det genetiske grunnlaget for åtferda til foreldra og ungane, seier Smiseth.

DET BYRJA MED STØRRE DYR ved NTNU i Trondheim. Han tok hovudfag om sel, og i 1999 avslutta han doktorgradsarbeidet om fuglen blåstrupe. Yrkeslivet vidare kan vere eit døme på korleis rekruttering og karriereutvikling går føre seg i engelsk academia.

– Då eg var ferdig med doktorgraden, vende eg meg til ein del leiande folk på fagfeltet. Eg fekk blant anna kontakt med professor Allan Moore ved dåverande Victoria University of Manchester, som vitja NTNU på denne tida. Han stilte seg bak at eg søkte om

– Biologane i Manchester har ingen dresskode?
– Nei, vi kan gå uformelt kledd. Men økonomane må ha skjorte og slips.

postdoc.-stipend med Manchester som vertsinstitusjon, seier Smiseth. Han slapp å vente lenge. Noregs forskingsråd oppmodar postdoktorar til å ta heile eller delar av stipendperioden i utlandet. Forskringsrådet innvilga søknaden i år 2000.

– Det var ein god start på karrieren i England å kome hit med eigne midlar. Det gjev høgare status enn om ein vert lona av budsjettet ved institusjonen. Ein har vist – i intellektuell forstand òg – at ein er i stand til å skaffe pengar gjennom eigne idear, seier Smiseth.

MEN EIN TOÅRIG POSTDOC. er som regel ikkje nok til å kunne søkje fast jobb etterpå. Etter den fyrste postdoc.-perioden fekk han ein nytt treårig stipend via den same Moore.

– Denne gongen var det på hans prosjekt. Dei var heldigvis interesserte i å behalde meg, men det var tilfeldig at nye pengar kom på plass akkurat i tide, seier Smiseth. Pengane kom frå NERC (Natural Environment Research Council) – eitt av dei britiske forskingsråda. Då denne andre post.dok.perioden gjekk mot slutten, utvikla Smiseth eit nytt prosjekt i samarbeid med Moore. Han fekk midlar til tre nye år, men eitt år ute i perioden skaffa nordmannen på ny pengar for eiga maskin. NERC gav stønad til eit fellowship, som er ei rein forskingsstilling på tre til fem år. Nordmenn har, via Noregs EØS-medlemskap, rett til å søkje på lik linje med britar.

DET HAR ALTSÅ gått i eitt sidan det fyrste stipendet. Kva var det så som førte han til England, og for å bruke språket her: var det mest push- eller pull-faktorar?

– I Noreg hadde eg svært avgrensa muligheter. Eg kunne nok ha fått arbeid innanfor forvaltning eller undervising, men det var ikkje difor eg byrja å studere biologi. Storbritannia har over hundre universitet og dermed heilt andre muligheter. Grunnforskninga har høg status, og ressursituasjonen er betre. Fagmiljøa er dessutan større. Dermed er ein i nærleiken av forskarar som arbeider med liknande problemstillingar, men med ulike innfallsvinklar, og dette er svært stimulerande. I Noreg er det *tilfeldige* elementet mykje større. Vert ei stilling i det rette fagfeltet ledig på det rette tidspunktet i karrieren? Det tilfeldige spelar ei mindre rolle i Storbritannia, men sjølvsaft har det noko å seie kor god du er – både her og i Noreg, seier Smiseth.

– *Har du på noko tidspunkt prøvd å søkje deg til Noreg att?*

– Både Trondheim og Oslo har fagmiljø i åtferdsøkologi som er internasjonalt respekterte, men berre ei stilling har vore utlyst i fagfeltet mitt på desse åra, seier Smiseth, som framleis har fagleg kontakt med NTNU og ikkje utelukkar at han kan vende tilbake.

MEN NO ER HAN ALTSÅ FELLOW, og eitt av føremåla med eit fellowship er å gje mottakaren høve til å søkje fast stilling.

«I Noreg hadde eg svært avgrensa muligheter. Eg kunne nok ha fått arbeid innanfor forvaltning eller undervising, men det var ikkje difor eg byrja å studere biologi.»

– Dei er svært forståingsfulle i starten. Ein får tid på seg til å etablere eit forskingsprosjekt, byggje opp ei forskingsgruppe og knytte til seg studantar.

– *Kva skjer når dei sluttar å vere forståingsfulle?*

– Eg har ikkje opplevd det, men konkurransen er hard. Dersom ein ikkje klarar å publisere eller skaffe midlar, vil det etter kvart verte stilt spørsmål ved det.

Smiseth har vore fellow i eitt år, og han har alt teke til å førebu seg på forskingslivet etterpå. Då Forskerforum var på besøk i juni, var han midt i ein søknadsprosess til ei fast stilling – eit lectureship, tilsvarande fyrsteamanuensis. Utveljingsprosessen hadde nærast form av eit seminar, ein metode som er vanleg i Storbritannia.

– Vi var sju søkjarar som møttest til seminar i to dagar. Den fyrste dagen fekk alle møte komitémedlemene individuelt, blant anna for at søkjarane skulle få høve til å spørje seg for. Dei fleste andre søkjarane kom frå andre universitet og dels andre land – Brasil, Canada, USA og New Zealand. Siste del av dagen var alle samla. Kvar kandidat presenterte kva ein jobbar med i 20 minutt, seier Smiseth, som ikkje har noko imot denne prosedyren.

– Nei, framgangsmåten gjer det enklare å samanlikne seg med dei andre. Den fyrste kvelden spanderte universitetet middag på oss, så gjekk vi på pub etterpå. Den andre dagen fekk dei eksterne søkjarane høve til å treffe fleire forskarar ved universitetet, seier Smiseth. Han fortel om ein annan skilnad frå søkjarprosessar ved norske universitet.

– Her kan det vere ope kor mange ein tilset, ut frå kvaliteten på søkjarane og kor mykje midlar ein har. Ein kan tilsetje frå ein til tre etter ein slik prosess som eg var med på.

EI TID ETTERPÅ MÅ EG HØYRE med Smiseth korleis det gjekk.

– Det vart dessverre avslag denne gongen. Uansett er det viktig å kome tidleg i gang med å søkje jobbar, både for å få røynsle med prosessen og for å verte lagt merke til. Det kan òg vere viktig å søkje jobbar ved andre institu-

sjonar for å setje fart i sakene, seier han.

Ein del forskarstillingar ved britiske universitet vert utlyste, men nokre universitet rekrutterer *berre* via fellowships, til dømes University of Edinburgh.

– Dersom ein arbeider med noko som er relevant for dei og har ein CV som tilseier at ein er kvalifisert, kan ein ta kontakt og seie: "Eg har fått eit fellowship. Er det mogeleg å få jobb hjå dykk dersom eg flyttar fellowship-et til dykk?" Men dersom ein ynskjer å flytte, må ein grunngjeve dette overfor forskingsrådet. I mitt tilfelle kunne grunngjevinga ha vore at forskingsmiljøet ved vertsinstitusjonen min er endra fordi ei rekkje forskarar på fagfeltet mitt har flytta.

– Eit mogeleg steg vidare, kan òg vere å gjere nytte av etablerte kontaktar slik at ein vert invitert til å gje seminar ved ein potensiell vertsinstitusjon.

– Får nettverksarbeid dermed mykje å seie?

– Ja. Det er viktig å delta på seminar og konferansar og verte kjend med andre fagfolk. Det kan føre til at ein vert invitert til å halde førelasingar på andre universitet, og vidare til at ein stiller sterkare dersom ein skulle søkje ei stilling der.

– Kan dette òg ha ei beklemmande side?

– Litt. Det var uvant i starten. Men etter-

som ein held fram innanfor same fagfelt og går på dei same konferansane, får ein vener der. Til sommaren skal eg til Tours i Frankrike for sjette gong på same konferanse - International Society for Behavioural Ecology, som vert halden annankvart år. Eg var der fyrste gong som doktorgradsstudent, seier Smiseth. Han hugsar at instituttet i Trondheim støtta han den gongen, men han måtte òg bruke av eigne pengar for å kome seg av garde.

– Noko sjølvoppofring var det altså. Men: Det er uansett viktig å kome seg ut av den sjenererte fasen så tidleg som mogeleg.

Av Kjetil A. Brottveit (tekst og foto)

«Det tilfeldige spelar ei mindre rolle i Storbritannia, men sjølv sagt har det noko å seie kor god du er – både her og i Noreg.»

Byggearbeid og iherdig samlokalisering pregar The University of Manchester. Institusjonen oppstod då to universitet slo seg saman i 2004. Universitetet vart dermed det største i England med om lag 10 000 tilsette og 35 000 studentar.

20 spørsmål

1) Kor er Fouad Siniora statsminister?

2) Kva er det einaste store kattedyret som lever og jagar i flokk?

3) Kva er diuretika?

4) I 1923 vart Mustafa Kemal Pasja første president i den tyrkiske republikken. Kva var tilnamnet hans?

5) Fyrst Rainier av Monaco fann kona si i Hollywood. Kva heitte ho?

6) Eit litterært bedrag som "avslører" jødiske planar om verdsherredøme, har røter tilbake på 1800-talet og vart trykt i Russland i 1903. Kva kallar ein dette verket?

7) Kva er det som har gitt den 39 år gamle finnen Linus Torvalds ei høg stjerne blant mange datainteresserte?

8) I kva land finn vi svartehavsbyane Sevastopol og Odessa?

9) Kven tok dei to norske medaljane under friidretts-EM i Göteborg i sommar?

10) Kva er rette namnet på dei "to prikkane" som skil uttalen av to vokalar frå kvarandre, som i Citroën?

11) I kva land ligg regionen Mähren?

12) Kor gammal var Kong Olav V då han døydde?

13) Kven er leiar for Fellesforbundet?

14) Kva heitte danskekongen som tvang Olav Haraldsson på flukt til Gardarike i 1028, og som bondehæren på Stiklestad to år seinare hadde lova truskap til?

15) I kva for verdsdel lever brillebjørnen?

16) I ein av årets norske spelefilmar, registrert av Jens Lien, er det mykje prat om interiør og dekor. Kva er tittelen?

17) Kva instrument er Yo-Yo Ma blitt ein verdskjend utøvar av?

18) Raudtoppen David Fairclough var i si tid kjend som "superreserven" i engelsk fotball. Kva lag spela han for?

19) Kor vart Knut Hamsun fødd?

20) I kva samanhang er anmeldarar ofte opptekne av tanninar?

Rette svar på side 25 ►►

Ti k jappe

Medlem nr. 40025116 **Ketil Eiane**

Stilling: Førsteamanuensis ved avdeling for biologi, Universitetscenteret på Svalbard

Utdanning: Dr. scient i marinbiologi, UiB

1. Hva jobber du med nå?

– Søknadsskriving. Vi holder på med andre runde i Forskningsrådets SFF-ordning, og håper å få etablert et senter for arktisk økologi.

2. Hvor tenker du best?

– Som småbarnsfar er det nok kontoret som fungerer best.

3. Hva er den viktigste fagboken i ditt akademiske liv?

– Uten tvil: Darwins *The Origin of Species*...

4. Hva er tabu i ditt fag?

– Kreasjonisme.

5. Hva skal til for å bli en god biolog?

– Nysgjerrighet, stahet og et godt nettverk. Det er i alle fall det jeg tenker på først.

6. Hvem er den beste læreren du har hatt?

– Får jeg nevne to? Veilederne mine på hovedfaget, Dag L. Aksnes og Jarl Giske er utvilsomt de beste. Aksnes hadde jeg dessuten som veileder på doktorgraden.

7. Dersom du måtte velge deg et annet fagfelt, hva ville du falt ned på?

– Å kjære! Det måtte bli noe mellom oseanografi og geofysikk. Jeg kunne i alle fall tenke meg å vite mer om de store globale, fysiske prosessene som også legger grunnlaget for mitt eget fag.

8. Om du var kunnskapsminister, hvilket enkelttiltak ville ha vært viktigst for deg å få gjennomført?

– Ville satset på rekrutteringen til naturvitenskaplig forskning. Gjort noen grep som fikk frem hvor sexy det kan være med vitenskap.

9. Hvor var du EU-avstemningskvelden 1994?

– I studentkollektivet i Brattelien i Bergen. Depresjonen steg utover kvelden.

10. Hva vil du lese mer av i Forskerforum?

– Portretter av personer som driver med forskning.

Av Ingar Myking

Skjønnånd

«Om man mislykkes, blir man sett ned på.»

Helene Uris bok frå i sommar smett rett inn i spalta: Handlinga i *De beste blant oss* er lagt til Universitetet i Oslo. Mykje er atkjeleg frå Blindern, men "Institutt for futuristisk lingvistik", forkorta futling, er iallfall Uris konstruksjon. Romanen lånar trekk frå kioskromanen, med grunne og stiliserte karakteristikk: På futling finst ein trekant av erotisk spenning mellom Pål Bentzen (ung og ambisiøs), den nyttilsette Nanna Klev (som alle berre må elske) og den middelaldrande professoren Edith Rinkel (som er *maneater*). Kven av desse stel forskingsarbeidet til kven?

Uri parodierer det meste som kan parodierast på universitetet, og alt verkar kan hende ikkje tenkt for fyrste gong: "Om man i pausen ikke klager over universitetet, blir man mistenkeliggjort. Om man offentlig kritiserer universitetet, blir man ihjeltiet. Om man mislykkes, blir man sett ned på."

Forskingsmiljøet er skildra som korrupt, småleg, forfengeleg og intrigant. Slik heiter det om instituttstyraren:

"I likhet med mange andre som ender opp med en administrativ karriere i universitetssystemet, har han få forskermeritter å vise til. Han er akkurat fylt seksti år, og lyktes først i å skrape sammen til professorkompetanse for fem år siden (han hadde vært særdeles heldig med opprykkskomiteen, den bestod av tre nokså nære bekjentskaper – og det vanlige i språkvikterkretser er at det ikke er mer enn to, av og til bare én)."

Pål vert sjokkert den gongen han oppdagar at forskarar dreg verda rundt på konferansar og held dei same føredraga gong på gong: "Foredragstitlene er litt forskjellige fra gang til gang selvsagt, slik at man kan søke og med rimelighet forvente å få reisesøtte, og slik at man kan føre foredraget inn i forskningsregisteringsbasen ved den institusjonen man er ansatt ved, når man kommer hjem igjen."

I spalta *Skjønnånd* presenterer vi skjønnlitterære skildringar av det akademiske livet. *De beste blant oss* kom ut på Gyldendal i 2006.

Av Kjetil A. Brottveit

Bilder fra norsk forskning

Barna fra 1. og 2. klasse ved Pollen Skole på Sotra ble vinnere av Forskningsrådets pris «Årets Nysgjerriger» i 1999. Prisutdeler var selveste Kirke-, utdannings-, og forskningsminister Jon Lilletun. Forskningsrådets nysgjerriger-pris er et av flere tiltak for å øke interessen for forskning blant barn og unge i landet. Skoleklasser fra hele landet deltar i denne populære konkurransen. (Foto: Erik Johansen, SCANPIX).

Endelig var det SVs tur

– Det er forskjell mellom reell kunnskap og et ønske om skaffe seg titler for titlenes skyld, sier Steinar Stjernø.

DET ER NESTEN, men bare nesten, så vi sitter med en viss følelse av eksklusivitet. For idet intervjuet starter, er det bare 15 – femten – minutter siden Utvalget for høyere utdanning avsluttet sitt 1. – første – møte. Og her sitter vi altså allerede med lederen, professor Steinar Stjernø; SV-medlem, mangeårig rektor ved Høgskolen i Oslo og blant ufattelig mye annet, forfatter av den på Cambridge University Press i fjor utgitte boken *Solidarity in Europe*.

Steinar Stjernø er altså mannen som i henhold til kunnskapsdepartementalt newspeak og med et tidsperspektiv på 10-20 år, skal lede en gruppe som skal "vurdere tiltak for å sikre at strukturen av universiteter og høyskoler bidrar til å møte samfunnets behov og sikrer en god ressursutnyttelse".

ET NATURLIG STED å starte intervjuet med SVs tidligere nestleder hadde kanskje vært i partiets historie. Vi kunne for eksempel dratt fram sitat fra Øystein Djupedal og Kristin Halvorsen som viser at begge har kritisert både Høyre og Ap for i regjeringsposisjon å bedrive partiutnevninger når offentlige stillinger skal bekles. Når de selv er i posisjon, derimot... Men det ville være for billig og er uansett ikke noe Stjernø kan lastes for.

– Så hva skjer på slike første møter? Er ministeren til stede, eller er det bare departementsråden som dukker opp og forteller hva dere egentlig skal mene?

– Det er statsråden som kommer og åpner ballet og forteller hvor viktig det er det vi driver med. Men han sier ikke noe om hva vi skal mene. Etter dette hadde vi hadde invitert tidligere statsråd Gudmund Hernes og Kristin Clemet til å svare på spørsmålet "Hva mener jeg nå?". Det de svarte, var meget interessant.

Men hva det interessante var, kan Stjernø naturlig nok ikke fortelle før utvalget er ferdig med sitt arbeid. Vel så interessant er kanskje likevel et annet og mye mer diskutert spørsmål:

(Foto: Scanpix)

– Hva skal vi med et nytt utvalg allerede nå?

For seks år etter Mjøs-utvalget, to år etter "Kvalitetsreformen" og bare ti måneder etter at Djupedal inntok statsrådsstolen står vi altså på ny foran en fundamental gjennomgang av høyere norsk utdanning og det uten at noen som helst virket å vite noe som helst.

– Jeg har snakket med mange i miljøet, ingen av dem visste at noe slikt skulle komme, og alle er fullstendig overrasket. Hva visste du?

– Jeg hadde jo vært klar over at noe slikt skulle komme i ganske lang tid før utvalget ble oppnevnt nå i slutten av mai. Det er jo heller ingen hemmelighet at folk i departementet lenge har ønsket en slik gjennomgang. Men at folk der ute er overrasket, er likevel naturlig. For det er ikke vanlig med nye utvalg så kort tid etter en stor reform.

– Det handler vel i hovedsak om at byråkratiet i departementet er redd for det de ser som en ukontrollert drift mot universitet og spredning av ressurser?

– Vel, det har nok også vært noe ulike oppfatninger partiene imellom, selv om det var stor enighet om stortingsvedtaket. Men til tross for at kravene til universitetsstatus er noe strengere enn det enkelte egentlig ønsket, ser vi nå at utviklingen går raskere enn hva mange hadde forutsett. Stavanger har blitt universitet, og Kristiansand vil høyst sannsynlig være det i løpet av ett til to år, kanskje også Bodø. I tillegg har en rekke andre høyskoler kommet med ikke helt realistiske ideer og planer om å bli universiteter.

OG DET ER NOK i ordene "ikke helt realistiske" det hele ligger. Med utnevnelsen av Stjernø markerer nå både Djupedal og departementet i hvilken retning det hele bør gå. For under sin tid som rektor ved Høgskolen i Oslo markerte Stjernø seg som en hard kritiker av driften mot universitet, akademisering og følgene av en markedsstyrt finansieringsmodell. Særlig ille har han ment at en rekke studier ved universitetene har vært åpne, mens tusen på tusen har stått i kø i høyskolesektoren for å komme inn på eksempelvis sosio- og sykepleieutdanninger.

«En rekke høyskoler har kommet med ikke helt realistiske ideer og planer om å bli universiteter.»

Steinar Stjernø er et barn av 70-tallet, en mann som fikk sine formative år i kampen mot AKP-ml, dyrtid og EEC. Han var nestleder i SV. Her ledelsen etter SVs landsmøte i 1976: (f.v.) nestleder Steinar Stjernø, ny formann Berge Furre, nestleder Berit Ås, parlamentarisk leder Reidar T. Larsen og partisekretær Rune Fredh. (Foto: Scanpix)

Irritert har han også vært over at Stortinget på den ene siden har bygd opp stor utdanningskapasitet i distriktene, for deretter å legge opp til en finansieringsmodell som gjør det fordelaktig for institusjonene i de store byene å ta imot studenter som ønsker overflytting.

– Da den nye ordningen kom, var jeg i en rekke debatter om dette. Jeg var svært skeptisk. Det var jeg av to grunner: Det ene handler om spredning av ressurser, særlig når det gjelder doktorgrader. Små faglige miljøer er sårbare og kostbare og gjør det vanskelig å få stabilt god forskning over tid. Den andre grunnen er at det ikke bare er forskningen som vil lide under høyskolenes jakt på nye doktorgrader og universitetsregime, det vil også de studentene som skal ha en mer yrkesrettet utdanning, mener Stjernø.

– For er ikke til å legge skjul på at når høyskolene skal opprette master- og doktorgradsutdanninger, så må de ta pengene fra et sted. Pengene tar de i all hovedsak fra de yrkesrettede bachelorutdanningene. Universitet i Stavanger har rett nok bygd opp store fond for å finansiere starten, men driften videre må de som alle andre finansiere gjennom de løpende bevilgningene.

– Men du har også hevdet at insentivstrukturen generelt er feil?

– Ja, slik systemet nå er innrettet, er det nesten bare insentiver som leder mot en eller annen type universitet. Det finnes nesten ikke insentiver som leder til at noen vil øke

sin satsing på de mer yrkesrettede fagene. Så ja: Jeg antar at min uttrykte skepsis på enkelte områder er en av grunnene til at jeg er blitt spurt om å lede dette utvalget.

Etter å ha sagt dette, legger så Stjernø, som den politikeren han også er, inn noen beroligende ord til alle rektorer og styrer som bestyrer institusjoner som ennå ikke har oppnådd universitetsstatus.

– Vi nordmenn har rett nok kanskje et litt feilaktig inntrykk av hva et universitet kan være. Internasjonalt er universitet alt, fra det enormt store studentuniversitetene til de tunge og økonomisk uavhengige forskningsinstitusjonene, til de små miljøer i distriktene. Jeg har som sådan ikke noen særlige innvendinger mot å slippe begrepet helt løs. Det som da likevel vil behøves, er selvsagt en erkjennelse av at det er forskjell på institusjoner som kaller seg universitet.

STJERNØ ER NOE SÅ relativt uvanlig som både en vellykket akademiker og en vellykket administrator. Hans forskningsbakgrunn er fra statsvitenskapen og sosiologien, mens hans ledererfaring kommer fra en rekke styreverv innen til dels svært ulike sektorer (om han ville kunne han for øvrig ha vært direktør ved en rekke ulike og svært tunge offentlige institusjoner).

Mannen er med andre full av kunnskap om verdens sendrekthet og forfengelighet, likevel snakker han som om skuta kan snus, at man fortsatt skal ha to løp for høyre utdan-

«Jeg antar at min uttrykte skepsis på enkelte områder er en av grunnene til at jeg er blitt spurt om å lede dette utvalget.»

ning her til lands, ett mer yrkesrettet og ett mer tradisjonelt akademisk. Men når alle ønsker det, læreren ved høyskolene ønsker det, byråkratene ved høyskolene ønsker det, styrene ønsker det og ikke minst regionspolitikerne ønsker det:

– Går det da i det hele an å snu driften i mot akademisering?

– Jeg har alltid ment at det er to former for akademisering innen de praktiske utdanningene. Den ene formen dreier seg om å basere utdanningen på forskningsbasert kunnskap om yrkesfeltet. Den andre er å tro at ethvert opprykk og enhver tittel per definisjon er et gode. Om vi eksempelvis tar sykepleierutdanningene, så har den her i Oslo utviklet seg gjennom å legge vekt på forskning om akutt og kritisk pleie, noe som er bra. Men samtidig har deler av sykepleiermiljøet fortrapt seg i halvfilosofi og hermeneutikk og jeg vet ikke helt hva.

– De virker å være veldig glad i Levinas for tiden.

– Ja, men først var det Habermas. Heldigvis har det vært lite dekonstruksjon. Vekten på det de kaller "utvikling av sykepleiefaglig teori" er noe jeg mener er en gal form for akademisering. Vekten på å utvikle kunnskap i relasjon til pasienten og hvordan en behandler akutt og klinisk syke, som er i ferd med å bli en mastergrad ved Høyskolen i Oslo, det mener jeg derimot er en rett type akademisering. Det er ikke alltid slik at man skal bruke medisiner som eksempel, men de har fra et svært praktisk utgangspunkt akademisert seg til beste for menneskeheten og ikke fortrapt seg i metafilosofi.

Et annet eksempel på det Stjernø mener er feilaktig akademisering, er lærerutdanningene.

– Både pedagogikken som universitetsdisiplin og lærerutdanningen har ikke maket å utvikle forskning som lykkes i å produsere kunnskap om det som skjer i klasserommet og mellom læreren og eleven. De har i hovedsak holdt på med disiplinforskning, fagdi-

daktikk og metakunnskap. Så spørsmålet blir litt feil. Det er forskjell på akademisering og akademisering, eller mellom reell kunnskap om yrkesutøvelsen og et ønske om titler for titlenes skyld. En del av, men ikke hele, jakten på doktorgrader og universitetsstatus hører nok hjemme her. Det er jeg skeptisk til.

TIL SLUTT MÅ VI få plass til noen ord om politiker Stjernø. Det er altså en SV-er som sitter foran oss, og ikke bare en SV-er, men en aktiv SV-er. Stjernø er et barn av 70-tallet, en mann som fikk sine formative år i kampen mot AKP-ml, dyrtid og EEC.

Og det var litt av en vennegjeng Stjernø var en del av; Steinar Hansson, Rune Slagstad, Knut Kjeldstadli, Helge Rønning, Irene Iversen, Fredrik Engelstad og Tore Linné Eriksen og alle de andre som startet i Pax forlag og tidsskriftet Kontrast og mente at Marx var anvendbar i et parlamentarisk demokratisk system.

– Hvordan var dette nå så vidjetne 70-tallet?

– Først og fremst var det et enormt trøkk. En nærmest utrolig vitalitet. Men hvis du spør om hvordan det var for slike som meg i akademia, så handlet det først og fremst om at vi måtte bruke ubehagelig mye tid på å krangle med AKP. Men slik er det vel, at når man velger å slåss med feieren, så blir man skitten sjøl. Det AKP likevel skal ha, er at de tvang fram en debatt og en begrunnelse for de valg vi måtte treffe. Men deres hegemoni gjorde likevel sitt til å forlede oss andre som trodde på marxismen, til ikke å se at arbeiderklassen som klasse var på hell. Noe av det samme tror jeg er en av grunnene til at vi heller ikke så den begynnende globaliseringen og den styrken den kom til å få.

Og når man ikke oppdaget at arbeiderklassen hadde fått hytte og hadde råd til Toyota, vel...da ble 80-tallet som det måtte bli.

– 80-tallet ble en forferdelig nedtur både politisk, ideologisk og personlig. Verden gikk i gal retning og vi maktet ikke å gjøre noe med det.

– Når var det "det butta", som det heter i diktet?

– Trolig da Per Kleppe sa at det ikke lenger gikk med motkonjunkturpolitikk, da Oddvar Nordli la om i 1978. Deler av omleggingen kan jeg forstå. Det var ikke lenger mulig å subsidiere verftene. Men at det skulle være nødvendig å kutte i ytelsene til de arbeidsledige, det kunne jeg ikke forstå, det kan jeg heller ikke forstå i dag. Og så kom den altså, hele individualiseringen og markedstenkningen.

Men at sosialdemokratiet hadde mistet kraft, og "At nokon kjem til å kome", for å sitere Jon Fosse, det så også SVs nestleder fra 1975 til 1977. Og det bygger han nå sin ledelsesfilosofi på.

– At byråkrati per definisjon vil stivne og må komme seg ut av denne tilstivningen, det er jeg helt enig i. Enhver organisasjon trenger fra tid til annen et slags skubb, et ytre press. Jeg er ingen tilhenger av New Public Management, men noe trengs for å skape nytenkning og vilje til endring. Hvis ikke offentlige institusjoner – også universiteter og høyskoler – har evne til å endre seg selv, blir markedet lett sett som en løsning.

– Du går altså ikke inn for en reformreverse-ring?

– Politikk er å se framover. Jeg har liten tro på at klokka kan skrues tilbake.

Og akkurat det får vi tro de er glade for bort i Stavanger. Men det endelige resultatet får de først 31. desember 2007. Da legger utvalget fram innstillingen Vi får tro Stjernø skyter opp en rakett, om ikke annet.

Av Jon Hustad

Svar på 20 spørsmål:

- 1) Libanon
- 2) Løva
- 3) Vassdrivande medisinar
- 4) Atatürk (= "tyrkaranes far")
- 5) Grace Kelly
- 6) Sions vise protokollar
- 7) Operativsystemet Linux
- 8) Ukraina
- 9) Andreas Thorkildsen (gull, spyd) og Susanne Wigene (sølv, 10 000 m)
- 10) Trema
- 11) Den tsjekkiske republikk
- 12) 87 år
- 13) Kjell Bjørndalen
- 14) Knut den mektige
- 15) Sør-Amerika
- 16) Den brysomme mannen
- 17) Cello
- 18) Liverpool
- 19) Lom
- 20) I vinomtalar (tanninar = garvestoff)

Norske intellektuelle i Paris

– Vi ligger midt i en oase av akademisk spisskompetanse, og det gjør Senter for fransk-norsk forskningssamarbeid unikt. Men potensialet er langt fra utnyttet, fastslår litteraturprofessor Per Buvik, som i mars overtok som ny senterleder.

SENTERETS ADRESSE er: Maison des Sciences de l'Homme (MSH), 54 Boulevard Raspail, 75006 Paris.

– Beliggenheten kunne knapt vært bedre, men potensialet er fremdeles langt fra utnyttet, understreker Buvik. MSH er nemlig en forskningsstiftelse som huser en rekke ulike forskningssentre med unik spisskompetanse, og som også er samlokalisert med École des Hautes Études en Sciences Sociales (EHESS).

– EHESS er internasjonalt ledende innenfor samfunnsforskning, og tiltrekker doktorandidater fra hele verden. Årlig uteksamineres rundt om 200 kandidater. Profilerte forskere som Derrida, Genette, Todorov og Bourdieu var alle tilknyttet EHESS. Vi befinner oss altså under samme taket som alt dette. Det er klart at det gir helt enorme muligheter. Det burde vært tre-fire norske doktorander tilknyttet EHESS til enhver tid. Minst. Det er virkelig forbausende at det ikke er det.

Akkurat det har ikke bare med språkkunnskaper å gjøre, ifølge Buvik.

– I Norge har vi klare regler som sier at veileder ikke kan sitte i komiteen som skal bedømme en doktorkandidat. I Frankrike og mange andre land er det omvendt, slik at veilederen *må* sitte i komiteen. Dette får selvfølgelig uheldige konsekvenser for potensielt forskningssamarbeid.

Dessuten er søknadsprosedyrene altfor kronglete, mener Buvik.

– Det finnes en avtale mellom MSH og Forskningsrådet hvor man som forsker etter søknad kan få dekket reise og en måneds opphold. Dette gjelder gjensidig, altså både for norske forskere som vil til Frankrike og for franske forskere som vil til Norge. Men altfor få benytter seg av dette. Det må skyldes at norske søknadsprosedyrer er for kompliserte, og at avtalen er for lite kjent. Men vi jobber med saken, forsikrer Buvik.

VI BEFINNER OSS PÅ legendariske Café de Flore en lørdags ettermiddag i mai. Våren har inntatt byen, og diskusjonene går livlig over bordene.

Likevel er vel ikke Frankrike hva det en-

gang var, heller ikke fransk språk. Trenger Norge i det hele tatt et slikt forskningssenter i Paris?

Per Buvik er langt fra opprørt over spørsmålet. Han nikker smilende.

– Hvorfor har forskningsnasjonen Norge tilsvarende sentre i Roma og Aten? Fordi vi der snakker om den europeiske kulturens vugger, ikke sant. Så hvorfor Frankrike? Jo, fordi Paris er det moderne Europas Roma. Et mer generelt svar kunne være: I en tid med stadig økt mangfold, må vi sørge for å inkludere mer enn det anglo-amerikanske. Når såpass er sagt, er også Buvik med på at Frankrikes globale posisjon ikke er som før.

– Likevel er det ingen tvil om at Frankrike stadig produserer stor tenkning og store ideer, ofte skjellsettende og ofte som alternativ til amerikansk eller også skandinavisk tenkning. Ta Bourdieu innen sosiologien. Da den tverrfaglige historikeren Fernand Braudel tok initiativet til å opprette MSH i 1960, var det forøvrig som reelt alternativ til Sorbonne. Som alternativ til den rådende positivistiske og encyklopediske dannelsesstraksjonen, med andre ord. Braudel og Annales-skolen ville tenke mer i strukturer og større sammenhenger. De etablerte en annen måte å forholde seg til historie på. Senter for historiske studier er da også det aller største senteret på MSH, påpeker Buvik.

PER BUVIK ER PROFESSOR i litteraturvitenskap ved Universitetet i Bergen. Han er særlig opptatt av moderne fransk litteratur, og av sammenhengen mellom litteratur og idéhistorie. Han utga nylig en bok om "Bovarysmens filosofi" på velrennomerte Presses de l'Université de Paris-Sorbonne. Boka handler ikke minst om romanforfatteren Flaubert og filosofen Nietzsche og internasjonalisering.

Men hovedutfordringen for Buvik som leder for forskningssenteret er å legge til rette for at ulike miljøer skal kunne berike hverandre.

– Jeg er på jakt etter områder som har åpenbar vitenskapelig og samfunnsmessig interesse.

– Som hva da, for eksempel?

– Som pedagogikk. Fransk pedagogikk har spilt fallitt. Fjorårets og årets opptøyer er et bevis på det, de økende sosiale skjevhetene er enda et bevis. Frankrike er et land med stadig dypere og åpnere konfliktflater. Dette handler også om forskning, om brennbare samfunnsmessige utfordringer. Ved høyere læresteder

er det i noen fag oppimot sytti prosent frafall i løpet av de tre første studieårene. Man har en modell hvor poenget er å skrelle av for å sitte igjen med kremen. Norge har en annen modell – og dette er interessant for franskmenn. Jeg sier ikke nødvendigvis at den ene modellen er rett og den andre gal. Begge modellene har absolutt noe for seg. Også den norske modellen trenger brytning og motstand.

Også innen fagfelt som juss og statsvitenskap ser Buvik spennende utfordringer for både franske og norske forskere.

– Som en rekke andre europeiske land sliter også Frankrike med for høye offentlige utbetalinger. Man ser til Norge og tenker: Hva er det Norge har klart som ikke vi har klart? Rent bortsett fra at Norge har olje, selvfølgelig. Omvendt vil det kunne være av interesse for norske forskere å stille seg spørsmålet: Hva er det Frankrike gjør for å frambringe en slik levende elite?

– Jeg kan skjønne at norske forskere kan ha interesse for Frankrike. Men sier du nå at franske forskere virkelig har interesse for Norge? At Norge er interessant for franskmenn?

– Norge er i det store og hele et ukjent kontinent for franskmenn flest. Hva gjør et land kjent? Turisme, selvfølgelig. Hurtigruta, fjell og fjorder. Det er da også en enorm utvikling av fransk turisme i Norge. Og jeg vil si at det er en voksende interesse for Norge som sådan. Ta dette med religion, for eksempel. Hva betyr det i praksis at man i Norge har statskirke? Her i Frankrike er tro noe som tilhører privatsfæren, dette er et fundament for Frankrike som republikk. Senteret vårt har brohode-funksjon. Det er en helt sentral oppgave for oss å sørge for å opprettholde og utvikle norgesinteressen videre.

At interessen for Norge er økende i Paris, er noe Buvik blant annet leser ut fra den merkbare interessen for høstens store Ibsen-seminar på Sorbonne siste november og Théâtre National de la Colline første desember. Buvik er koordinator for seminaret, hvor en rekke kapasiteter fra Norge, Frankrike, Belgia og USA skal holde innlegg, foruten Buvik selv.

– Men det er klart flere norske studenter og forskere her i Frankrike enn omvendt, så her er en jobb å gjøre.

Å FÅ I STAND flere forpliktende, bilaterale samarbeidsavtaler mellom forskningsmiljøer i Norge og Frankrike er et mål for Senteret.

«Så hvorfor Frankrike? Jo, fordi Paris er det moderne Europas Roma.»

Per Buvik utga nylig en bok om "Bovarysmens filosofi" på velrennomerte Presses de l'Université de Paris-Sorbonne.

«Norge er i det store og hele et ukjent kontinent for franskmenn flest.»

– Det er vel og bra at frie forskere dukker opp her og nyter godt av de mulighetene som byr seg i Frankrike. Men vi må sørge for en oppfølging og en kontinuitet. Disse bestrebelsene bør ikke minst komme doktorgradskandidater til gode.

Da virksomheten startet i 1998, lå hovedfokus på å være et servicesenter: Tilrettelegge for norske forskere som ville til Frankrike, finne husvære og være med på å etablere kontakter. Dette er fremdeles viktige oppga-

ver, men fokuset er langt bredere i dag.

– Norge har flere lignende sentre: i Aten, Roma, Berlin, St. Petersburg. Men *vi* har en annen profil. Vi driver ikke med språkundervisning; vi driver ikke med undervisning i det hele tatt. Vi er et forskningssenter. Det betyr for det første at vi som er ansatt her selv skal drive med forskning. Uten forskningen ville senteret falt sammen. Og det betyr at vi primært er rettet mot doktorgradskandidater og vitenskapelig ansatte, ikke studenter, forklarer Buvik.

Særlig trekker Buvik fram viktigheten av de om lag ti seminarer som senteret årlig arrangerer.

– De er viktige både faglig og som nettverksarenaer. Selv har jeg i hele mitt voksne liv forholdt meg aktivt til det intellektuelle

Senter for fransk-norsk forskningssamarbeid

■ Opprettet i 1998

■ Er et servicekontor for norske forskere innen samfunnsvitenskap og humaniora, men jobber også for flere bilaterale samarbeidsavtaler mellom forskningsmiljøer i Norge og Frankrike.

■ Er en del av forskningsstiftelsen Maison des Sciences de l'Homme (MSH).

■ Velrennomerte École des Hautes Études en Sciences Sociales (EHESS) er lokalisert i samme bygg, sammen med en rekke andre forskningssentre.

■ Senteret er finansiert av 13 fakulteter ved fem av våre universiteter: Oslo, Bergen, NTNU, Tromsø, Universitetet i Stavanger og høyskolene i Bodø og i Agder.

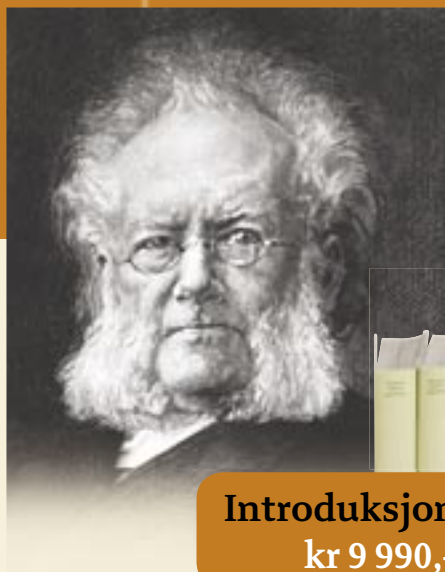
■ Disponerer en egen utleieleilighet for norske forskere i Paris, og formidler og støtter søknader fra norske forskere om opphold i det internasjonale forskerleilighetskomplekset Maison Suger.

Frankrike. Så jeg har et stort nettverk, noe man også må ha som leder av dette senteret. Men også jeg er selvsagt faglig begrenset, så det er viktig at det er en til i vitenskapelige engasjement ved senteret. I år er dette Kristine Bruland, professor i økonomisk historie ved UiO, forteller Buvik, som samtidig roser sin forgjenger Saphinaz-Amal Naguib, professor i kulturvitenskap ved UiO, for mye godt arbeid.

– Du personlig – hva forsker du på under dette oppholdet i Paris?

– Jeg har særlig interesse for filtre hvor vitenskapelig og samfunnsmessig interesse møtes. Jeg er opptatt av moderne fransk litteratur, og da spesielt den samfunnskritiske litteraturen. Fransk litteratur har ikke lenger noen posisjon internasjonalt. Hvorfor? Fordi den har blitt for anemisk og introvert. Etter nyromanen har litteraturen manglet blikk for samfunnet. Men så kommer en forfatter som Michel Houellebecq og skriver om slikt som alle tenker på og snakker om – og så eksploderer det! Plutselig spiller litteraturen en rolle igjen, akkurat som på 1800-tallet med Balzac, Flaubert og Zola, og på 1900-tallet med Sartre, Camus og Simone de Beauvoir.

Av Runo Isaksen (tekst og foto)

HENRIK IBSENS SKRIFTER

**Introduksjonspris
kr 9 990,-**

Et nytt og unikt verk Et internasjonalt kulturløft

HENRIK IBSEN regnes som verdens fremste moderne dramatiker. Hans verker blir oppført, studert og forsket på i alle verdensdeler. Det er derfor en stor begivenhet når Universitetet i Oslo og Aschehoug forlag nå kan presentere den mest fullstendige og autentiske utgaven av Ibsens verk som noen gang er utgitt!

«... et rent mesterskudd. Så solid og så lærd at det rent tar pusten fra en! ... Det må være helt klart at det er et storverk som her ser dagens lys.»

— YNGVAR USTVEDT, VG

ALDRI FØR er en norsk forfatters verk blitt så grundig behandlet. Alt Ibsen har etterlatt seg av trykte og utrykte skrifter kartlegges, kontrolleres, kommenteres og publiseres. Det store kommentarmaterialet utgjør i seg selv en gullgrube for litterært og historisk interesserte.

HENRIK IBSENS SKRIFTER

vil bestå av 15 bind med Ibsens egne tekster og 15 bind med kommentarer samt et fylldig registerbind.

*Ibsen mer komplett
enn noen gang tidligere!*

Introduksjonspris kr 9 990,-

Henrik Ibsens skrifter er planlagt fullført i 2008. Bindene blir sendt ut ca to ganger i året etter hvert som de blir ferdige. Bestiller du verket innen 31. desember 06, vil du få Henry Notakers bok *Til bords med Ibsen* (veil. pris kr 399,-) med på kjøpet. Fritt tilsendt i Norge.

Med på
kjøpet

ASCHEHOUG

www.aschehoug.no

Klipp her

Bestillingsseddel

Navn/institusjon: .....

c/o*: .....

Adresse: .....

Postnr./sted: .....

E-post: ..... Telefon: .....

Signatur: .....

0684500

Fyll ut kupongen og send den inn.

Du kan også bestille på faks:

24 14 76 20 og våre hjemmesider:

www.aschehoug.no.

Ta gjerne direkte kontakt med
salgsavdelingen, tlf. 22 400 347 eller
e-post: ibsen@aschehoug.no.

* Kontaktperson oppgis dersom
bestiller ikke er privatperson

Adressaten betaler
for sending i Norge

Distribueres av
Posten Norge

☐ **Ja takk**, jeg har bestilt innen 31/12/06,
og får Henry Notakers bok *Til bords med Ibsen*
med på kjøpet. (Veil. pris kr 399,-)

☐ **Jeg ønsker** å betale hele beløpet
(kr 9 990,-) med det samme

☐ **Jeg ønsker** å betale i tre rater à kr 3 330,-
En faktura årlig (kr 9 990,- totalt)

☐ **Jeg ønsker** å betale i seks rater à kr 1 665,-
6 mnd. mellom hver faktura (kr 9 990,- totalt)

H. Aschehoug & Co
Att: Salgsavdelingen
Svarsending 0670
0090 Oslo

Før sharia

Du og du kva amerikanarar kan få seg til å skrive om oss.
Det er nesten like gale som det vi nordmenn skriv om USA.

DR. BRUCE BAWER er 50 år, fødd og oppvaksen i New York og bur i Oslo – enn så lenge – saman med sin norske partner. Bawer er journalist og forfatter, og skriv mellom anna for New York Times, Washington Post og Wall Street Journal. Den siste boka hans, *While Europe Slept* kom ut i vår på det svært så seriøse amerikanske forlaget Doubleday.

Boka har fått mykje merksemd i USA og er meldt i dei store avisene. Ho sel visst godt, noko som om ikkje anna burde uroe diplomatane på Victoria Terrasse. For, skal vi tru Bawer, er Noreg eit halvkommunistisk, USA-hatande og totalitært land, dømt til ei miserabel framtid med daglege homodrap, omskjering av jenter og kvinnetortur.

Boka er svært fascinerande. På nesten kvar side er det minst ein feil om europeiske tilhøve, men på kvar side er det òg minst ein skarp observasjon og ein illustrerande anekdote. Men mest av alt gjev boka innsyn i kva amerikanske nykonservative tenkjer om Europa, eller Eurabias, notid og framtid.

RAMMEVERKET ER HENTA frå den klassiske dannelsesromanen. Heime, ute, heime. Bawer var glad i USA. Men så trøtna han på kristenfundamentalistar, aggressivitet og homohat. Han drog til Nederland, og seinare, grunna kjærleiken, til Noreg.

Særleg Nederland var fantastisk, inga fordoming, ingen aggressivitet og full aksept av homofili. Men etter kvart fann han noko anna, ein total liberalitet som hadde slått over i illiberalitet og likesæle. I tillegg byrja han å støtta på muslimar som synt absolutt forakt andsynes homofili spesielt og menneskerettar generelt.

Den stadig meir undrande Bawer kunne ikkje forstå kvifor nordmenn og nederlendarar ikkje såg at det var muslimar som truga dei – gjennom ran, voldtekter, indoktrinering og drap – og at det aldri, aldri, var andre vegen.

Her byrjar han å lengte heim att. For etter kvart kjem han til at europearane ikkje lenger har ein reiskap for å forstå religiøs fundamentalisme. Sekulære som dei er, maktar dei ikkje å sjå det alle amerikanarar ser: At pre-

star, imamar og religiøse skrifter faktisk er rettleiarar for dei fleste menneske på kloden, og at ein ikkje kan dekonstruere seg vekk frå korkje kultur eller koran.

Bruce Bawer

*While Europe Slept
How Radical Islam Is
Destroying The West
from Within*

Doubleday, New York,
2006
247 sider

Bawer har ei nærast bisarr, men illustrerande anekdote frå eit sosialkontor om kor ulike verdsbilete to menneske kan ha. Ein mann frå Midtausten får ikkje det han meiner han har rett på og ropar den ultimate fornærminga til kuratoren: "Eg skal knulle syster di." Kuratoren svarar roleg og smilande og ironisk, at det "vil ho sikkert like".

Til slutt innser Bawer det. Han vert aldri europear: Fly dunderar inn i World Trade Center, og han skriv: "9/11 made me realize I'd never left home."

DET SOM SKJEMMER boka mest, er alle dei grove feila og den nær totale essensialiseringa av europearar (og sjølv sagt, muslimar).

Eg kjenner personleg fleire av dei tilsette ved medieutdanninga i Volda, ja, eg kjenner til og med ein av fedrane. Eg trur ikkje dei heilt vil kjenne seg att i denne framstillinga: "In Norway, at least, one reason for the lack of political diversity among journalists is that most of them are graduates of the journalism college at Volda, where the faculty consists largely of former members of the Maoist, pro-Khmer Rouge AKP."

Han meiner òg å vite kor stor del av folkesetnaden i Frankrike som er muslimsk, nemlig 12 prosent. Nokre sider seinare seier han derimot at det bur fem millionar muslimar i landet, utan å reflektere over at det berre vert vel åtte prosent av ein folkesetnad på 60 millionar.

Essensialiseringa kunne ha vore til å leve med, sidan all god demagogi krev eit slikt retorisk grep, men det får vere grenser. Det er altså ikkje slik at det franske bønder meiner, eller for den del Jan Davidsen, er representativt for oss alle. Ein skulle tru at dei fire fridomane og austutvidinga i EU kunne få Bawer frå å skrive slikt: "That wealth in fact creates wealth – and that the rich best can help the poor through trade, not aid – is a virtually alien concept in Western Europe." Og om fristaden Christiania skriv han dette: Staden er "the embodiment of European establishment dreams".

BOKA TEK LIKEVEL opp sær viktige problemstillingar. At vi ikkje kan kombinere ein ekspansiv velferdsstat og høg innvandring, at det er skammeleg korleis vi tillet at unge kvinner vert brukt som handelsvare av gamle menn, at mange norske og europeiske mediums framstilling av USA berre er pinleg, ja, nesten like pinleg som den uærlege innvandringsretorikken den europeiske politiske

Er Noreg truga av muslimar? Boka er interessant som innføring i korleis amerikanske nykonservative ser på Europa, skriv meldaren.

eliten møter sine egne veljarar med.

Men det er og vert meningslaust å framstille Unni Wikan som ein slags nazi-apologet, eller å hevde at 20 prosent av folkesetnaden i Sveits er muslimsk og at det er ein franskeleia konspirasjon bak den store arabiske innvandringa til Europa dei siste 30 år. Men verst finn eg nesten påstanden om at Johan Galtung av det norske etablisementet er "regarded as a jewel in the Norwegian intelligentsia's crown". Sist eg sjekka, hadde han framleis professorat i USA.

Boka bør reinskast for alle feil og omsetjast til norsk. Ho er eit unikt dokument over amerikansk høgrettenking. I tillegg handlar ho om kva amerikanarar meiner om Noreg, noko vi aldri får nok av her til lands. Det hadde elles vore kjekt å vite kvar han henta sine sensasjonelle opplysningar frå, her er korkje litteraturliste eller notar. Men at ein tredel av nederlendarane no vil emigrere grunna islamiseringa av landet, er faktisk rett, meiner eg å ha lese...

Av Jon Hustad

«Skal vi tru Bawer, er Noreg eit halvkommunistisk, USA-hatande og totalitært land, dømt til ei miserabel framtid.»

LESERBREV

Send innlegg til i.myking@forskerforbundet.no
Innlegg må være maksimum 2000 tegn hvis de skal komme på trykk.

Grelland på månen

DERRIDA: I Forskerforum 4/2006 nektar Grelland for at han bruker autoritetsknepet i omtalen av Derrida. Men berre å vise til at ei mengd folk har funne "interessante ting" å seie om franskmannen. Nå har eg for det første ikkje utelukka at det kan finnast lesverdige saker hos han, som regel har også ein tenkjar med eit uholdbart grunnstandpunkt delinnsikter som er ekte vare. Ein tidlegare fransk irrasjonalist, Bergson, som i si samtid vart dyrka slik Derrida er blitt omsverma i vår tid, kan vere eit døme på det. Men aleine det at ein tenkjar og ei bestemt tankeretning har høg akademisk prestisje, er dessverre ingen garanti for noko som helst (tenk t.d. på eit tilfelle som Spengler).

Hovudproblemet med Derrida og hans apostlar er mangelen på konsistens. La meg illustrere dette med eksempel frå Grellands svarinnlegg. Han vedkjenner seg på den eine

sida til språkfilosofisk relativisme, mens han utan å blunke serverer dogmatiske, absolutte påstandar om det same språket, og som kan illustrere ein annan av dei tesane han set fram: "Språket er i sin natur proklamerende". Han refererer m.a. til Derridas påstand om at "språket er utilstrekkelig", at "språkets utilstrekkelighet viser seg i språket selv", og at "en tekst (alle tekster?) vil uunngåelig inneholde spenninger som er spor av det den fortrenger," ... Dessutan er det "som om ordbetydningene begynner å leve sitt eget liv". Dette vil automatisk innebære at både Derridas og Grellands tekster inneheld desse karakteristika, og at dei derfor har behov for å bli dekonstruert for at meininga med dei skal kome fram. Når så denne dekonstruksjonen er unnagjort, må i sin tur denne dekonstruksjonen dekonstruerast, og så vidare i det uendelege. Kanskje vil dekonstrueringa etter så

og så mange rundar kome fram til at "språkets utilstrekkelighet" ikkje "viser seg i språket selv" likevel? Og at Grellands språk er komplett utilstrekkeleg og inneheld så store spenningar og fortrengingar at den ikkje kan takast på alvor? Denne logiske galeien, som Hegel kallar "slett uendelighet", gjer det umuleg å kome fram til objektiv kunnskap, sjølv om han gjer tapre, men verdilause, psykologistiske forsøk med å stå og stire på ymse treslag, både på gatenivå og på månen. Grelland bør ta inn over seg at erkjenninga av materielle ting skjer i praktisk bruk, i arbeid og eksperiment. Naturvitskapens objektivitet viser seg ikkje minst i industriell produksjon, i krig, på romferder etc.

Derrida er erklært skeptikar, og det kan vere ei betre nemning enn idealisme. Andre har også brukt "språkleg materialisme" om standpunktet, ettersom det går ut på at tanken blir konstituert av si materielle form, språket. Men uansett kva term ein vel, funksjonen er den same som den subjektive idealisme: at vi ikkje kan ha objektiv kunnskap, vi er stengt inne i dei flytande språklege betydingane. Derrida er elev av Nietzsche, som erklærte at språket er "ein hær av metaforar", ein metafor som understrekar at kvar og ein språkbrukar berre er ein hjelpeløs soldat.

Eg skal vere den siste til å nekte for at språket kan ha ein tregheit i seg som hindrar oss i å sjå med friske auge på fenomen. Mennesket er ikkje Gud, som skal ha full kontroll til ei kvar tid om kva som helst han måtte ytre. Salmetradisjonen ga t.d. i si tid dei første arbeidsongane eit lite adekvat uttrykk. Sartre har i *Questions de Méthode* eit interessant døme på korleis det språket Marquis de Sade vaks inn i, kunne føre han på avvegar. Den filosofiske skandalen er på absoluttere språket som einaste konstituerande faktor. Men det motsette, at tanken bestemmer språket, er det langt lettare å finne døme på. Vi snakkar for eksempel ikkje lenger om krøplingar og handikappa, men om funksjonshemma, for ikkje å vere unødig støytande.

Derrida står for ein ekstrem teori om språket som noko sjølvstendig. Men språket forandrar seg med sosiale, økonomiske og politiske endringar, som berre galningar kan redusere til språk. Det er eit av fleire avgjerande moment i den sosiale praksisen. Samtidig er det ei rekkje av filosofiske (refleksjons)begrep som har ei svært stabil meining: kvalitet/kvantitet, skin/vesen, stoff/form, identitet etc.

Grelland vil sjølv kombinere Derridas skeptisistiske språkteori med tru på vitenskapen. Han "tillegger ikke teorier, enten de er i fysikken eller i filosofien, noen spesiell grad (!) av usikkerhet". Neivel. Men da må han gå ein runde meg seg sjølv og skaffe seg ein ny språkfilosofi.

Stiftelsesvinden

MUSEUMSUTVALGET: Nå ønsker deler av museumsutvalget for universitetsmuseene å skille museumsdelen fra universitetene – som stiftelser. Enheter organisert som stiftelser ser ut til å ha blitt det nye politisk korrekte *omen* innen vitenskap og kultur. Men hvor blir det av det offentliges ansvar her? Med ei rød-grønn regjering hvor sosialismens ideologi skulle ligge til grunn, kan man andre seg over det offentliges stigende vilje til å frasi seg felles samfunnsmessige ansvar. Løsring og stiftelsesform kan derfor leses som en total ansvarsfraskrivelse.

Etter at Riksrevisjonen ved flere anledninger har påpekt at samlingsforvaltningen ved universitetsmuseene er for dårlig, er det påfallende at museumsutvalgets leder, og dekan ved HF ved UiO, Bjarne Rogan, hevder at museene som sjølvstendige stiftelser vil kunne utføre samlingsforvaltningsmessige oppgaver så mye bedre. "Når bare vi slipper å ha ansvaret, blir det sikkert kjempebra!" Er ikke dette bare å toe sine hender? Den samme Rogan påpeker også at formidlinga ved universitetsmuseene er for dårlig. Dette vil også bli så mye bedre når museene rives løs fra universitetene. Er det i samme forbindelse vi skal lese Rogans innføring av et privatfinansiert professorat ved Det norske institutt i Roma? De vitenskapelige ansattes innsats innen formidlingen av kunst- og kulturhistorie måtte suppleres av et privatfinansiert professorat. Er

dette noe dekanen har blitt overbevist om av "blårussen", som nå har begynt å se på pengestøtte til forskning som en løsning for å betale mindre skatt? Er de norske, vitenskapelige institusjonene, det være seg museer eller universitet, så i pengenød at man hopper bare en kapitalist hvisker noe som høres ut som "hopp"?

I *Forskerforum* nr. 5/06 uttaler dekan Rogan at "Universiteta har endra seg radikalt dei siste åra, men musea er ikkje blitt følgt opp". Hvem sitt ansvar er det, om ikke Kunnskapsdepartementet og universitetsledelsene (les: Rogan m.fl.). Rogans flertall i museumsutvalgets innstilling ivrer også for at de løsevne universitetsmuseene i større grad bør konsolideres med andre museer (jfr. det store konsolideringsvesenet som nå reiser Norge rundt). Gigantiske administrative enheter skal også råde museumsgrunnen. Her vil man snart erfare at de museumsfaglige oppgavene vil måtte vike for administrative oppgaver. Blir det mer forskning, bedre formidling og mer moderne utstillinger av det?

Som stiftelser vil universitetsmuseene erfare at de må skaffe større deler av finansieringen sjøl. Gjennom sponsing og kanskje oppdragsforskning kan penger skaffes til veie. Og hvor enkelt er det? Det vil gå med mye tid til denne virksomheta...

Ellen Lerberg
Mag.art

Jon Langdal

Unio svarte

VARSLING: Norsk sykepleierforbund har absolutt svart på høringsuttalelsene om de nye reglene som skal gi bedre rettsvern til varslere. Gjennom hovedorganisasjonen Unio, gikk de i en grundig høringsuttalelse blant annet så langt som å foreslå lovfestet rett til anonym varslings i helsetjenesten.

I Morgenbladet 23. juni skriver professor i medisinsk etikk, Jan Helge Solbakk, en bokanmeldelse av Jon Hustads bok "Varselaren" – en beretning om hva som skjedde i kjølvannet av en varslingsak ved Rikshospitalet.

Solbakk kritiserer innledningsvis sentrale helsefaglige instanser for ikke å svare innen høringsfristen etter at Arbeids- og sosialdepartementet i fjor sendte ut et høringsforslag til nye regler som skal styrke ansattes yringsfrihet – herunder retten til å varsle om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen. Bare 56 av de 176 tilskrevne instanser svarte før fristen 23. mars. I følge Solbakk svarte heller ikke Norsk Sykepleierforbund (NSF) på høringsforlaget.

For det første sto ikke NSF på listen over de 176 instansene. Det gjorde derimot Unio. Både NSF, Norsk Fysioterapeutforbund, Norsk Ergoterapeutforbund, Forskerforbundet og Utdanningsforbundet, for å nevne noen, svarte gjennom sin hovedorganisasjon Unio. Unio har gått offensivt ut, og vært både pådriver og aktiv støtte for ny lovgivning for å styrke ansattes yringsfrihet. I høringsuttalelsen foreslo Unio dessuten en generell lovfesting av retten til anonym varslings i helsetjenesten for å redusere barrierene for å varsle. Av hensyn til pasientsikkerheten er varslings av feil og uønskede hendelser helt nødvendig for å forebygge gjentakelser, i kombinasjon med en åpen kultur som har vilje til å lære av erfaring.

Inger Johanne Rein,
informasjonsrådgiver Unio

Frigi gisselet

STATSBUDSJETTET: Det har gått ett år siden Stortinget bestemte i juni 2005 de siste planene om å øke satsningen på forskning. Stortinget gjenopptok et tidligere mål uttrykt i Stortingsmelding nr. 28 (1988-89 s.7) hvor regjeringen gikk inn for å "styrke forskning og utvikling, slik at Norge kommer mer på linje med de OECD-landene som satses mest", dvs. å komme opp på 3 prosent til forskning og utvikling av BNP innen år 2010. De mest realistiske på Stortinget, SV, FrP og Venstre, ville øke den statlige innsatsen med mer enn det foreslåtte målet på 1 prosent av BNP, slik at industrien ikke må komme opp med en 23 milliarders økning. Nå har som vanlig i alle norske regjeringer finansministeren og kunnskapsministeren blitt gisler av Finansdepartementet. Begge to fra SV har oppgitt sitt valgprogram. Siv Jensen som leder Stortingets finanskomité har hjulpet mye til med forskningsfinansieringen, selv om hun ikke var sengekamerat med den forrige finansministeren. Den forrige finansministeren ble, etter å ha prioritert stortingsrepresentantenes fra AP sitt klesvalg, kjepphøy når han og den tidligere kunnskapsministeren ble frigjort som gisler av Finansdepartementet. Disse to skulle, tvert i mot av hva de foreslo i juni, plutselig øke penger til forskningen (i og for seg et meget godt forslag), da de ikke lenger hadde noe ansvar. At byråkraterne i Finansdepartementet har mye makt og

at ingen tidligere har klart å frigi seg fra dem, er velkjent. Den lave norske innsatsen ser ut å forbli lav, nå når man får 60-70 \$ per fat olje og ikke behøver å tenke på den nærmeste framtiden når oljen raskt uttømmes. Å satse på forskning er å satse på framtiden, men kanskje noen meklingsforsøk i Midtøsten ser til at prisen på oljen forblir høy. I Sverige satses det som kjent mye på forskning, og det Liberale Folkpartiet foreslår nå en økning av grunnforskningen med 50 milliarder (selv om det er en meget tåpelig finansieringsskisse av disse milliardene). Norge trenger store tverrvitenskapelige programmer i flermilliardsklassen, for eksempel om livets molekyl oksygen og om betydningen av den inntektsbringende tjeneste- og servicesektoren. Selv om man prinsipielt ikke bør forhandle med giseltakere, så vil en passende løsesum være på minst en tredobling av forsknings- og fornyelsesfondet (som ikke øker inflasjonen) til 150 milliarder innen 2008 og en fordobling av støtten til universitetene innen år 2010 for at målet om 3 prosent skal nås. Men han som bestemmer vil vel ikke at SV skal oppfylle sitt valgprogram, og gisselet vil nok fortsatt være bundet fast uten handlingskraft, som er å forvente fra politikere/byråkrater.

K. Kristoffer Andersson,
Professor fysisk biokjemi,
Universitet i Oslo.

Rune Nydal og Berge Solberg (red.)

JUKS, UREDELIGHET OG GOD FORSKNING

Vi forventer at det står bra til med forskning, og spesielt at det står bra til med norsk forskning. Vi har en plikt til å sette høye forskningsetiske standarder til egen og andres forskning, og befolkningen har en rett til kreve mye av enkeltforskere og av forskersamfunnet som helhet – at dette samfunnet holder orden i eget bo.

Jon Sudbø-saken danner "bakteppe" for innleggene i denne boka.

Kr 150,-

tapir akademisk forlag

Telefon 73 59 84 22 Telefaks 73 59 84 94
E-post: bestilling.forlag@tapir.no www.tapirforlag.no

Aktuell bok

NYE STILLINGER

Annonse: Arne Aardalsbakke
Telefon: 64 87 67 90
Telefaks: 64 87 67 91
E-post: forskerforum@c2i.net

Priser

Format

1/1 side	16900
1/2 side	11900
1/3 side	8500
1/4 side	6500

Stilling / kunngjøringer: kr 27,- pr spaltemm.
Alle priser er oppgitt ekskl. mva.

Sykehuset Buskerud HF er et allsidig akuttssykehus eid av Helse Sør RHF. De somatiske avdelingene er lokalisert i Drammen, mens Psykiatrisk klinikk driver sin virksomhet på flere forskjellige steder i nedre Buskerud. Sykehuset har ca. 3200 ansatte. Det arbeides med planer om nytt sykehus. Sykehuset har kulturforening med en rekke tilbud, personalbarnehager og boliger. Se www.sykehuset-buskerud.no for nærmere informasjon.

Sykehuset Buskerud

HELSE SØR

Forskningssjef (somatikk)

Sykehuset Buskerud HF skal opprette en Forsknings- og utviklingsenhet (FoU) for somatikk. Sykehuset har fra før en FoU-enhet for psykiatri. Vi ønsker i første omgang å tilsette en forskningssjef ved den somatiske enhet. Senere vil det bli aktuelt å utvide enheten med flere ansatte.

Forskningssjefen må ha doktorgradskompetanse, selv være forskningsmessig aktiv, og kunne fremlegge planer om fortsatt forskningsvirksomhet.

Vedkommende vil i tillegg til egen forskning få ansvaret for å bygge opp den somatiske FoU-enheten, følge opp og utvikle sykehusets strategi for forskning, stimulere de ansatte til økt forskningsaktivitet, og gi støtte og veiledning til dem som driver forskning ved sykehuset.

Forskningssjefen vil være organisatorisk knyttet til avdeling for fag, forskning og kvalitet.

Stillingen utlyses med en varighet på 5 år, med mulighet for forlengelse evt. overgang til annen fast stilling ved sykehuset.

Vi ønsker en person som selv er aktiv forsker

- med helsefaglig, post-doktoral kompetanse
- som ønsker å være med på å bygge opp en forskningsenhet som kan ivareta
- praktiske støttefunksjoner, opplæring, veiledning og stimuleringstiltak for våre forskere
- som er initiativrik og har gode samarbeidsevner

Lønn etter avtale.

Spørsmål om stillingen kan rettes til adm. dir. Halfdan Aass, tlf. 482 17 298/32 80 30 10 eller fung. fagdirektør Jon Haffner, tlf. 900 94 816.

Søknad merkes ID.NR.: 06/8990.

Søknad på søknadsblankett for legestillinger vedlagt attestkopier sendes Sykehuset Buskerud HF, Personalavdelingen, 3004 Drammen eller stillingsannonser@sb-hf.no.

Søknadsfrist: 16.09.06.

OCERO ab

Arkitektur- og Designhøgskolen i Oslo søker:

Rådgiver FoU

Ved Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo er det ledig stilling som rådgiver innen FoU. For stillingen kreves minimum master/diplom/hovedfag innen humaniora, samfunnsfag eller innenfor AHOs faglige profil.

Full utlysningstekst på AHOs hjemmeside: www.aho.no

Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo
The Oslo School of Architecture and Design

arkitektur · urbanisme · landskap · design

Administrerende direktør

Norut Samfunnsforskning as i Tromsø søker ny direktør på åremål fra 1. mars 2007.

Direktøren skal lede den videre utviklingen av instituttets forskning i Nordområdene, og ha fokus på økonomi, nettverksbygging og bedriftskultur.

Søknadsfrist 24.09.2006. Fullstendig utlysningstekst på www.samf.norut.no.

Høgskolen i Østfold har ca. 4.000 studenter og 450 ansatte. Høgskolens avdelinger ligger i Halden, Sarpsborg og Fredrikstad. Skolens sentrale ledelse holder til i Halden.

2.gangs utlysning

Ref.nr 0611A2-FT:

RÅDGIVER I STUDIESEKSJONEN

Fast stilling som rådgiver i studieseksjonen med tjenestested på det nye høgskolesenteret på Remmen i Halden.

Nærmere opplysninger ved henvendelse til studiedirektør Beth Linde eller personaldirektør Jan Olav Aarflot tlf. 69 21 50 00.

Søknadsfrist: 11. september 2006

Se fullstendig utlysningstekst på aetat.no eller på høgskolens nettsider.

Søknaden sendes: Høgskolen i Østfold, Fellestjenesten, 1757 Halden

www.hiof.no

Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) er eit uavhengig, statleg organ for akkreditering og evaluering av høgre utdanning, godkjenning av utanlandsk utdanning og fagskoleutdanning. Visjonen til NOKUT er å vere eit anerkjent kvalitetssikringsorgan på høgt internasjonalt nivå, og ha ein del av ansvaret for at samfunnet kan ha tillit til kvaliteten på norsk høgre utdanning, fagskoleutdanning og godkjend utanlandsk utdanning. NOKUT skal leggje vekt på å vere ein heilskapstenkande, konstruktiv og uavhengig organisasjon som skal kommunisere tydeleg og vere effektiv i arbeidet.

NOKUT er leia av eit styre og ein direktør og har 45 tilsette delt på tre seksjonar og ei stabseining.

NOKUT har følgjande ledige stillingar:

Utgreiingsleiar og seniorrådgivar

Det blir etablert ei ny eining i NOKUT med ansvar for utgreiingar og analysar knytt til verksemda. Utgreiings- og analyseininga (UA) blir organisert som ei stabseining knytt til direktøren

Søknadsfrist er **25. september 2006**

Heile kunngjeringa og søknadsskjema finn du på www.nokut.no. Vi oppmodar deg om å sende søknaden elektronisk.

www.nokut.no

Professorat i organisasjon og ledelse

Søknadsfrist: 1. oktober 2006

Se: www.hsh.no/stillinger

HØGSKOLEN STORD/HAUGESUND

Telefon 53 49 13 00 - E-post: postmottak@hsh.no

NTNU – Innovation and Creativity

The Norwegian University of Science and Technology (NTNU) in Trondheim represents academic eminence in technology and the natural sciences as well as in other academic disciplines ranging from the social sciences, the arts, medicine, architecture and to fine arts. Cross-disciplinary cooperation results in ideas no one else has thought of, and creative solutions that change our daily lives.

NTNU globalization programme

4 PhD positions and 1 post doc position

**within technology, social sciences, humanities
and architecture**

The Globalization Programme at the Norwegian University of Science and Technology (<http://www.ntnu.no/>) in Trondheim, Norway, invites applications for 4 PhD positions and 1 post doc position. For more information about the Globalization Programme see <http://www.ntnu.no/global/>

The positions are linked to different projects in the Globalization Programme:

- 3 PhD positions within the thematic area Production systems in a globalized world
- 1 post doc position within the thematic area Production systems in a globalized world
- 1 PhD position linked to the project Resilient Global Logistics – Maritime Logistics

See the full announcement with description of the projects, educational requirements and contact persons on <http://www.ntnu.no/global/>

More information about the positions is available from Nina Sindre, tlf. + 47 73 59 80 17, nina.sindre@hf.ntnu.no

Applications should be sent to the Norwegian University of Science and Technology, Faculty of Arts, NTNU, NO-7491, Trondheim, Norway, **by October 1, 2006**.

The file number for the positions (HF-284) must be clearly stated on the application.

NTNU

Innovation and Creativity

NYE STILLINGER

Annonse: Arne Aardalsbakke
Telefon: 64 87 67 90
Telefaks: 64 87 67 91
E-post: forskerforum@c2i.net

Stockholms universitet söker

PROFESSOR I MODEVETENSKAP

Annonsen finns på universitetets hemsida:

www.su.se under lediga anställningar

Sista ansökningsdag 2006-09-30.

Stockholms universitet är huvudstadens universitet – regionens centrum för forskning och utbildning inom humaniora, juridik, naturvetenskap och samhällsvetenskap. Universitetet har 39 000 studenter och 6 000 medarbetare och omsluter knappt 2,7 miljarder SEK.

Høstens utgivelsesdatoer/ materiellfrist:

Nr 8	2. oktober/21. september
Nr 9	6. november/26. oktober
Nr 10	4. desember/23. november
Nr 1/07	2. januar/14. desember

For å bestille annonser,
ta kontakt med

Arne Aardalsbakke

Telefon: 64 87 67 90

Telefaks: 64 87 67 91

E-post: forskerforum@c2i.net

UNIVERSITETET I OSLO

Universitetet i Oslo har som mål å styrke kunnskapsutviklingen og verdiskapningen i Norge. Dette skal skje gjennom internasjonalt anerkjent forskning og utdanning av høy europeisk standard. Universitetet har i dag 33 000 studenter og 5 300 ansatte, hvorav ca. 2 100 er midlertidig ansatt i rekrutteringsstillinger eller med prosjektoppgaver. Se for øvrig www.uio.no.

■ Førsteamanuensis i nordisk språkvitenskap og norsk som andrespråk

Stillings ledig ved Institutt for lingvistiske og nordiske studier,
Det humanistiske fakultet, Universitetet i Oslo.

Ltr. 55-62 (avhengig av kompetanse)

Søknadsfrist: 3. oktober 2006. Ref. nr. 06/9765

■ Førsteamanuensis i nordisk, særlig norsk litteratur

To stillinger ledig ved Institutt for lingvistiske og nordiske studier,
Det humanistiske fakultet, Universitetet i Oslo.

Ltr. 55-62 (avhengig av kompetanse)

Søknadsfrist: 3. oktober 2006. Ref. nr. 06/10340

Nærmere opplysninger: Instituttleder Hanne Gram Simonsen,
tlf. 22 85 41 82, e-post: h.g.simonsen@iln.uio.no eller administrativ
leder Kari Winquist, tlf. 22 85 67 47, e-post: kari.winquist@iln.uio.no

Se også vår hjemmeside: <http://www.hf.uio.no/ledige-stillinger/>

For nærmere informasjon om instituttet viser vi til instituttets
hjemmesider: <http://www.hf.uio.no/iln/>

Den statlige arbeidsstyrken skal i størst mulig grad gjenspeile mangfoldet i befolkningen. Det er derfor et personalpolitisk mål å oppnå en balansert alders- og kjønns sammensetning og rekruttere personer med innvandrerbakgrunn. Personer med innvandrerbakgrunn oppfordres til å søke stillingene. UiO har en overtakelsesavtale for alle tilsatte, med formål å sikre rettighetene til forskningsresultater m.m.

Søknaden skal påføres stillingens angitte referansenummer.

Se fullstendig kunngjøring på UiOs hjemmeside

<http://www.admin.uio.no/opa/ledige-stillinger/>

UNIVERSITETET FOR MILJØ- OG BIOVITENSKAP

INSTITUTT FOR NATURFORVALTNING INVITERER TIL INA-DAG!

Dette skal være en møteplass for kandidater, studenter og ansatte ved INA. Vi kan by på et variert program med deltagelse fra INAs forskere samt eksterne bidragsytere.

Smakebiter fra programmet:

- Øystein Aas (NINA): naturbasert reiseliv
- Joakim Lystad (Mattilsynet): hva kan en Naturforvalter brukes til og hvorfor?
- Mikael Ohlson (INA): skogshistorie og biologisk mangfold
- Erik Næsset (INA): Kartlegging av skog-biomasse og karbonlager med flybåren laser

NÅR: Fredag 13. oktober 2006, i forbindelse med G-helg under UKA2006 (www.ukaiaas.no)

TID: Kl. 10.00-16.00

STED: Festsalen (U218), Universitetet for miljø- og biovitenskap, Ås

INA spanderer lunsj på deltagerne

PÅMELDING: Innen 6. oktober til Ellen Soldal
Tlf: 64 96 57 47, e-post: ellen.soldal@umb.no

Vel møtt!

www.umb.no/ina

FFI Forsvarets forskningsinstitutt

FFI søker forskere

– Kjemi/fysikk

Nærmere opplysninger får du ved å henvende deg til forsker Hans Christian Gran, telefon 63 80 78 95 eller forsker Egil Bakken, telefon 63 80 76 94.

– Fysikk

Nærmere opplysninger får du ved å henvende deg til forsker Hans Christian Gran, telefon 63 80 78 95 eller forsker Monica Endregard, telefon 63 80 78 98.

– Elektronisk kommunikasjon og sikkerhet

Nærmere opplysninger får du ved å henvende deg til forsker Eli Winjum, telefon 63 80 72 88, forsker Ole Ingar Bentstuen, telefon 63 80 73 87 eller forsker Torunn Øvreås, telefon 63 80 70 07.

– Simuleringsteknologi

Nærmere opplysninger får du ved å henvende deg til forsker Karsten Bråthen, telefon 63 80 74 26 eller forsker Ole Martin Mevassvik, telefon 63 80 74 23.

– Utvikling og analyse av sonarsystemer (arbeidssted Horten)

Nærmere opplysninger får du ved å henvende deg til forsker Connie E. Solberg, telefon 33 03 38 26 eller forskningssjef Elling Tveit, telefon 33 03 38 01.

Søknadsfrist 21. september 2006!

Fullstendig utlysningstekst finner du på www.ffi.no

STILLING SOM FØRSTEAMANUENSIS I
EKSPERIMENTELL KJEMI
(Conservation Science)
ledig ved Kulturhistorisk museum,
Universitetet i Oslo.

Nærmere opplysninger:
Seksjonssjef Tone M. Olstad,
tlf. 22 85 93 75/95 00 63 44,
e-post: t.m.olstad@khm.uio.no,
eller museumsdirektør Egil Mikkelsen
tlf. 22 85 95 74, e-post: egil.mikkelsen@khm.uio.no.

Ltr.: 55 - 65 (avh. av kompetanse)

Søknadsfrist: 19. september 2006

REF. NR.: 06/4725
Vitenskapelige arbeider, søknad, CV, vitnemål og attester
sendes i 3 eksemplarer til:

Kulturhistorisk museum, Universitetet i Oslo, postboks
6762, St. Olavs plass, 0130 Oslo

POSITION AS ASSOCIATE PROFESSOR IN
EXPERIMENTAL CHEMISTRY/
CONSERVATION SCIENCE
The Museum of Cultural History,
University of Oslo invites applications
for a permanent position for
Chemist/Conservation Scientist.

Further information:
Section head, Conservation Tone M. Olstad,
tlf. +47 22 85 93 75/ +47 95 00 63 44,
e-mail: t.m.olstad@khm.uio.no,
or Museum Director, Egil Mikkelsen
tlf. +47 22 85 95 74, e-mail: egil.mikkelsen@khm.uio.no.

Salary range: Ltr.: 55 - 65
Application deadline: 19 September 2006

REF. NO.: 06/4725
Applicants must deliver 3 copies of their CV, and a letter
describing research and academic production. The application
should also include certified copies of testimonials and be
marked with the reference number.
Applications should be sent to:

The Museum of Cultural History, University of Oslo,
Post Box 6762, St. Olavs plass, 0130 Oslo, Norway

INFORMASJON FRA FORBUNDET

Informasjonsrådgiver **Unn Rognmo** kommer hver måned med aktuell informasjon fra Forskerforbundet. For kontinuerlig oppdatering, besøk våre hjemmesider www.forskerforbundet.no

Innspill til statsbudsjettet for 2007

Forskningsbevilgningene bør økes med 2,3-2,5 milliarder kroner i 2007, og Regjeringen må fremme en forpliktende opptrappingsplan for hvordan målet om en forskningsinnsats tilsvarende 3 prosent av BNP skal nås. Dette er blant forslagene i Forskerforbundets innspill til statsbudsjettet for 2007, som legges fram fredag 6. oktober. I budsjettinnspillet foreslås også at fondskapitalen i forskningsfondet økes med minst 25 milliarder kroner, at det opprettes 430 nye stipendiatstillinger og 100 nye øremerkede postdoktorstillinger, at bevilgningen til universitetene og høyskolene økes med 600 millioner kroner for opprettelse av 1000 nye faste stillinger for videreføring av kvalitetsreformen, og at det legges inn en økning på 208 millioner kroner for 2007 til flere studieplasser. Les hele notatet på www.forskerforbundet.no.

Økt FoU-satsing i næringslivet

Næringslivet brukte om lag 13,3 milliarder kroner på egen forskning og utvikling (FoU) i 2005. Dette er en økning på 3 prosent fra 2004, men fortsatt lavere enn i 2003, da næringslivet brukte 13,5 milliarder. Antall utførte FoU-årsverk er i samme periode økt med 4 prosent og utgjorde 14 600 årsverk. Dette viser foreløpige tall fra SSBs FoU-statistikk for 2005. Fordelt etter størrelse viser statistikken at foretak med minst 50 sysselsatte brukte 9,9 milliarder kroner og 10 500 årsverk på egen forskning og utvikling (FoU) i 2005. Foretak med 10-49 sysselsatte sto for 3,4 milliarder av total egenutført FoU og utførte 4 100 FoU-årsverk i 2005. FoU-statistikken finner du på www.ssb.no.

Endringer i stipendiatforskrift

Etter innspill fra bl.a. Forskerforbundet har Kunnskapsdepartementet nå foreslått endringer i forskriften som regulerer ansettelsesvilkår for stipendiater. Presiseringene gjelder forhold som har vært til hinder for progresjonen i stipendiatens forskerutdanning, og kortvarige, gyldige fravær under to uker. Institusjonene skal i slike tilfeller kunne gi hhv. forlenging av tilsetningsperioden eller ensidig reduksjon i pliktarbeidsdelen. Forslaget til endringer i forskriften er sendt på høring med svarfrist 1. oktober. Forskerforbundets hovedstyre vil uttale seg om forslaget på sitt møte i september. Les forslaget på www.forskerforbundet.no.

Ekstra fridager til arbeidstakere over 62 år

Som et resultat av årets hovedtariffoppgjør i staten er det innført ekstra fridager for arbeidstakere over 62 år. Alle arbeidstakere som har fylt 62 år får to dager tjenestefri med lønn, for de som har fylt 65 år gis tjenestefri i fem dager pr kalenderår. I tillegg kan det etableres lokale avtaler om ytterligere fridager for arbeidstakere over 62 år. Ordningen trer i kraft med virkning fra 1. mai 2006, og erstatter den tidligere muligheten til å inngå individuelle avtaler om en dag tjenestefri med lønn hver måned. Den nye ordningen omfatter automatisk alle arbeidstakere i staten som har fylt 62 år, eller fyller 62 i løpet av 2006.

Lokale forhandlinger i staten

Det skal med virkning fra og med 1. august 2006 gjennomføres lokale forhandlinger innenfor en samlet økonomisk ramme på 1,75 prosent av lønsmassen. Av dette er 1,65 prosent sentralt avtalte avsetninger og 0,1 prosent forutsettes tilført av virksomhetene. De lokale forhandlingene skal sluttføres innen 31. oktober 2006. På www.forskerforbundet.no/tariff finnes kravskjemaer og veiledninger. Mer informasjon får du fra ditt lokallag.

Standardkontrakt for oppdragsforskning
Kunnskapsdepartementet har utarbeidet ny standardkontrakt for oppdragsforskning. Kontrakten skal bidra til åpenhet om forskningen og forskningsresultatene, og offentliggjøring av forskningsresultater og presisering av rettigheter til forskningsresultater er derfor to sentrale punkter i kontraktsmalen. Standardkontrakten er først og fremst utarbeidet for å bli brukt av offentlige oppdragsgivere, men skal også kunne brukes av andre. Kontrakten finnes på departementets nettsider: odin.dep.no/kd.

Rapport fra Formidlingsutvalg II

Universitets- og høyskolerådets Formidlingsutvalg II har levert sin endelige rapport, "Sammen for kunnskap II". Utvalget har hatt i oppgave å foreta en avgrensning av formidlingsbegrepet og foreslå relevante indikatorer for å fange opp sentrale deler av formidlingsaktiviteten ved universiteter og høyskoler. Rapporten finnes på www.uhr.no.

Forskningspolitisk seminar 7. november

Forskerforbundet arrangerer sitt årlige forskningspolitiske seminar tirsdag 7. november 2006. Foreløpig tema for seminaret er "Nye strukturreformer i høyere utdanning og forskning – nok en gang?". Temaet er valgt bl.a. med tanke på utviklingen i sektoren, evaluerings- og akkrediteringsprosesser, det pågående arbeidet i det offentlige utvalget som på ny utreder høyere utdanning, samt politiske signaler om økt regionalt ansvar for utdanning, forskning og kultur.

Seminaret samler vanligvis rundt 300 deltagere fra hele sektoren, og vi ser frem til tilsvarende oppslutning i år. Programmet vil bli endelig fastsatt i september. Vi sender ut invitasjon i seminaret i månedsskiftet september/oktober. Henvendelser om seminaret kan gjøres til post@forskerforbundet.no – evt. tlf. 21 02 34 24.

INNSPILL

Universitetsmuseenes utfordringer

Et offentlig utvalg avleverte i vår sin innstilling om universitetsmuseenes utfordringer (NOU 2006:8). Saken er nå på høring, og Forskerforbundets hovedstyre skal uttale seg om saken senere i høst. FMK Forskerforbundets forening ved museer og kulturminnevern og de av våre lokallag som er særlig berørt av forslagene, er bedt om å formidle sine synspunkter til sekretariatet.

Utredningen gir i nøkterne ordelag et alvorlig bilde av de utfordringen museene står overfor. Stort sett er den enstemmig. Uenigheten i utvalget går på om museenes utfordringer best kan møtes løsrevet fra universitetene eller innenfor.

Mange tiårs forsømmelser med hensyn til bevaring og sikring av samlinger må tas igjen. Bygninger og magasiner må oppgraderes, konserveringskapasiteten utvides. De skattekister av materiale som museene forvalter er et unikt utgangspunkt for moderne for-

midling til allmennheten og nye generasjoner gitt at rammebetingelsene bedres. Forskning og utviklingsarbeid er også en sentral del av museenes totale virksomhet, en aktivitet som krever tiltak tilpasset den egenart museene representerer og som ikke alltid lar seg innpasse i universitetets generelle insentiv- og finansieringsmodell.

Midt i agurktiden fikk vi en stor offentlig mediedebatt om museene, både universitetsmuseene og andre. Som vanlig må det kriseoverskrifter til for å fange oppmerksomhet. Nå var det både de kjedelige utstillingene og de kritikkverdige magasinforholdene som fikk gjennomgå. Slike beskrivelser er ikke bare hyggelige for de som prøver å gjøre det beste ut av små midler – og etter hvert kom det da også beskrivelser av "vellykkede" museer – men med tanke på hva som må til av politisk støtte og prioritering for å heve nivået på samlingsforvaltning, dokumentasjon og formid-

ling, skal en kanskje være glad for at brukerne og offentligheten sier fra.

Det mest pussige innspillet i debatten kom fra Jens Ulltveit-Moe, som selv satt i utvalget for universitetsmuseene og som gjennom personlige gaver har støttet blant annet Nasjonalmuseets nye paviljong for arkitektur. Han ble sitert på at nå måtte man konsentrere seg om formidling og ikke lenger drive forskning ved museene. Dette virker mer enn underlig både når man leser hva et enstemmig utvalg sier om behovet for å styrke og utvikle forskningsprofilen og understrekning av hvordan FoU arbeidet ligger til grunn for både utvikling av samlinger, "kunnskapsproduksjon" og formidling. Vi får tro uttalelsen ikke får varig virkning på de viktige beslutninger som skal tas om universitetsmuseene fremtid i året som kommer.

Av generalsekretær i Forskerforbundet

Kari Kjenndalen

Foto: Svein Olav Antonsen

Medlem nr 15 000

Forskerforbundet har nå passert 15 000 medlemmer. Dette ble markert ved overrekkeelse av en premie i form av en Tivoli radio til medlem nr 15 000, Marit Stranden (31), som meldte seg inn i Forskerforbundet 21. juni. Marit Stranden er forsker ved Institutt for biologi, NTNU, og sier at hun ønsker å være medlem av en fagforening som ikke bare er opptatt av lønns- og arbeidsspørsmål, men også forskningspolitikk generelt og mer midler til forskning spesielt. Hun ble vervet av professor Hanna Mustaparta, som også vil motta en Tivoli radio. Forskerforbundet gratulerer!

Utvidet skikkethetsvurdering

Kunnskapsdepartementet har fastsatt forskrift om skikkethetsvurdering i høyere utdanning. Forskriften trer i kraft 1. august 2006. Skikkethetsvurdering etter lov om universiteter og høyskoler § 4-10 har tidligere omfattet lærerutdanninger, men utvides nå til også å omfatte nærmere angitte helse- og sosialfagutdanninger. For de nye utdanningene trer ordningen i kraft for studenter som begynner 1. august 2006 og senere.

Gunstig lån i Statens pensjonskasse

Medlemmer i Statens Pensjonskasse kan søke om boliglån til lav rente. Fra 1. juni ble beløpsgrensen for boliglån i SPK økt til 1 250 000 kroner, er det to medlemmer i husstanden kan det søkes om inntil 2 500 000 kroner. Statens Pensjonskasse stiller ikke krav om førsteprioritet, og lån i Statens Pensjonskasse kan helt uproblematisk kombineres med et lån i en vanlig bank. Fra 1. september er renten 3,25 prosent. For mer informasjon og elektronisk søknadsskjema, se www.spk.no.

Evaluerer av kvalitetsreformen

Det er nå lagt fram fire delrapporter fra evalueringen av kvalitetsreformen. Rapportene omhandler ansattes synspunkter på og vurderinger av reformen, kvalitetssystemer i høyere utdanning, studiefravall og studiestabilitet, og vitenskapelig publisering. Rapportene kan bestilles fra NIFU STEP, eller lastes ned fra www.nifustep.no. Evalueringen, som utføres av NIFU STEP og Rokkansenteret, skal avsluttes ved årsskiftet 2006/2007 og sluttrapporten fra evalueringsarbeidet skal være klar 23. januar 2007.

Nye tariffavtaler

Ny hovedtariffavtale i staten og ny hovedavtale og hovedtariffavtale i KS-området foreligger nå i trykt utgave og kan bestilles fra sekretariatet på post@forskerforbundet.no. Avtalene er også tilgjengelig som nedlastbare pdf-filer på www.forskerforbundet.no/tariff.

NORSK FORSKERFORBUND

Telefon: 21 02 34 00

Leder: professor Kolbjørn Hagen, NTNU

SEKRETARIATET

Generalsekretær: Kari Kjenndalen

Sekretær: Gerd Sandvik

Organisasjonssekretær: Turid Cordtsen

Sekretær: Kristine Brox

Ass. generalsekretær: Sigrid Lem

Rådgiver: Bjørn T. Berg

Informasjonsrådgiver: Unn Rognmo

Forhandlingssjef: Frank Anthun

Advokat: Ann Turid Opstad

Juridisk rådgiver: Lars Petter Eriksen

Juridisk rådgiver: Mariann H. Olsen

Juridisk rådgiver: Brita Alsos (perm)

Juridisk rådgiver: Eirik Utstumo (vikar)

Seksjonsleder: Eirik Rikardsen

Org. sjef: Joar Flynn Jensen

Rådgiver: Elisabeth Tindeland (perm)

Rådgiver: Arvid Ellingsen (vikar)

Kontorsjef: Aina Nilsen

Sekretær: Lisa Wilhelmsen

Sekretær: Lena Holum

Sekretær: Hans Askildsen

Kasserer: Marit Brendengen

Sekretær: Seija Hjelteig

Sekretær: Linda Pettersson

**FORSKER
FORBUND**

INNSPILL

Særavtalen

I 1992 inngikk Forskerforbundet og flere andre arbeidstakerorganisasjoner en sentral særavtale som regulerte lønns- og arbeidsvilkårene for vitenskapelig ansatte ved universiteter og høyskoler. Avtalen ble revidert i 1999. I et vedlegg til denne særavtalen ble det slått fast at vitenskapelig ansatte ved universitetene og de vitenskapelige høyskolene hadde en individuell rett og plikt til å bruke om lag halvparten av arbeidstiden til forskning. Ansatte ved høyskolene skal ha minst like mye tid til forskning som tidligere, og i gjennomsnitt minst 25 prosent. I 2005 sendte imidlertid Utdannings- og forskningsdepartementet ut et brev der de opphevet dette tillegget. Forskerforbundet mente at tillegget var en integrert del av særavtalen og ikke kunne fjernes uten at hele særavtalen ble oppsagt. Saken ble prøvet for Arbeidsretten, og som kjent tapte arbeidstakerne denne saken. Rent juridisk kunne tillegget oppheves.

Hovedstyret i Forskerforbundet vurderte innholdet i avtalen, uten dette tillegget som

en integrert del, som å ha svært få fordeler for de ansatte. Uten tillegget om tid til forskning ville arbeidstakerorganisasjonene ikke inngått særavtalen i 1992. Særavtalen sikrer nå først og fremst fleksibilitet for arbeidsgiverne. Særavtalen har gjort det mulig for institusjonene både å takle studenttallsøkningen på 90-tallet og innføringen av Kvalitätsreformen de siste årene. De ansatte har stått på og arbeidet mye mer enn vanlige arbeidstidsbestemmelser tilsier. Vi regnet med at den ekstra tiden vi hadde brukt til undervisning og administrasjon var noe vi skulle få igjen som ekstra forskningstid senere. Slik har det ikke blitt. Departementet valgte i stedet å oppheve våre rettigheter til forskningstid, og overlate til økonomisk pressede institusjoner å bestemme fordelingen av arbeidstid. Institusjonene fikk heller ikke lov til å inngå lokale avtaler med Forskerforbundet om arbeidstid. Forskerforbundet og flere andre forbund valgte derfor å si opp særavtalen.

Fra 1. august er det de samme lover og re-

Av Forskerforbundets leder
Kolbjørn Hagen

gler som gjelder for våre medlemmer som for alle andre tilsatte i staten, dvs. Arbeidsmiljøloven og Hovedtariffavtalen. Det er mulig dette kan føre til en eller annen form for registrering av arbeidstid. Dette er ikke noe vi forlanger, men vi diskuterer gjerne med arbeidsgiver om fornuftige ordninger. Det vil da bli åpenbart at den forskning, undervisning og administrasjon som vi har utført, krever langt mer enn de 37,5 timene som loven forutsetter. Enten må da flere tilsettes, vi må få mer i lønn, eller det må reduseres på noe av det vi gjør. Blir det forskningsinnsatsen som reduseres, vil institusjonene tape stort. Institusjonene er avhengig av de tilsattes innsats. Nå er det opp til arbeidsgiverne å gjøre det mulig å utføre nødvendig arbeid innenfor de lover og regler som gjelder, eventuelt ta initiativ til å få opprettet en ny særavtale som sikrer de ansatte på en bedre måte.

INFORMASJON FRA FORBUNDET

Forskerforbundet medlem i SAIH

Forskerforbundet har meldt seg inn i Studentenes og akademiskernes internasjonale hjelpefond – SAIH. SAIH er en solidaritets- og bistandsorganisasjon som jobber med utdanningsbistand, informasjon og politisk påvirkning. SAIHs motto er "Utdanning for frigjøring". SAIHs arbeid finansieres av studenter i Norge over SAIH-tierne. Videre støttes SAIH av Norad, Operasjon Dagsverk og FOKUS. Øvrige medlemmer i SAIH er bl.a. Unio, Akademikerne og Utdanningsforbundet.

Har du byttet jobb?

Husk å melde fra til Forskerforbundet sentralt dersom du har skiftet arbeidssted, endret stillingsprosent eller gått av med pensjon. For å ha et oppdatert medlemsregister er vi avhengige av å få melding fra medlemmene om endringer i arbeidsforhold. Vi minner også om at medlemmene selv har et ansvar for å følge med på at kontingent til Forskerforbundet blir trukket av arbeidsgiver, og ber om at du melder fra til forbundet sentralt dersom kontingent ikke blir trukket eller dersom beløpet som trekkes ikke er korrekt. Send en e-post til post@forskerforbundet.no, eller gi beskjed på telefon 21 02 34 27. Du kan også benytte eget skjema som du finner på www.forskerforbundet.no/endring.

Kurs høsten 2006

Forskerforbundet arrangerer følgende sentrale kurs høsten 2006:

- 14.-15. september: Stipendiateres lønns- og arbeidsvilkår
- 18.-20. september: Grunnopplæring trinn I (stat)
- 20.-21. september: Personalpolitikk
- 10.-12. oktober: Grunnopplæring trinn I (privat/kommunal)
- 24.-25. oktober: Lønn, karriereplaner og kompetanseutvikling for administrativt tilsatte
- 14.-16. november: Grunnopplæring trinn II
- 22.-23. november: Kommunikasjon

Invitasjon til kursene sendes til lokallagene, og påmelding skal skje gjennom ditt lokallag. Medlemmer som ikke har lokallag på sin arbeidsplass kan henvende seg til Gerd Sandvik i sekretariatet (e-post g.sandvik@forskerforbundet.no) for mer informasjon om kursene. Påmeldingsfrist er ca tre uker før kursstart.

Møter høsten 2006

Forskerforbundets øverste organ, Representantskapet, samles til møte 30.-31. oktober 2006 i Oslo. Representantskapet skal velge ny leder og nytt hovedstyre, samt vedta arbeidsprogram og budsjett for perioden 2007-2009. Hovedstyrets møter er fastsatt til 25. september, 26. oktober samt studietur i uke 48.

Nytt navn i sekretariatet

Inger Marie Højfeldt er tilsatt i vikariat som sekretær i sekretariatets avdeling for organisasjon og økonomi. Hun skal vikariere for Lisa Wilhelmsen, som har ett års permisjon fra 1. august.

Norsk senter for studier av
problematferd og innovativ praksis

Nasjonal fagkonferanse 2006:
Forebyggende intervensjoner
24.-25. oktober

Sted: Oslo Kongressenter
Youngsgate 11, 0181 Oslo

Hovedforedrag:

- Jeff Sprague, Professor, University of Oregon:
Improving School Climate and Safety for All, Some and A Few
- Håkan Stattin, Professor, Örebro universitetet:
Föreldrarnas roll – i den normala vardagen och i det förebyggande arbetet
- Tom Sexton, Professor, Indiana University:
Introduction to Functional Family Therapy
- Arne Holte, Professor, Nasjonalt Folkehelseinstitutt: *Landsdekkende kommunal psykisk helsehjelp for barn og unge*

I tillegg vil det være 18 parallellseminarer med temaer fra blant annet Multisystemisk Terapi (MST), Parent Management Training - Oregon (PMTO), skoleprogrammet PALS, institusjonsmodellen MultifunC og De Utrolige Årene.

Påmelding: innen 1.oktober 2006
Seminaravgift: 1250,-. Lunsj er inkludert

Mer informasjon om konferansen, program, påmeldingsskjema for utskrift og elektronisk påmelding finner du på våre hjemmesider www.atferd.unirand.no. Praktiske spørsmål rettes til Ane Kristine Kure, a.k.kure@atferd.unirand.no, eller på telefon 24 14 79 00.

Atferdssenteret er organisert som en del av UNIRAND AS. Senterets forskning skal være handlingsrettet og blant annet knyttes til implementering og evaluering av metoder i arbeidet med atferdsproblemer. Senteret er organisert som et aksjeselskap og er heleid av Universitetet i Oslo

Fellesskap gir fordeler

Som medlem i Forskerforbundet får du ekstra rabatt på dine private skadeforsikringer i Vesta.

Gratis grønt nr 800 33 669

E-mail: kjederogforening@vesta.no
www.vesta.no

Forskningsrådet ønsker velkommen
til festaften for norsk forskning

OSLO KONSERTHUS

27. september kl. 18:00

Gratis adgang

En fremragende aften

På programmet:

Statsminister Jens Stoltenberg – om kampen mot barnedødelighet

Geolog Henrik Svensen – om katastrofenes historie

Professor Wenche Frølich – standup om ernæring

Prisutdeling

Musikk og servering

Påmelding 15. september på: www.forskningsradet.no

eller e-post: velkommen@forskningsradet.no